

university of
 groningen

faculty of spatial sciences

Sporten en bewegen in de openbare ruimte

Een onderzoek naar de kansen en beperkingen van de openbare ruimte bij het stimuleren van mensen om te gaan sporten en bewegen in de eigen leefomgeving.

Colofon

Auteur: O.A. Hulleman
o.a.hulleman@student.rug.nl
Studentnummer: s1913514
Nieuwe Boteringestraat 33
9712 PG Groningen

Opleiding: Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Landleven 1
9747 AD Groningen
www.rug.nl/frw

Begeleider: Dr. A.E. Brouwer

Tweede beoordelaar: Dr. F.J. Sijtsma

Datum: 22 augustus 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting.....	4
1. Introductie	6
1.2 Probleem- en doelstelling.....	7
1.3 Relevantie onderzoek.....	8
1.4 Leeswijzer	9
2. Theoretisch kader.....	10
2.1 De betekenis van sport.....	11
2.2 De relatie tussen sport en bewegen	12
2.3.1 Lichamelijke activiteit en gezondheid	13
2.3.2 Lichamelijke activiteit en productiviteit	14
2.3.3 De sociale waarde van sporten en bewegen.....	15
2.4 De psychologische determinant van sport en bewegen	17
2.5 Het belang van specifiek beleid op wijkniveau	20
2.5.1 Burgerparticipatie bij het doen van interventies in de wijk.....	21
2.6 De effecten van sporten en bewegen op de ontwikkeling in de wijk	23
2.7 Lichamelijke activiteit voor verschillende leeftijdscategorieën	25
2.8 Conceptueel model	26
2.8.1 Toelichting conceptueel model	26
2.9 Verwachtingen	28
3. Methoden van Onderzoek.....	30
3.1 Het onderzoeksgebied.....	30
3.2 Keuze van de doelgroep	30
3.3 Methode.....	32
3.3.1 Gebruik van interviews.....	33
3.3.2 Gebruik van enquête	34
3.4 Respondentenbenadering.....	35
3.6 Ethiek.....	38
4. Resultaten.....	40
4.1 Resultaten bewoners.....	40
4.1.1 Gebruik	40

4.1.2	Hardware	43
4.1.3	Software	45
4.1.4	Externe functies.....	47
4.1.5	Resumé	51
4.2	Resultaten gemeente	52
4.2.1	Doelstellingen.....	52
4.2.2	Samenwerking tussen gemeentelijke diensten.....	54
4.2.3	De relatie tussen bewoners en de gemeente	56
4.2.4	Reflectie resultaten	59
5.	Conclusies, aanbevelingen en reflectie	60
5.1	Conclusies	60
5.2	Aanbevelingen.....	62
5.3	Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	62
5.4	Reflectie en beperkingen.....	63
6.	Literatuurlijst	65
BIJLAGEN	68
Bijlage 1	Vorbereidende vragen interviews.....	68
Bijlage 2	Informatiebrieven en toestemmingsformulieren	70

Voorwoord

Deze scriptie vormt het slotstuk van mijn master Economische Geografie en daarmee van mijn studententijd in Groningen. In 2009 ben ik met veel plezier begonnen aan de bachelor Sociale Geografie & Planologie en ben ik het Groningse studentenleven ingedoken. Eén van de dingen die ik altijd ben blijven doen is mijn passie: namelijk sport. Het is dan ook niet verwonderlijk dat ik naast mijn studie actief geworden ben bij de TAM en de ACLO.

De keuze van het onderwerp van mijn masterthesis heeft alles te maken met mijn passie voor sport. Aangezien niet iedereen diezelfde passie voor sport heeft zoals ik dat heb, leek het mij interessant om te kijken hoe dit aangewakkerd kan worden bij mensen die minder affiniteit hebben met sport. Ik ben er van overtuigd dat de openbare ruimte een plek is waar dit kan en waar dit misschien ook wel moet gebeuren. In de huidige samenleving waar de trend is om steeds minder te bewegen, is het belangrijk zoveel mogelijk mensen te stimuleren om dit meer te gaan doen. Dit kan alleen wanneer sporten en bewegen toegankelijk en bovenal leuk om te doen is. Ik hoop met mijn scriptie een bijdrage geleverd te hebben aan het creëren van bewustwording hierover.

Graag zou ik een aantal mensen willen bedanken voor hun medewerking aan de totstandkoming van dit onderzoek. Allereerst wil ik mijn begeleidster Aleid Brouwer bedanken voor haar geduld, opbouwende kritiek en het vertrouwen in mijn onderzoek. Haar scherpe feedback maar bovenal haar prettige en relaxte manier van samenwerken heeft mij regelmatig de benodigde ideeën en energie gegeven om uiteindelijk tot dit resultaat te komen.

Daarnaast gaat mijn dank uit naar Jelle Zwart, mijn stagebegeleider van de gemeente Groningen, die mij de kans gegeven heeft om dit afstudeeronderzoek in samenwerking met de gemeente Groningen uit te voeren. Ook wil ik Jan Nijhoff graag bedanken voor het prettige contact en de mogelijkheid om aan te mogen sluiten bij de bewonersbijeenkomsten. Verder wil ik graag al mijn collega's op de vierde verdieping aan de Kreupelstraat bedanken voor het warme welkom dat zij mij altijd gegeven hebben. Als laatste wil ik Marjolijn de Wijk in het bijzonder bedanken. Zonder haar hulp en toewijding zou ik nooit tot dit resultaat gekomen zijn.

Tot slot wil ik mijn familie, vrienden en huisgenoten bedanken voor hun morele steun. Niet alleen tijdens dit onderzoek maar tijdens mijn hele studententijd heb ik ontzettend veel kracht gehaald uit zoveel lieve mensen om mij heen die er altijd voor mij waren in goede en slechte tijden. In het bijzonder wil ik mijn ouders en zusje bedanken die ervoor gezorgd hebben dat ik de persoon ben die ik nu ben en het mogelijk hebben gemaakt dat ik een fantastische studententijd gehad heb en succesvol afgestudeerd ben.

Met een traan en een lach sluit ik een tijdperk af.

Veel leesplezier!

Oscar Hulleman
Groningen - 22 augustus 2016

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op de kansen en beperkingen die de openbare ruimte biedt bij het stimuleren van mensen om te gaan sporten en bewegen in de eigen leefomgeving. Middels een "case study" in Park Selwerd wordt er bekeken hoe de openbare ruimte van dit park bewoners van de omliggende wijken kan stimuleren om hier (meer) te gaan sporten en bewegen.

Er zijn een aantal redenen waarom weinig bewoners momenteel sporten en bewegen in Park Selwerd. Een eerste reden is dat het park momenteel niet uitnodigt om er te gaan sporten en bewegen. Dit heeft mede te maken met een gebrek aan sportgerelateerde activiteiten (software) en de afwezigheid van (sport)voorzieningen (hardware) in Park Selwerd. Een andere reden is dat bepaalde externe functies in Park Selwerd een negatieve impact hebben op het gebruik van het park. Een voorbeeld hiervan zijn plannen van de gemeente Groningen om het fietspad wat door Park Selwerd loopt te verbreden. Bewoners geven met name aan ontevreden te zijn over de manier waarop de gemeente Groningen met bewoners communiceert over deze plannen. Dit zorgt ervoor dat veel bewoners in eerste instantie wantrouwend reageren op de plannen van diezelfde gemeente om sporten en bewegen te stimuleren in Park Selwerd.

Eén van de belangrijkste bevindingen uit dit onderzoek is dat een goede samenwerking tussen burgers en overheid essentieel is om succesvol interventies te doen in de openbare ruimte. Om sporten en bewegen (in Park Selwerd) aantrekkelijk te maken is het belangrijk om als gemeente Groningen samen te werken met (vertegenwoordigers) van bewoners. De wijkraden van Paddepoel en Selwerd kunnen een uitstekend platform bieden voor bewoners en gemeente om onderling ideeën uit te wisselen om zo gezamenlijk tot overeenstemming te komen over de best mogelijke interventies in Park Selwerd. Het is aan te raden dat de gemeente Groningen slechts een faciliterende rol inneemt en dat eventuele sportgerelateerde activiteiten door bewoners zelf geïnitieerd en georganiseerd worden.

Uiteindelijk kan geconcludeerd worden dat de openbare ruimte in Park Selwerd kan bijdragen aan het stimuleren van sporten en bewegen door bewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord, mits de samenwerking tussen bewoners en gemeente goed verloopt en er ook ruimte blijft voor andere functies in het park.

1. Introductie

1.1 Aanleiding

Anno 2016 is sport niet meer weg te denken uit het dagelijks leven van de gemiddelde Nederlander. Of het nou een reclamespotje van NOC*NSF betreft, het om een artikel in de krant gaat, het een debat in de tweede kamer behelst of het gespreksonderwerp aan de eettafel is; sport is een onderwerp waarmee eenieder dagelijks geconfronteerd wordt. Sport en de waarde ervan wordt dan ook steeds belangrijker gevonden in de hedendaagse maatschappij. Het lijkt er op dat er een maatschappij brede consensus ontstaan is over de positieve effecten van sport. Dit blijkt onder meer uit het feit dat investeringen met als doel het bevorderen van sport(participatie) nauwelijks nog gelegitimeerd hoeven worden (Notté, 2012).

Het jaar 2016 staat op het gebied van topsport in het teken van de Olympische Spelen in Rio de Janeiro. Zeker nu het Nederlandse elftal zich niet heeft weten te plaatsen voor het EK voetbal in Frankrijk is dit een evenement waar veel Nederlandse sportliefhebbers naar uitkijken. Volgens een rapport van het NOC*NSF (2010) blijkt dat topsporters die de kracht van sport belichamen een inspirerende rol voor hun omgeving bieden. Met andere woorden, topsport zorgt niet alleen voor vermaak, het stimuleert mensen om zelf te gaan sporten. De uitdaging van dit onderzoek is dat mensen structureel meer moeten gaan bewegen. Meer enthousiasme om te gaan sporten levert hier vanzelfsprekend een positieve bijdrage aan.

In dit onderzoek wordt iemand geclassificeerd als sporter wanneer iemand wekelijks sport. In het theoretisch kader zal de keuze voor deze afbakening verder toegelicht worden. Ondanks het feit dat sport tegenwoordig vanuit diverse lagen in de maatschappij gestimuleerd wordt en positieve associaties oproept bij veel mensen, blijkt nog lang niet iedere Nederlander te sporten. Wel blijkt uit onderzoek dat de sportparticipatie in Nederland steeds verder toeneemt. Volgens Tiessen-Raaphorst (2015) is het aantal Nederlanders dat wekelijks sport gestegen tot 56% in 2013. Het aantal Nederlanders dat aan sport doet neemt al sinds het begin van de 20^e eeuw toe. Een belangrijke reden voor die toename is dat het beoefenen van sport in verenigingsverband vroeger slechts toegankelijk was voor enkele welgestelde jongvolwassen mannen (Stevens, 1999). De sportsector heeft zich echter net als de rest van de maatschappij ontwikkeld, wat betekent dat sport tegenwoordig een activiteit is die toegankelijk is voor alle groepen in de samenleving. Sterker nog, tegenwoordig wordt sportparticipatie actief gestimuleerd en is het een activiteit waar miljoenen mensen zich wekelijks mee bezig houden (Notté, 2012). Ondanks dat de sportparticipatie steeds verder toeneemt, bewegen mensen gemiddeld gezien wel minder. Dit lijkt tegenstrijdig, maar technologische ontwikkelingen zoals liften, internet en op afstand bedienbare apparaten zorgen ervoor dat grote groepen mensen minder bewegen (Boonstra en Hermens, 2011).

Sport verbindt mensen en heeft een positieve uitwerking op zowel de individu als de maatschappij. Sportverenigingen hebben bij uitstek een verbindende functie omdat sportverenigingen mensen een platform bieden om (meer) te bewegen. Het is echter van belang om onderscheid te maken tussen mensen die uit zichzelf actief bezig zijn met sporten en bewegen en mensen die hier niet of minder mee bezig zijn. Volgens Boonstra en Hermens (2011) bestaat de eerste groep veelal uit mensen die al actief zijn bij een sportvereniging.

Het blijkt echter moeilijk om mensen die wat minder snel uit zichzelf bewegen te enthousiasmeren en stimuleren om zich aan te sluiten bij een sportvereniging (Boonstra en Hermens, 2011). Daarom is het van belang om juist die groep mensen op een andere manier te stimuleren om meer te bewegen. Het is dan ook waardevol om te onderzoeken hoe ook die groep mensen geprikkeld kan worden om meer te bewegen. Er zijn namelijk genoeg mogelijkheden om wel voldoende te bewegen zonder lid te zijn van een sportvereniging. Dit onderzoek richt zich op de vraag in hoeverre aanpassingen in zowel het sociale als fysieke leefmilieu van mensen kan bijdragen aan het laten bewegen van mensen.

1.2 Probleem- en doelstelling

Het verband tussen bewegen en gezondheid wordt steeds duidelijker. Wie beweegt is lichamelijk fitter en heeft minder last van gezondheidsklachten. Andersom geldt dit ook: een gebrekkige gezondheid heeft een negatief effect op zowel fitheid als beweeggedrag (De Greef, 2009). Ondanks dat het percentage mensen die sporten toeneemt, is er tegelijkertijd een trend waar te nemen dat mensen gemiddeld gezien minder bewegen in het dagelijks leven (Boonstra en Hermens, 2011). Deze observaties legitimeren het doen van onderzoek naar de mogelijkheden om het beweeggedrag van mensen te stimuleren.

Dit onderzoek richt zich op de vraag hoe je mensen kunt stimuleren om (meer) te gaan bewegen in hun eigen leefomgeving. Het stimuleren van mensen om (meer) te gaan sporten of bewegen bij lokale sportverenigingen is een methode hiervoor. De focus van dit onderzoek ligt echter op de kansen en beperkingen die de openbare ruimte biedt om sporten en bewegen te stimuleren. Volgens Cammelbeeck et al. (2014) is de openbare ruimte een geschikte plek om in te sporten en bewegen en kan het een belangrijke rol spelen in het stimuleren van actief en gezond gedrag van mensen in de wijk.

In dit onderzoek zal aan de hand van een casus in Park Selwerd gekeken worden hoe deze doelstelling behaald kan worden. Park Selwerd is een park in de stad Groningen en ligt aan de noordkant van de stad tussen de wijken Selwerd en Paddepoel-Noord in. Selwerd en Paddepoel-Noord hebben respectievelijk 6589 en 5532 inwoners en vertegenwoordigen daarmee zo'n 6% van de Groningse bevolking (Groningenbuurtmonitor, 2016). Momenteel wordt Park Selwerd nog weinig gebruikt om in te bewegen en vanuit de gemeente Groningen leeft de wens om het gebruik van het park te activeren.

Eén van de doelstellingen van de gemeente Groningen is om sporten en bewegen in de openbare ruimte te faciliteren en stimuleren (Gemeente Groningen, 2016). In dit onderzoek zal gekeken worden op welke manier bewoners Park Selwerd nu gebruiken en op welke manier ze het park willen gebruiken in de toekomst. Is Park Selwerd een geschikte plek om in te sporten en bewegen en op welke manier zou dit het beste gefaciliteerd kunnen worden? Sluiten de voorzieningen in het park aan bij de wensen van de bewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord? En is het park geschikt voor meerdere doelgroepen om er tegelijkertijd gebruik van te maken?

Om antwoord te geven op bovenstaande vragen is het noodzakelijk om te begrijpen welke factoren een rol spelen in het beweeggedrag van mensen. Sociaaleconomische en psychologische factoren spelen bijvoorbeeld mee in de keuze van mensen om wel of niet te bewegen en op welke manier. Op lokaal niveau kunnen instanties zoals de gemeente Groningen een belangrijke rol spelen om het

beweeggedrag van mensen te beïnvloeden. Uiteraard zal de bredere doelstelling van dit onderzoek, namelijk mensen aanzetten tot bewegen in de openbare ruimte, veelvuldig beschouwd worden in de theorie, bij de resultaten, conclusie en reflectie. Echter vanwege het feit dat dit onderzoek zich in eerste instantie richt op een specifieke casus in Park Selwerd, is de hoofdvraag van dit onderzoek als volgt geformuleerd: “ **kan de openbare ruimte in Park Selwerd bijdragen aan het stimuleren van sporten en bewegen door bewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord?**”

Om de hoofdvraag zo volledig mogelijk te beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

- Wat is de huidige functie van Park Selwerd voor bewoners t.a.v. sporten en bewegen?
- Welke veranderingen zijn gewenst om de doelstelling, dat bewoners het park meer gaan gebruiken voor sporten en bewegen, te bereiken?
- Sluit dat aan op de wensen die de bewoners zelf hebben t.a.v. de voorzieningen in het park?
- In hoeverre zijn externe functies en/of obstakels van het park of zijn omgeving van invloed op het gebruik van het park?

1.3 Relevantie onderzoek

Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek is wetenschappelijk relevant omdat de relatie tussen mensen en hun sport- en beweeggedrag in hun leefomgeving centraal staat. Onder andere sociale, economische, geografische en demografische factoren spelen een rol in het sport- en beweeggedrag van mensen. Met behulp van een theoretische analyse van deze factoren zullen kansen en obstakels die er zijn op wijkniveau uiteengezet worden met als doel om op lokale schaal mensen te stimuleren om frequenter te bewegen in de openbare ruimte. Met het beantwoorden van deze vraagstukken levert dit onderzoek een bijdrage aan de vraag welke factoren mensen weerhouden dan wel stimuleren om (vaker) te bewegen in de openbare ruimte op wijkniveau. Tot slot betreft dit een onderzoek in het vakgebied van de economische geografie; vanuit deze gedachte zal de economische en maatschappelijke waarde van het stimuleren van sporten en bewegen besproken worden in dit onderzoek.

Maatschappelijke relevantie

Sport en bewegen zijn actuele thema's in de hedendaagse maatschappij. In dit onderzoek zal uiteengezet worden welke maatschappelijke consequenties het sport- en beweeggedrag van mensen heeft. Mensen die regelmatig sporten en/of bewegen zijn gemiddeld gezien gezonder dan mensen die minder bewegen. Dekkers en Van Mechelen (2006) bevestigen dit beeld in hun onderzoek, waarin ze omschrijven dat lichamelijke activiteiten positieve effecten hebben op de gezondheid en het ziekteverzuim van werknemers. Sportende werknemers blijken significant minder te verzuimen en vooral korter te verzuimen (Dekkers en Van Mechelen, 2006). Verder blijkt dat mensen naarmate ze ouder worden minder frequent sporten en bewegen. Uit cijfers van het Centraal Bureau van Statistiek (2016) blijkt dat het percentage ouderen de komende decennia zal blijven stijgen, wat dit onderwerp actueel en maatschappelijk relevant maakt. Bovenstaande voorbeelden legitimeren het economisch en maatschappelijk belang om onderzoek te doen naar mogelijke interventies (op lokaal niveau) die het beweeggedrag van mensen kunnen stimuleren.

In dit onderzoek zal op lokaal niveau worden beschouwd hoe mensen het beste gestimuleerd kunnen worden om te bewegen in de openbare ruimte. Met deze kennis kan het aanbod van voorzieningen

in de toekomst beter afgestemd worden op de vraag vanuit de gemeenschap. Met behulp van de theorie zullen er praktische aanbevelingen worden gedaan om bewoners en omwonenden van de Groningse wijken Selwerd en Paddepoel-Noord te stimuleren om meer te gaan bewegen in de openbare ruimte. Naar verwachting kan Park Selwerd een centrale rol vervullen in het faciliteren en stimuleren van mensen om te bewegen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 is het onderzoek geïntroduceerd en met behulp van de context is de centrale onderzoeksvraag geformuleerd en is de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie toegelicht. In hoofdstuk 2 zullen de belangrijkste aspecten die bijdragen aan het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag op een theoretische manier beschouwd worden. Met behulp van literatuur over onder andere gedrag van mensen, wat werkt in de wijk en op welke manier interventies succesvol kunnen bijdragen aan het stimuleren van sporten en bewegen in de eigen leefomgeving, wordt een theoretische basis gelegd voor dit onderzoek. Het theoretisch kader eindigt met een conceptueel model dat de belangrijkste bevindingen uit het theoretisch kader op een visuele manier weergeeft. Mede op basis van de bevindingen uit de theorie zullen verwachtingen worden geformuleerd die specifiek ingaan op de centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek.

In hoofdstuk 3 komt het empirische gedeelte van het onderzoek aan bod en zal de methode van onderzoek toegelicht worden samen met de keuzes die daarbij gemaakt zijn. Vervolgens zullen in hoofdstuk 4 de verwachtingen getoetst worden aan de hand van de empirische bevindingen. Tot slot zal in hoofdstuk 5 de centrale onderzoeksvraag beantwoord worden in de vorm van een conclusie. Daarnaast zullen in dit hoofdstuk aanbevelingen (voor vervolgonderzoek) worden gedaan en zal het onderzoeksproces geëvalueerd worden middels een reflectie.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt de theoretische achtergrond van de belangrijkste thema's uit dit onderzoek besproken en worden verwachtingen geformuleerd. Om te onderzoeken op welke manier mensen gestimuleerd kunnen worden om te sporten en bewegen in de eigen leefomgeving is het van belang om maatschappijbreed te kijken welke factoren hierop van invloed zijn. Het theoretisch kader is opgesplitst in twee delen. Dit is gedaan omdat dit geen traditioneel economisch geografisch onderzoek betreft, maar een praktijkonderzoek waarbij relevante economisch geografische theorieën worden gebruikt om te analyseren welke interventies in de openbare ruimte potentieel succesvol kunnen zijn om sporten en bewegen in de eigen leefomgeving te stimuleren.

Het eerste gedeelte van het theoretisch kader (paragraaf 2.1 t/m 2.4) richt zich voornamelijk op het legitimeren van het onderzoek. In deze paragrafen wordt bijvoorbeeld besproken waarom sporten en bewegen maatschappelijk gezien van belang is en welke factoren mensen kunnen stimuleren om in het dagelijks leven meer te gaan sporten en bewegen. Uit analyse lijkt bijvoorbeeld het stimuleren van sporten en bewegen een positief effect te hebben op de economie doordat een verhoogde sportparticipatie bijvoorbeeld de gezondheidskosten terugdringt of de arbeidsproductiviteit verhoogt (zie paragraaf 2.3). Naast literatuur uit de economische geografie wordt er ook literatuur uit andere vakgebieden gebruikt om onderzoek naar sporten en bewegen in de openbare ruimte te legitimeren (zie paragraaf 2.4).

Het tweede gedeelte van de theorie (paragraaf 2.5 t/m 2.7) vormt de basis voor de op te stellen verwachtingen en het analyseren van de resultaten. In deze paragrafen worden geografische theorieën besproken, zoals bijvoorbeeld de invloed van de locatie van sportvoorzieningen op het gebruik ervan (zie paragraaf 2.6). Daarnaast worden echter ook kwesties besproken die affiniteit hebben met de sociale planologie zoals het belang van wijk- en doelgroepgericht beleid (zie paragraaf 2.5). Dit onderzoek kan dan ook het beste gepositioneerd worden op de scheidslijn tussen de economische geografie en sociale planologie. Er is gekozen om literatuur uit meerdere vakgebieden te gebruiken om een gedegen analyse te kunnen maken *waarom* het nuttig is om sporten en bewegen te stimuleren en *hoe* dit het meest effectief kan gebeuren.

In dit rapport is tot dusverre voortdurend gesproken over "sporten" en "bewegen". Een associatie die snel gemaakt wordt is dat mensen die sporten automatisch ook bewegen en vice versa. Echter zijn er ook sporten waarbij je niet of nauwelijks beweegt (zoals denksporten) en andersom is het goed mogelijk om voldoende te bewegen zonder te sporten. Een plausibel voorbeeld is dat iemand die dagelijks een uur fietst in het woon-werk verkeer, maar daarnaast niet sport, meer beweegt dan iemand die twee keer per maand golft en met de auto reist. In dit onderzoek worden de begrippen sporten en bewegen dan ook simultaan gebruikt om aan te geven of iemand aan de Combinorm (zie paragraaf 2.2 voor een toelichting van het begrip) voldoet. Het beoefenen van bepaalde sporten is slechts een middel om te bewegen en zeker geen voorwaarde om voldoende te bewegen. De achtergrond van dit onderzoek is dan ook niet om voor mensen te gaan bepalen hoe en wanneer ze bewegen, maar om te zorgen dat ze gaan bewegen. Met behulp van de theorie en in overleg met de gemeente Groningen zullen er twee doelgroepen worden gekozen waarbij er op lokaal niveau gekeken gaat worden welke maatregelen effectief kunnen werken om beide doelgroepen aan te zetten tot (meer) bewegen. De verwachting is dat de openbare ruimte hier een positieve bijdrage aan kan leveren. In paragraaf 2.1 zal worden besproken welke betekenis sport heeft in dit onderzoek.

2.1 De betekenis van sport

Het beoefenen van sport levert in veel gevallen een positieve bijdrage aan het beweeggedrag van mensen. Sport roept namelijk een positieve associatie bij veel mensen op en is daarmee een toegankelijke manier om meer te gaan bewegen. Wat wordt er verstaan onder sport? Het begrip "sport" blijkt een term die lastig te definiëren is. De meeste mensen hebben voldoende begrip van de term "sport" om over het onderwerp te kunnen discussiëren, echter de exacte betekenis geven blijkt een stuk lastiger. Sport is geen statisch begrip maar sociaal geconstrueerd en zal verschillend geïnterpreteerd worden (Tiessen-Raaphorst, 2014). Een universele overeenstemming wat betreft de betekenis of definitie van sport bestaat dan ook eigenlijk niet. Wat de een als sport beschouwd is voor de andere slechts een hobby. Er zal dus altijd discussie blijven over welke activiteiten als sport gekenmerkt worden vanwege verschillende percepties van mensen. Het ontbreken van een afgebakende definitie van het begrip sport maakt het lastig om de sportdeelname in Nederland te onderzoeken. Volgens schattingen zijn er ongeveer tien miljoen sporters in Nederland, echter afhankelijk van de onderzoek definities kunnen de schattingen al snel honderdduizenden tot miljoenen uiteenlopen (Breedveld en Tiessen-Raaphorst, 2009). Het exact meten van het aantal sporters is namelijk niet mogelijk omdat er geen formele registratie van het aantal sporters of van de ondernomen sportactiviteiten bestaat.

Wanneer iemand als een "sporter" wordt beschouwd, blijft dus een vraag die lastig is te beantwoorden. Aan welke activiteiten plak je het label "sport" en aan welke niet? Is één keer per jaar meedoen aan een jaarlijkse sportdag voldoende om als sporter gezien te worden of is een bepaalde frequentie noodzakelijk? En hoe vaak moet iemand dan sporten? Het doel van dit onderzoek is niet om te bediscussiëren wat er wordt verstaan onder sport. Sport is slechts een middel om mensen aan te zetten tot bewegen. Om dit te realiseren worden er in dit onderzoek een aantal relevante kenmerken toegekend aan het begrip "sport".

Een belangrijk kenmerk voor dit onderzoek is de fysieke activiteit van sport. Met fysieke activiteit in de sport wordt een bepaalde mate van lichamelijke inspanning bedoeld. Sporten waarbij geen sprake is van enige lichamelijke inspanning worden in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Ondanks deze afbakening zijn er nog steeds grote verschillen in lichamelijke inspanningen bij verschillende sporten. Het doel van dit onderzoek is echter niet om deze verschillen uiteen te zetten en hier een oordeel over te geven, maar om mensen te stimuleren om te gaan bewegen. Alle sporten waarbij fysieke activiteit een rol speelt kunnen hieraan bijdragen.

Een ander belangrijk kenmerk is de frequentie van deelname aan sport. Een gangbare afbakening in het Nederlandse sportbeleid is de zogenaamde Richtlijn Sportdeelname onderzoek (RSO-norm) waarbij iemand als sporter gezien wordt als hij/zij minimaal twaalf keer per jaar sport (Tiessen-Raaphorst, 2014). Wanneer je echter kijkt naar gezondheidsbelangen en het maatschappelijk "meedoen" is een zekere regelmaat in sporten van belang (Jehoel-Gijsbers, 2009). Bij een sportfrequentie van slechts twaalf keer per jaar is er nauwelijks sprake van enige regelmaat. Daarom wordt in dit onderzoek net als in de rapportage van Tiessen-Raaphorst et al. (2010) de engere definitie van sportfrequentie gehanteerd. Deze definitie gaat uit van een wekelijkse sportdeelname waarbij iemand tenminste één keer per week voor een periode van 40 weken per jaar moet sporten om als sporter gezien te worden. In paragraaf 2.2 zal worden besproken welke beweegnormen in Nederland gehanteerd worden en welke rol hierin voor sport weggelegd is.

2.2 De relatie tussen sport en bewegen

Zoals eerder in dit onderzoek al genoemd is, is het beoefenen van sport slechts een middel om mensen meer te laten bewegen. Om te bepalen of mensen genoeg bewegen moet je in Nederland aan de zogenaamde “Combinorm” voldoen. Om aan de Combinorm te voldoen moet iemand óf aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) óf aan de Fitnorm voldoen (zie tabel 2.2.1).

In dit voorbeeld zijn drie leeftijdsgroepen te onderscheiden, waarbij voor elk andere criteria gelden voor zowel de NNGB als de Fitnorm. Jongeren onder de 18 jaar moeten het meest intensief en frequent bewegen om aan de NNGB en Fitheidnorm te voldoen. Naarmate de leeftijd toeneemt worden de criteria van intensiteit versoepeld om aan de NNGB of Fitnorm te voldoen. Opgemerkt moet worden dat binnen de leeftijdscategorieën uiteraard ook verschillen bestaan, en dat bijvoorbeeld 75-plussers nauwelijks nog aan de Fitnorm voldoen vanwege eventuele fysieke beperkingen (De Greef, 2009). Dit onderzoek richt zich echter op de mogelijkheden om meer mensen frequenter te laten bewegen in de openbare ruimte. Tabel 2.2.1 illustreert dat met zowel matig-intensieve als zwaar-intensieve lichaamsactiviteiten de Combinorm behaald kan worden. Om de intensiteit van lichamelijke activiteit te meten wordt de zogenaamde MET-waarde gebruikt. De term “MET” is een afkorting van de Engels term “Metabolic Equivalent of Task” en geeft aan hoeveel inspanning een bepaalde activiteit kost ten opzichte van het energieverbruik in rust (Ainsworth et al., 2011). Slapen wordt gebruikt als ijkactiviteit en krijgt daarmee een MET-waarde van 1 (zie ook tabel 2.2.2). Elke inspanning is gekoppeld aan een bepaalde MET-waarde. Een hogere MET-waarde betekent dat de intensiteit van het bewegen toeneemt.

	<u>Nederlandse Norm Gezond Bewegen</u>	<u>Fitnorm</u>
<u>Jongeren (<18 jaar)</u>		
Frequentie activiteit	Dagelijks	Minimaal 3 keer per week
Duur activiteit	Minimaal 60 minuten	20 minuten
Intensiteit activiteit	Tussen de 5 – 8 MET	>8 MET
<u>Volwassenen (18-55 jaar)</u>		
Frequentie activiteit	Minimaal 5 dagen per week	Minimaal 3 keer per week
Duur activiteit	Minimaal 30 minuten	20 minuten
Intensiteit activiteit	Tussen de 4–6,5 MET	>6,5MET
<u>55-plussers</u>		
Frequentie activiteit	Minimaal 5 dagen per week	Minimaal 3 keer per week
Duur activiteit	Minimaal 30 minuten	20 minuten
Intensiteit activiteit	Tussen de 3–5 MET	>5 MET

Tabel 2.2.1: *Beweeg- en fitheidsnorm voor drie verschillende leeftijdsgroepen*

Bron: *Hildebrandt et al., 2013*

In tabel 2.2.2 zijn voor een aantal activiteiten de MET-waardes weergegeven. Voor fietsen staat bijvoorbeeld een MET-waarde van 5,8 en voor tennis staat een MET-waarde van 7,3. Om als volwassene aan de Combinorm te voldoen (en dus voldoende te bewegen) maakt het niet uit of je drie keer per week twintig minuten tennist of dat je vijf dagen per week een half uur fietst. In dit onderzoek wordt het beoefenen van sport als mogelijkheid om te bewegen en niet als

voorwaarde om te bewegen beschouwd. De combinatie van de tabellen 2.2.1. en 2.2.2 laat zien dat naast sporten er tal van alternatieven in het dagelijks leven zijn om te voldoen aan de Combinorm. Ter illustratie: minimaal vijf dagen per week een half uurtje wandelen is voor de groep 55-plussers al genoeg om te voldoen aan de Combinorm.

Activiteit	MET-waarde
Slapen	1,0
Wandelen met de Hond	3,0
Wandelen, gemiddeld tempo (4,5-5,2 km per uur)	3,5
Fietsen, recreatief (15 km per uur)	5,8
Zwemmen, recreatief	6,0
Tennis, recreatief	7,3
Voetbal, competitie	10,0
Hardlopen (15 km per uur)	12,8

Tabel 2.2.2: MET-waardes voor diverse activiteiten

Bron: Ainsworth et al., 2011

2.3 De maatschappelijk waarde van het stimuleren van lichamelijke activiteit

Uit de paragrafen 2.1 en 2.2 blijkt dat er verschillende mogelijkheden zijn om voldoende te bewegen volgens de Combinorm. Mensen die regelmatig sporten zullen sneller aan deze norm voldoen, echter zijn er ook tal van andere mogelijkheden om toch voldoende te bewegen. Maar waarom is het belangrijk om mensen aan te zetten om regelmatig te bewegen? Is dit iets waar de (lokale) overheid zich mee moet bemoeien en op welke manier?

Technologische ontwikkelingen in de huidige maatschappij zorgen ervoor dat mensen onbewust steeds minder bewegen. Roltrappen, liften en op afstand bestuurbare apparaten zijn voorbeelden van technologische ontwikkelingen die ervoor zorgen dat mensen steeds minder genoodzaakt zijn om te bewegen in het dagelijks leven. Deze technologische ontwikkelingen lijken in de toekomst verder door te zetten wat betekent dat het steeds belangrijker wordt om mensen bewust te maken om voldoende te blijven bewegen. Wanneer het gaat over het belang van sporten en bewegen, spreekt de literatuur veelal over lichamelijke activiteit en -inactiviteit. Onder andere Dekkers en Van Mechelen (2006), Haskell et al. (2007) en Heath et al. (2006) bespreken het belang van het hebben van voldoende lichamelijke activiteit. In de volgende subparagrafen zullen de maatschappelijke gevolgen van lichamelijke (in)activiteit besproken worden, te beginnen met de relatie tussen lichamelijke activiteit en gezondheid in subparagraaf 2.3.1.

2.3.1 Lichamelijke activiteit en gezondheid

Er is veel onderzoek gedaan naar de effecten van lichamelijke activiteit op gezondheid. De algemene consensus is dat bewegen een positieve invloed heeft op de gezondheid van mensen. Sterker nog, er is bewijs dat niet of te weinig bewegen een negatieve invloed heeft op de gezondheid van mensen. Volgens Dekkers en Van Mechelen (2006) is lichamelijke inactiviteit één van de belangrijkste factoren voor het ontstaan van een positieve energiebalans, met overgewicht tot gevolg. Met andere woorden, mensen die weinig bewegen hebben een grotere kans op overgewicht en dat is niet alleen slecht voor de gezondheid van de betreffende persoon, het kost de samenleving ook geld. In Nederland worden de directe en indirecte kosten ten gevolge van overgewicht geschat op 2,5 miljard

euro (Dekkers en Van Mechelen, 2006). De Greef (2009) vult aan dat lichamelijke inactiviteit leidt tot een energiecrisis in het menselijk lichaam met als gevolg dat mensen meer risico lopen om ziek te worden en vroegtijdig overlijden. Er is dus een direct verband tussen lichamelijke activiteit en gezondheid.

Ook in de internationale literatuur is er overweldigend bewijs dat lichamelijke inactiviteit leidt tot een verslechterde gezondheid en vroegtijdig overlijden. Lichamelijke inactiviteit is wereldwijd één van de belangrijkste oorzaken voor een slechte gezondheid of vroegtijdig overlijden. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld, sterven jaarlijks ongeveer 1 op de 1000 personen aan de gevolgen van lichamelijke inactiviteit (Heath et al., 2006). Ondanks deze verontrustende cijfers voldeed slechts een minderheid van 45% van de volwassenen in de Verenigde Staten aan de Combinorm in het begin van de eenentwintigste eeuw. Dit is een probleem wat wereldwijd speelt, gezien het feit dat wereldwijd een meerderheid van 60% van de wereldbevolking niet aan de combinorm voldoet (Heath et al., 2006).

Kortom, zowel in de nationale als internationale literatuur is de algemene consensus dat er een positieve relatie bestaat tussen lichamelijke activiteit en de gezondheid van mensen. Een direct gevolg van meer lichamelijke activiteit is een betere gezondheid van mensen en daardoor dalen de gezondheidskosten. Zeker in een land als Nederland waar de gezondheidszorg voor een belangrijk deel collectief gefinancierd wordt, is het waardevol voor iedereen om de gezondheidszorg zo effectief mogelijk in te zetten. Het stimuleren van lichamelijke activiteit is een manier om dit te realiseren en het is daarom ook vanuit gezondheidsperspectief waardevol om hierin te investeren als overheid. Dit geldt niet alleen voor de Rijksoverheid, die jaarlijks vele miljarden uitgeeft aan volksgezondheid, maar steeds meer ook voor gemeenten. Gemeenten zijn namelijk sinds 2015 verantwoordelijk voor de thuiszorg en daarom financieel veel meer direct betrokken geraakt bij de kosten van de gezondheidszorg. Naast het feit dat lichamelijke inactiviteit zorgt voor hoge gezondheidskosten heeft het ook gevolgen voor de productiviteit op de werkvloer. De relatie tussen productiviteit en lichamelijke activiteit zal worden besproken in subparagraaf 2.3.2.

2.3.2 Lichamelijke activiteit en productiviteit

In subparagraaf 2.3.1 is besproken dat het stimuleren van bewegen maatschappelijke waarde heeft aangezien het de kosten voor de gezondheidszorg sterk kan terugdringen. Volgens Hildebrandt en Ooijendijk (2009) leidt voldoende bewegen niet alleen tot forse besparingen op de collectieve gezondheidszorg maar heeft het ook een positief effect op de inzetbaarheid en productiviteit van werknemers. Werknemers die sporten en bewegen zijn over het algemeen fitter en daarmee gemiddeld gezien productiever dan hun collega's die inactief zijn (Dekkers en Van Mechelen, 2006). Daar komt nog bij dat het ziekteverzuim onder werknemers die sporten en bewegen gemiddeld gezien lager ligt én korter duurt dan bij hun inactieve collega's (Dekkers en Van Mechelen, 2006).

De relatie tussen lichamelijke activiteit en de frequentie en duur van het ziekteverzuim geldt het sterkst voor werknemers met minder actieve werkzaamheden. Vooral voor mensen die de hele dag zittend werken en daarmee weinig bewegen is het belangrijk dat ze in hun vrije tijd voldoende blijven bewegen (Stokvis, 2011). Vanwege de relatie tussen de productiviteit van werknemers en de mate van lichamelijke activiteit is het zowel voor de overheid als het bedrijfsleven waardevol om mensen bewust te maken van het belang van het voldoen aan de Combinorm. Het creëren van een werksfeer waarbij het vanzelfsprekend is dat werknemers tijdens en rondom werktijd bewegen draagt indirect

bij aan het verhogen van de arbeidsproductiviteit (Dekkers en van Mechelen, 2006). Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden met eenvoudige aanpassingen in het dagelijkse beweeggedrag zoals het stimuleren van traplopen, wandelen tijdens de lunch, staand vergaderen of fietsend naar je werk gaan (Stokvis, 2011).

Geconcludeerd kan worden dat lichamelijke activiteit in veel gevallen zowel de gezondheid als productiviteit van mensen bevordert. Het investeren in beweegvriendelijke interventies kost geld maar levert op lange termijn juist geld op. Deze observaties legitimeren het doen van onderzoek naar en het investeren in beweegvriendelijke interventies nu en in de toekomst. Naast de financiële argumenten om sporten en bewegen te stimuleren zijn er ook nog sociale belangen die een rol spelen. Dit zal in subparagraaf 2.3.3 besproken worden.

2.3.3 De sociale waarde van sporten en bewegen

Zoals besproken is in subparagraaf 2.3.1 en 2.3.2 is een belangrijk gevolg van lichamelijke activiteit dat mensen fysiek gezien fitter en gezonder zijn, wat vaak zorgt voor een verhoogde productiviteit. Naast het positieve effect van lichamelijke activiteit voor de fysieke gesteldheid van mensen heeft het ook een belangrijke sociale functie. Tijdens het sporten en bewegen komen mensen met verschillende achtergronden met elkaar in contact en dat kan positief zijn voor de sociale cohesie in een wijk of buurt. Daarnaast ontstaan er tijdens het sporten en bewegen sociale contacten die mensen over de streep kunnen trekken om actief te blijven (Tiessen-Raaphorst, 2014). Zoals ook al in de introductie geschetst is, biedt sporten in de openbare ruimte een kans om op een toegankelijke manier fit te blijven én met elkaar in contact te komen. Het feit dat met sporten en bewegen sociale contacten ontstaan en de sociale cohesie in een wijk versterkt wordt zijn belangrijke argumenten voor (lokale) overheden om te investeren in het stimuleren van bewegen in de openbare ruimte.

Een belangrijke sociale functie van het georganiseerd bewegen is het tegengaan van ongewenst gedrag (Boonstra en Hermens, 2011). Ongewenst gedrag kan het beste worden tegengegaan vanaf jonge leeftijd en het is goed om jongeren ook buiten de gezinssituatie hierin te begeleiden. Deze observatie sluit aan bij het artikel van Jehoel-Gijsbers (2009) over de maatschappelijke participatie van kinderen uit minder welgestelde gezinnen. Zij noemt in haar onderzoek dat de huidige complexe en veranderlijke samenleving hoge eisen stelt aan de jeugd, waardoor de benodigde vaardigheden niet primair in het gezin en op school ontwikkeld worden, maar in steeds meer in de vrije tijd.

Gordon-Larsen et al. (2006) hebben gekeken of er een verband bestaat tussen de sociaaleconomische status van een buurt en de aanwezigheid van voorzieningen die fysieke activiteit mogelijk maken. De conclusie uit dit onderzoek is dat inwoners van buurten met een relatief hoge sociaaleconomische status meer toegang hebben tot dergelijke voorzieningen dan inwoners van buurten met een relatief lage sociaaleconomische status. Dit komt overeen met het onderzoek van Jehoel-Gijsbers (2009) waaruit blijkt dat kinderen uit verschillende milieus niet dezelfde kansen krijgen om in de openbare ruimte te sporten en bewegen. Deze observaties rechtvaardigen het doen van investeringen in de juiste voorzieningen in de sociaaleconomisch zwakkere wijken om op deze manier iedereen (ongeacht het leefmilieu waarin men opgroeit) de kans te bieden om te sporten en te bewegen in de eigen leefomgeving.

Naast het belang van de aanwezigheid van voorzieningen in de wijk is het misschien nog wel belangrijker dat mensen (en met name jongeren) begeleid worden tijdens het sporten en bewegen.

Het voordeel van georganiseerd bewegen is namelijk dat mensen minder snel afhaken omdat ze elkaar motiveren om te blijven bewegen (Weinberg en Gould, 2014). Daarnaast geldt met name voor jongeren dat tijdens het georganiseerd sporten en bewegen sociale contacten worden opgedaan en bepaalde vaardigheden worden aangeleerd (Jehoel-Gijsbers, 2009). Tijdens het georganiseerd sporten of bewegen komen jongeren in contact met andere jongeren, kopiëren ze normen en waarden van anderen wat uiteindelijk van invloed is op hun gedrag. De meest traditionele vorm van georganiseerd bewegen vindt nog steeds plaats bij lokale sportverenigingen, waar gelijkgestemden samenkomen om te sporten. Met name sportleiders zijn binnen die verenigingen een belangrijke voorbeeld voor jongeren en zij hebben daarmee een grote invloed op het gedrag van jongeren (Boonstra en Hermens, 2011).

Echter lang niet alle jongeren sporten bij sportverenigingen. Dit maakt het waardevol om in de openbare ruimte op wijk- en buurtniveau faciliteiten te hebben die (onder anderen jongeren) stimuleren om te sporten en bewegen in de buurt. De overheid kan hierin een faciliterende rol hebben door bijvoorbeeld te investeren in sportbuurtwerkers. Sportbuurtwerkers kunnen een belangrijke rol spelen in het stimuleren van jongeren om frequent te bewegen in de openbare ruimte én in het overbrengen van bepaalde normen en waarden (Boonstra en Hermens, 2011). Rolmodellen zijn namelijk erg belangrijk voor jeugdigen. Een rolmodel kan een bekende sporter zijn, maar vaak is het effectiever om oudere jongeren uit de wijk, die bekend zijn met de jeugd, in te zetten als sportbuurtwerkers. Deze oudere jongeren hebben dezelfde achtergrond als de jongere jeugd en hebben iets bereikt in de maatschappij, waardoor ze de jongere jeugd die tegen hen opkijken bepaalde normen en waarden kunnen bijbrengen (Boonstra en Hermens, 2011).

Deze observaties maken het in de huidige maatschappelijke context belangrijk om te investeren in de juiste begeleiding tijdens het georganiseerd bewegen. Met name jongeren zijn erg beïnvloedbaar en de juiste begeleiding tijdens sporten en bewegen kan positief gedrag bevorderen. Het georganiseerd en begeleid sporten en bewegen is echter waardevol voor meerdere doelgroepen in de samenleving (Weinberg & Gould, 2014). Dit stimuleert mensen om deel te nemen en zorgt ervoor dat ze minder snel afhaken (zie ook paragraaf 2.5). Tevens kan sporten en bewegen in de openbare ruimte als een verbindingsmiddel werken om verschillende groepen in de samenleving met elkaar in contact te brengen. Toch blijft er een groep in de samenleving die niet bereikt wordt. Om een beter inzicht te krijgen redenen waarom mensen niet sporten en bewegen is het waardevol om de psychologische determinant van sporten en bewegen te beschouwen. Dit zal in paragraaf 2.4 aan bod komen.

2.4 De psychologische determinant van sport en bewegen

Ondanks de fysieke voordelen van voldoende lichamelijke activiteit én het positieve stigma dat er heerst omtrent sporten en bewegen, beweegt nog steeds niet iedereen. Alle positieve reclamespotjes, beweegprogramma's en subsidies ten spijt, er blijft een groep in de samenleving die kennelijk moeilijk aan te zetten is om te bewegen. De openbare ruimte lijkt een toegankelijke plek waarin mensen op een makkelijke en goedkope manier de mogelijkheid hebben om te bewegen. Je zou verwachten dat dit samen met het feit dat (lokale) overheden steeds meer investeren in het creëren van een beweegvriendelijke omgeving het aantal inactieven in de samenleving zou moeten terugdringen.

Veel mensen bewegen niet of haken na verloop van tijd weer af (Weinberg & Gould, 2014). Om dit te begrijpen is het relevant de afwegingen en keuzes die mensen maken om wel of niet te gaan en blijven bewegen te observeren. Dit maakt het relevant om ook vanuit een psychologische invalshoek dit proces te analyseren. Weinberg en Gould (2014) schrijven in hun boek over de psychologie achter sporten en bewegen dat de motivaties voor mensen om te gaan sporten en bewegen sterk uiteenlopen. Een belangrijk onderscheid wat gemaakt wordt door Weinberg en Gould (2014) is het verschil tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie van mensen om te gaan sporten en bewegen. Bij intrinsieke motivatie gaat het om de persoonlijke motivatie die voortkomt uit het feit dat je je zelf wilt ontwikkelen, je iets wil leren of omdat je persoonlijk voldoening haalt uit een activiteit. Bij extrinsieke motivatie gaat het meer om de motivatie die mensen halen uit het feit dat ze waarde hechten aan het resultaat dat ze behalen dankzij de activiteit. Externe factoren zoals afvallen of sociaal aanzien die verkregen worden door het sporten en bewegen zijn voorbeelden van extrinsieke motivatie (Weinberg en Gould, 2014).

Uit onderzoeken van onder andere Tiggeman en Williamson (2000) en Vartanian en Shaprow (2008) blijkt dat de intrinsieke motivatie om te gaan sporten en bewegen gemiddeld gezien lager ligt bij de mensen die inactief zijn. Dit sluit aan bij de observatie van Weinberg en Gould (2014) die stellen dat de hoeveelheid voldoening die men haalt uit het deelnemen aan een activiteit voor een belangrijk deel bepaalt of men de activiteit blijft doen. Kortom, mensen die sporten en bewegen leuk vinden zullen eerder geneigd zijn om dit frequenter te gaan doen en te blijven doen. Dit maakt het interessant om te analyseren hoe mensen waarbij de intrinsieke motivatie ontbreekt, gestimuleerd kunnen worden om te gaan sporten en bewegen.

Er zijn tal van factoren die de intrinsieke motivatie om te gaan sporten en/of bewegen beïnvloeden. Een belangrijke factor is de mate van zelfverzekerdheid over het eigen lichaam. Vartanian en Shaprow (2008) laten in hun onderzoek zien dat er een relatie bestaat tussen het gewicht en het beweeggedrag en de beweegmotivatie van vrouwen van begin twintig. Uit hun onderzoek over het beweeggedrag van jonge vrouwen blijkt dat de groep vrouwen met een negatief beeld over hun gewicht, vaker onzeker zijn over hun lichaam met als gevolg dat ze een lagere intrinsieke motivatie hebben om te bewegen. Vanuit psychologisch oogpunt is dit een interessante observatie. In plaats dat de onzekerheid over hun gewicht voor deze groep jonge vrouwen een extra motivatie is om te gaan sporten en bewegen, blijkt juist het tegenovergestelde te gelden volgens Vartanian en Shaprow (2008). Ook Tiggeman en Williamson (2000) laten zien in hun onderzoek dat jonge vrouwen met een lagere eigenwaarde gemiddeld gezien vaker inactief zijn en minder intrinsiek gemotiveerd zijn om te bewegen. Echter schrijven zij dat de extrinsieke motivatie om te gaan sporten en bewegen bij deze

groep vrouwen juist bovengemiddeld ligt. Zij halen de extrinsieke motivaties uit bijvoorbeeld het willen afvallen of fitter worden om zo te voldoen aan een bepaald schoonheidsideaal (Tiggeman en Williamson, 2000).

Vartanian & Shaprow (2008) noemen verder dat een deel van deze vrouwen publieke ruimtes mijden om in te sporten en te bewegen vanwege verlegenheid en schaamte. Een negatief zelfbeeld en de angst voor een negatief oordeel van anderen zijn voor hen redenen om juist niet in de openbare ruimte te gaan sporten en bewegen. Stigmatiseringprocessen in de samenleving over een ideaalgewicht versterken het negatieve zelfbeeld en het schaamtegevoel waardoor mensen zich juist verder afzonderen en juist niet gaan sporten of bewegen in de openbare ruimte (Vartanian en Shaprow, 2008). Uiteraard verschillen de motivaties om wel of niet te gaan sporten en bewegen in de openbare ruimte per geslacht en leeftijdscategorie. Bovenstaand voorbeeld illustreert echter dat een (extrinsieke) beweegmotivatie niet automatisch betekent dat de openbare ruimte een geschikte plek is om in deze behoefte te voorzien. Dit maakt het belangrijk om per doelgroep te bekijken waarom mensen wel of niet bewegen, hoe dit gestimuleerd kan worden en hoe de openbare ruimte hierop ingericht kan worden.

De case studies van Tiggeman en Williamson (2000) en Vartanian en Shaprow (2008) laten zien dat ondanks dat de intrinsieke motivatie bij sommige mensen ontbreekt, veel mensen toch extrinsiek gemotiveerd zijn om te gaan sporten en bewegen. Een veelvoorkomend probleem is echter dat veel mensen die gemotiveerd zijn om te beginnen met bewegen toch vroegtijdig afhaken. Volgens Weinberg en Gould (2014) stopt namelijk ruim 50% van de participanten van beweegprogramma's binnen de eerste zes maanden. Vanwege het feit dat veel mensen vrij snel afhaken is het belangrijk om te investeren in de sociale aspecten van sporten en bewegen (zie ook paragraaf 2.3.3). Het sporten en bewegen in groepsverband, op een leuke en vrijblijvende wijze, zorgt ervoor dat mensen niet alleen beginnen met bewegen maar maakt het ook aannemelijker dat ze blijven bewegen (Tiessen-Raaphorst, 2014).

De belangrijkste barrière voor mensen om niet te sporten of bewegen is een gebrek aan tijd (Jans et al., 2007; Weinberg en Gould, 2014). Het valt echter te bediscussiëren of deze barrière daadwerkelijk komt door een gebrek aan tijd. Zowel Jans et al. (2007) als Weinberg en Gould (2014) schrijven dat het meer een kwestie is van prioriteit. De gemiddelde Nederlander kijkt bijvoorbeeld anderhalf tot twee uur per dag televisie ter ontspanning. Of mensen sporten en bewegen in de vrije tijd is dan ook een keuze die mensen maken op basis van prioritering.

Uit onderzoek onder inactieven zijn naast een gebrek aan tijd vooral een gebrek aan energie en een gebrek aan motivatie barrières voor mensen om niet te sporten en te bewegen (zie ook tabel 2.4.1). Naast deze barrières zijn er nog meer factoren die inactieven ervan weerhouden om te gaan sporten en bewegen. Wat opvalt na analyse van tabel 2.4.1, is dat de meeste voorkomende barrières bijna allemaal individueel van aard zijn. Daarnaast vloeit de keuze van inactieven om niet te gaan sporten en bewegen veelal voort uit een combinatie van barrières die weergegeven zijn in tabel 2.4.1 (Weinberg en Gould, 2014). Zowel het feit dat veel barrières individueel geconstrueerd zijn, als het feit dat de combinatie van barrières inactieven ervan weerhouden om te gaan sporten en bewegen, maakt het voor beleidsmakers moeilijker om deze barrières weg te nemen (Weinberg en Gould, 2014).

Barrières voor fysieke activiteit	Individen die dit als een barrière ervaren om te participeren (in %)	Type barrière
Gebrek aan tijd	69	Individueel
Gebrek aan energie	59	Individueel
Gebrek aan motivatie	52	Individueel
Te hoge kosten	37	Individueel
Ziekte of blessure	36	Individueel
Gebrek aan faciliteiten in de buurt	30	Collectief of omgeving specifiek
Het oncomfortabel voelen	29	Individueel
Gebrek aan vaardigheden	29	Individueel
Angst voor blessures	26	Individueel
Gebrek aan veiligheid	24	Collectief of omgeving specifiek
Gebrek aan kinderopvang	23	Collectief of omgeving specifiek
Gebrek van een sportmaatje	21	Collectief of omgeving specifiek
Ontoereikende sportprogramma's	19	Collectief of omgeving specifiek
Gebrek aan support	18	Collectief of omgeving specifiek
Gebrek aan bereikbaarheid	17	Collectief of omgeving specifiek

Tabel 2.4.1: *Veel voorkomende barrières voor fysieke activiteit*

Bron: *Weinberg en Gould, 2014*

Naast individuele barrières zijn er ook omgevingsfactoren die voor inactieven een barrière kunnen vormen om te gaan sporten en bewegen. Bij het stimuleren van inactieven om te gaan sporten en bewegen in de openbare ruimte, is het belangrijk om een veilige leefomgeving te creëren met voldoende voorzieningen en de juiste begeleiding. Kortom, een leefomgeving die mensen aanmoedigt om te gaan (en te blijven) sporten en bewegen zorgt ervoor dat een hele hoop barrières op voorhand weggenomen kunnen worden. Een andere belangrijke conclusie is dat mensen die voldoening halen uit sporten en bewegen in de openbare ruimte minder snel afhaken dan mensen die hier geen voldoening uit halen (Weinberg en Gould, 2014). Dit betekent enerzijds dat het belangrijk is om generiek beleid te voeren omtrent het blijven creëren van een positief imago van sporten en bewegen in de openbare ruimte. Anderzijds is het belangrijk om op wijkniveau specifiek beleid te voeren, rekening houdend met de doelgroep in de wijk. Het belang van wijk specifiek beleid zal in paragraaf 2.5 besproken worden.

2.5 Het belang van specifiek beleid op wijkniveau

Uit de theorie blijkt dat het hebben van voldoende lichamelijke activiteit zowel maatschappelijk als individueel gezien van belang is. Een bijkomend positief effect van voldoende sporten en bewegen is dat het kan bijdragen aan de sociale samenhang in de wijk of buurt (Skinner et al., 2008). Tijdens het sporten wordt namelijk sociaal kapitaal opgebouwd wat een positief effect heeft op de ontwikkeling van de wijkgemeenschap (Skinner et al., 2008). Dit komt onder andere doordat sporten en bewegen in de buurt zorgt voor een openbaar straatleven. Een openbaar straatleven bevordert het contact tussen buurtbewoners en dit versterkt de sociale samenhang in de wijk (Boonstra en Hermens, 2011).

Sporten en bewegen in de wijk lijkt op het eerste gezicht een laagdrempelige manier om de sportparticipatie te bevorderen. Het is bijvoorbeeld een goedkoop alternatief voor sporten in verenigingsverband en je kunt het flexibel in je eigen tijd doen in een vertrouwde omgeving. Het feit dat het sporten en bewegen in de buurt tijd en geld bespaart zou voor veel mensen een reden kunnen zijn om dit meer te gaan doen. Zoals ook weergegeven in tabel 2.4.1 zijn een gebrek aan tijd en geld voor veel inactieven belangrijke barrières om te gaan sporten en bewegen. Toch blijken initiatieven om sporten en bewegen in de buurt te bevorderen lang niet altijd succesvol van de grond te komen.

Dit komt omdat er ook nadelen kleven aan sporten en bewegen in de openbare ruimte, die vaak onderschat worden. Ondanks dat rationeel gezien, de openbare ruimte een logische plek lijkt om in te sporten en bewegen, ligt dit emotioneel gezien voor veel mensen moeilijk. Onzekerheid en schaamte zijn belangrijke psychologische factoren die mensen er van weerhouden om te sporten en bewegen op openbare plekken (Vartanian en Shaprow, 2008). Sterker nog, mensen die onzeker zijn over hun lichaam zonderen zich sneller af en gaan zeker niet op een plek sporten en bewegen waar ze gezien kunnen worden door bekenden. De openbare ruimte in de eigen wijk nodigt voor deze groep juist niet uit om in te gaan sporten en bewegen.

In ieder geval moet de openbare ruimte in de wijk een toegankelijke plek worden voor iedereen. Juist de mensen die inactief zijn wil je stimuleren om op een sportieve manier gebruik te maken van de openbare ruimte zodat ze op termijn kunnen gaan voldoen aan de Combinorm. Het creëren van een beweegvriendelijke omgeving is de eerste stap die gezet moet worden. Bij het creëren van een beweegvriendelijke omgeving is het belangrijk dat er een succesvolle koppeling tussen hardware en software ontstaat (Cammelbeeck et al., 2014). Bij hardware gaat het om fysieke interventies zoals de aanleg van een Cruijff Court (dit is een voetbalveldje vernoemd naar de oud topvoetballer Johan Cruijff) of een hardlooperoute, terwijl het bij software met name gaat om sociale interventies zoals het organiseren van een buurtbijeenkomst of het opzetten van een hardloopergroep. Ook het geven van voorlichting, communicatie en begeleiding valt onder software (Cammelbeeck et al., 2014).

Voordat er aanpassingen in de omgeving plaatsvinden is het essentieel om de doelgroep (of doelgroepen) in de wijk vast te stellen. Wijken zitten namelijk op een verschillende manier in elkaar, wat specifiek beleid (gericht op de doelgroep) essentieel maakt bij het doen van wijkinterventies. Bovendien vragen verschillende soorten doelgroepen ook verschillende soorten interventies. Vervolgens is het belangrijk om de hardware en software voorzieningen die al aanwezig zijn in de wijk en in kaart te brengen en vast te stellen op welke manier en door wie ze benut worden (Cammelbeeck et al., 2014). Daarna dient er in overleg met de doelgroep bepaald te worden welke

behoefden er zijn in de wijk en welke interventies (hardware en/of software) daarvoor noodzakelijk zijn. Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij de realisatie van hardware eigenlijk altijd een mate van communicatie, voorlichting of begeleiding (software) nodig is om deze projecten succesvol en rendabel te laten zijn (Cammelbeeck et al., 2014). Daarnaast kost de realisatie van hardware projecten vaak veel geld, wat het belangrijk maakt dat de effectiviteit van het project vooraf goed onderzocht wordt om de investering rendabel te maken.

Uit bovenstaande observaties kan geconcludeerd worden dat het onverstandig is zonder enige vorm van onderzoek nieuwe hardware te realiseren in een wijk. Het is belangrijk om rekening te houden met de doelgroep en daarnaast een koppeling te maken met software (Cammelbeeck et al., 2014). Het lijkt erop, dat specifiek beleid in de wijk, gericht op de doelgroep en met name gericht op software (soms in combinatie met hardware) over het algemeen de meest effectieve manier is om mensen te stimuleren om te sporten en bewegen in de openbare ruimte. Naast het belang van specifiek beleid op wijkniveau is het ook belangrijk dat er een goede wisselwerking bestaat tussen de overheid en de wijkbewoners bij het doen van interventies in de wijk. Paragraaf 2.5.1 zal dit belang aan de hand van het "Kan wél!"-project toelichten.

2.5.1 Burgerparticipatie bij het doen van interventies in de wijk

Uit veel onderzoek blijkt dat een wijkgerichte aanpak effectief is om mensen te betrekken bij het inrichten van de openbare ruimte in de wijk. Eén van deze onderzoeken is uitgevoerd door Oude Vrielink en Wijdeven (2011) en gaat over het stimuleren, ondersteunen en faciliteren van burgerinitiatieven in de wijk. Zij benoemen in hun artikel dat het belangrijk is dat de overheid een aanvullende in plaats van een invullende rol inneemt bij burgerinitiatieven. Het belang van deze rol van de overheid wordt door Oude Vrielink en Wijdeven (2011) geïllustreerd aan de hand van de 'Kan wél!'-projecten.

Het doel van een 'Kan wél!'-project is het versterken van de sociale samenhang en het bevorderen van de betrokkenheid van de bewoners bij hun buurt (Oude Vrielink en Wijdeven, 2011). Om dit doel te behalen gaat een 'Kan wél!'-project uit van de gedachte dat de binding in een buurt of wijk bevorderd kan worden door bewoners uit te nodigen om zelf met initiatieven te komen en hen daarnaast te ondersteunen met het realiseren van deze initiatieven (Oude Vrielink en Wijdeven, 2011). Een van de conclusies van de 'Kan wél!'-projecten is dat door verbinding te maken met de leefwereld van de initiatiefnemers en ondersteuning te bieden aan wat de burgers zelf willen in de wijk, interventies in de wijk succesvoller zullen zijn. In het 'Kan wél!'-project wordt dit gerealiseerd door te zorgen dat burgers telkens aan het roer staan bij burgerinitiatieven en dat de rol van de overheid slechts faciliterend is. Dit betekent dat speciale 'Kan wél!'-professionals burgers ondersteunen in het realiseren van de initiatieven in de wijk. In tabel 2.5.1 is weergegeven op welke manier de 'Kan wél!'-professional dit kan doen.

Een belangrijke voorwaarde om als 'Kan wél!'-professional succesvol burgerinitiatieven te begeleiden is om een goede balans te vinden tussen de vier typen ondersteuning die weergegeven zijn in tabel 2.5.1. De precieze rolverdeling tussen de 'Kan wél!'-professional en de burger en de combinatie van de typen ondersteuning verschilt vervolgens per initiatief. Uit de 'Kan wél!'-projecten blijkt dat wanneer de overheid bij de ondersteuning van initiatiefnemers rekening houdt met wat burgers willen, burgers intrinsiek gemotiveerd blijven. Dit zorgt ervoor dat de kans op succes van het initiatief

groter is en daarnaast stimuleert het mensen om nieuwe initiatieven te ontplooiën in de toekomst (Oude Vrielink en Wijdeven, 2011).

	Instrumentele benadering	Persoonlijke benadering
Rol in contact met initiatiefnemers	Burgerkracht aanvullen	Empoweren van initiatiefnemer(s)
Rol in contact met de omgeving (instituten/wijk)	Institutioneel verbinden	Vitaliseren van de wijkgemeenschap

Tabel 2.5.1: *Typologie van ondersteuning in en rondom burgerinitiatieven*

Bron: *Oude Vrielink en Wijdeven, 2011*

Toch kleven er ook nadelen aan burgerparticipatie. Bovens (2006) en Pauwels en Pickery (2007) waarschuwen voor het feit dat burgerparticipatie kan zorgen voor grotere tegenstellingen in de samenleving. Als het gaat om burgerparticipatie is er een trend zichtbaar dat hoogopgeleide burgers steeds meer participeren dan laagopgeleide burgers (Bovens, 2006; Pauwels en Pickery, 2007). Hoogopgeleide mensen waren altijd al actiever maar volgens (Bovens, 2006) is dit verschil alleen maar groter geworden. Hoogopgeleide burgers bezoeken bijvoorbeeld vaker inspraakavonden en staan vaker vooraan bij interactieve beleidsvorming dan laagopgeleide burgers (Bovens, 2006). Daarnaast hebben hoogopgeleide mensen veel meer sociale contacten (met name buiten de buurt) en zijn ze beter geïnformeerd op welke wijze ze met behulp van participatie dingen gedaan kunnen krijgen (Pauwels en Pickery, 2007).

Bovenstaande bevindingen zijn belangrijk voor beleidsmakers om rekening mee te houden bij het stimuleren en faciliteren van burgerparticipatie. Beperkte burgerparticipatie is een onwenselijke situatie maar ongelijke burgerparticipatie is misschien nog wel onwenselijker. Het gevaar van ongelijke burgerparticipatie is namelijk dat de wensen van burgers die niet participeren onvoldoende meegenomen worden in het beleid (Pauwels en Pickery, 2007). Een versterkte doe-democratie waarin burgers een belangrijke rol krijgen in de beleidsvoering kan dus ook averechts werken als slechts een bepaalde groep participeert. Vrielink, Verhoeven en van de Wijdeven (2013) benoemen in hun artikel dat het beleidsperspectief van de doe-democratie zelf ook problematisch is omdat daarin een ideologie van gedepolitiseerd burgerschap schuilt. Met gedepolitiseerd burgerschap wordt bedoeld dat de overheid het als vanzelfsprekend ziet dat burgers participeren en dat de overheid slechts aanvullend opereert (Vrielink, Verhoeven en van de Wijdeven (2013). Het gevaar van gedepolitiseerd burgerschap is dat "meedoen" als norm voor goed burgerschap geldt en dat hierdoor mensen die niet participeren niet of onvoldoende gehoord worden. De overheid heeft de verantwoordelijkheid om alle burgers te vertegenwoordigen en moet er scherp op zijn dat burgerparticipatie niet te ver doorslaat waardoor het effect averechts werkt.

Toch laten de 'Kan-wél!'-projecten zien dat bij een goede samenwerking tussen de overheid en burgers, burgerinitiatieven succesvol kunnen zijn. De 'Kan-wél!'-projecten zijn een voorbeeld van het succes van bottom-up initiatieven om verandering in de wijk te realiseren (Oude Vrielink en Wijdeven (2011). De overheid kan burgers bereiken door hen verantwoordelijkheid te geven om zelf interventies te doen in de wijk, maar tegelijkertijd moet de overheid er voor zorgen dat de wensen van alle burgers meegenomen worden. Het is voor gemeenten belangrijk om hier rekening mee te houden bij het stimuleren van sporten en bewegen in de wijk. Welke effecten sporten en bewegen vervolgens hebben op de ontwikkeling van de wijk zal besproken worden in paragraaf 2.6.

2.6 De effecten van sporten en bewegen op de ontwikkeling in de wijk

Waarom werkt een bepaalde aanpak om mensen te activeren wel in de ene wijk maar niet in de andere wijk? Dit is een vraag die niet eenduidig te beantwoorden is vanwege het feit dat wijken sociaal geconstrueerd en veranderlijk zijn (Galster, 2012). Wijkmechanismen worden namelijk voor een belangrijk deel bepaald door mensen en niet door de fysieke omgeving. In de internationale literatuur is veel onderzoek gedaan naar hoe wijkmechanismen ontstaan en op welke manier de sociale context van de wijk hierop van invloed is. Skinner et al. (2008) bespreken in hun onderzoeken het belang van de sociale context en de aanwezigheid van (sport)voorzieningen voor de ontwikkeling van de wijk. Zij hebben het in hun artikel over kansen die sport biedt om sociaal kapitaal op te bouwen in wijken die op sociaaleconomisch gebied achterlopen. Een kracht van sport is dat het mensen met elkaar in contact brengt en daarnaast afleiding biedt voor eventuele problemen die er spelen in de wijk (Skinner et al., 2008). Tevens is sport een nuttig instrument om sociaal kapitaal in de wijk op te bouwen wat bevorderlijk is voor de ontwikkeling van de wijk. Een belangrijke voorwaarde om sociaal kapitaal in de wijk op te bouwen met behulp van sport is het zoveel mogelijk wegnemen van barrières om te gaan sporten.

Een misvatting van veel beleidsmakers is dat men verwacht dat mensen uit zichzelf gaan sporten als er voldoende sportvoorzieningen in de wijk zijn (Skinner et al., 2008). De mensen die hier gebruik van maken zullen voornamelijk de mensen zijn die al intrinsiek gemotiveerd zijn om te sporten en bewegen (Weinberg en Gould, 2014; zie ook paragraaf 2.4). In de praktijk blijkt dat (zeker bij mensen uit minder welvarende wijken) een actieve en persoonlijke benadering noodzakelijk is om mensen aan te zetten om te gaan sporten. Vervolgens helpen sportprogramma's en de juiste begeleiding om ervoor te zorgen dat mensen gaan en blijven sporten in de wijk (Skinner et al., 2008).

Skinner et al. (2008) schrijven verder dat sport een nuttige tool is om meer sociaal kapitaal in de wijk te creëren. Echter, om te zorgen dat mensen gaan sporten is het belangrijk dat ze zich vertrouwd en comfortabel voelen in hun leefomgeving. Dit maakt het belangrijk dat beleidsmakers het vertrouwen van bewoners winnen door zoveel mogelijk rekening houden met de wensen in de wijk en daarbij te zorgen voor de juiste sportvoorzieningen en begeleiding. Hierdoor zullen mensen eerder gebruik maken van deze sportvoorzieningen en groeit het sociaalkapitaal in de wijk. Op die manier kan sport volgens Skinner et al. (2008) bijdragen aan de ontwikkeling van de wijk.

Dat de fysieke leefomgeving een rol speelt op de ontwikkeling van een wijk hebben Northridge et al. (2003) laten zien in hun onderzoek. Zij hebben onderzoek gedaan naar de relatie tussen de fysieke leefomgeving en de gezondheid en het welzijn van mensen in de wijk. Ook hebben zij in hun onderzoek het verband aangetoond tussen de gezondheid en het welzijn van mensen in de wijk en de fysieke leefomgeving. Toch benoemen ook zij dat de sociale context in de wijk minstens net zo belangrijk is voor de gezondheid en het welzijn van mensen in de wijk. Kortom, zowel de fysieke leefomgeving als de sociale context zijn van invloed op de ontwikkeling in de wijk. Interessant is de vraag in welke mate de aanwezigheid van sportvoorzieningen in de fysieke leefomgeving bijdraagt aan de ontwikkeling van de wijk.

Bjork et al. (2008) hebben het belang van de nabijheid van allerlei voorzieningen in de wijk onderzocht aan de hand van een "case study" in Zuid-Zweden. Eén van de verbanden die zij onderzoeken is het verband tussen de geografische ligging van sportgerelateerde voorzieningen en

fysieke activiteit in de buurt. Zij concluderen dat er een verband bestaat tussen de aanwezigheid van sportgerelateerde voorzieningen binnen 300 meter van de woonlocatie en de mate van fysieke activiteit in de buurt. Daarnaast concluderen zij ook dat de aanwezigheid van voorzieningen (van welke aard dan ook) binnen 300 meter van de woonlocatie zorgt voor een hogere tevredenheid in de buurt. Interessant is dat Bjork et al. (2008) in hun onderzoek naar de tevredenheid in de buurt onderscheid gemaakt hebben tussen mensen met een huurwoning en mensen met een koopwoning (zie tabel 2.6.1).

Aantal voorzieningen binnen 300 meter	Tevredenheid van kopers (in%)	Tevredenheid van huurders(in%)
4-5	83	70
3	80	66
2	78	59
1	74	50
0	73	41

Tabel 2.6.1: *De mate van tevredenheid over de buurt onder huurders en kopers ten opzichte van de aanwezigheid van voorzieningen binnen 300 meter*

Bron: *Bjork et al., 2008*

Wat meteen opvalt is dat de tevredenheid in de buurt onder mensen met een huurwoning gemiddeld gezien lager ligt (ongeacht het aantal voorzieningen binnen 300 meter) dan onder mensen met een koopwoning. Een reden hiervoor is dat mensen met een huurwoning vaker wonen in minder ontwikkelde wijken waar de kwaliteit van de fysieke omgeving gemiddeld gezien lager ligt (zie ook Northridge et al., 2003). Een tweede conclusie die getrokken kan worden uit tabel 2.6.1 is dat de aanwezigheid van voorzieningen een grotere impact heeft op de tevredenheid van mensen met een huurwoning dan op mensen met een koopwoning. Dit komt omdat huurders vaker een lager inkomen hebben dan kopers en mensen met een lager inkomen wonen vaker in minder ontwikkelde wijken. Daarnaast speelt het sociale leven van mensen met een lager inkomen zich vaker af in de wijk ten opzicht van mensen met een hoger inkomen en dus zijn zij meer afhankelijk van voorzieningen in de wijk (Gordon-Larsen et al., 2006). Daarbij komt nog eens dat mensen met een lagere sociaaleconomische status juist de mensen zijn die gemiddeld gezien minder sporten en bewegen (Gordon-Larsen et al., 2006). De combinatie van lage inkomens en weinig sport gerelateerde voorzieningen in de wijk heeft als effect dat mensen minder bewegen (Bjork et al., 2008).

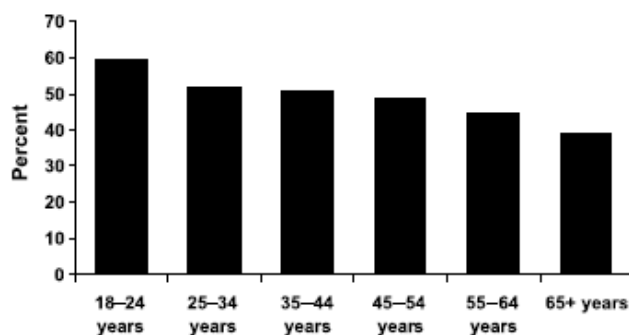
Naast het feit dat de aanwezigheid van voorzieningen een belangrijk invloed heeft op de tevredenheid van mensen in de buurt blijkt uit het onderzoek van Bjork et al. (2008) ook dat mensen die al sporten en bewegen in de buurt, gemiddeld ook meer tijd besteden hieraan wanneer de sportvoorzieningen binnen 300 meter van de woonlocatie liggen zijn. Kortom, de aanwezigheid van sportgerelateerde voorzieningen binnen 300 meter zorgt er zowel voor dat meer mensen participeren als dat mensen vaker gaan sporten en bewegen (Bjork et al., 2008). Bovenstaande observaties legitimeren het doen van investeringen in sportvoorzieningen in de wijk. Zoals uit paragraaf 2.5 bleek, is het echter wel belangrijk dat beleidsmakers in samenwerking met bewoners deze voorzieningen realiseren zodat de interventies aansluiten bij de wensen van de bewoners.

Geconcludeerd kan worden dat het stimuleren van sporten en bewegen positieve effecten heeft op de wijk. Niet alleen op het gebied van participatie maar ook op het gebied van tevredenheid in de

buurt. Sport biedt een kans om sociaal kapitaal in de buurt op te bouwen. Een belangrijke voorwaarde om dit te realiseren is de aanwezigheid van de juiste sportvoorzieningen op de juiste plek (Gordon-Larsen et al., 2006; Bjork et al., 2008). Tevens is het belangrijk om de voorzieningen te laten aansluiten op de doelgroep in de wijk. Ouderen hebben behoefte aan andere voorzieningen om te kunnen sporten en bewegen in de openbare ruimte dan kinderen. Paragraaf 2.7 zal bespreken welke rol leeftijd speelt in het sport- en beweggedrag van mensen.

2.7 Lichamelijke activiteit voor verschillende leeftijdscategorieën

Leeftijd is een belangrijk aspect om rekening mee te houden wanneer je kijkt naar de lichamelijke activiteit of –inactiviteit van mensen. Uit zowel internationale als nationale literatuur van bijvoorbeeld Haskell et al. (2007), Gill et al. (2002), de Vreede et al. (2008) en Dekkers en Van Mechelen (2006) blijkt dat de toename van de leeftijd een negatief effect heeft op de lichamelijke activiteit van mensen. Dit is aannemelijk vanwege bijvoorbeeld fysieke beperkingen die vaker parten spelen naarmate de leeftijd toeneemt. Bij het vaststellen van de criteria van de Combinorm wordt om die reden al rekening gehouden met de factor “leeftijd” (Ainsworth et al., 2011; Hildebrandt et al., 2013). Toch blijkt uit onderzoek van Haskell et al. (2007) dat het percentage volwassen Amerikanen die voldoet aan de Combinorm afneemt naarmate de leeftijd toeneemt.

Figuur 2.7.1: *Percentage volwassen Amerikanen die voldoet aan de Combinorm uiteengezet voor verschillende leeftijdsgroepen*

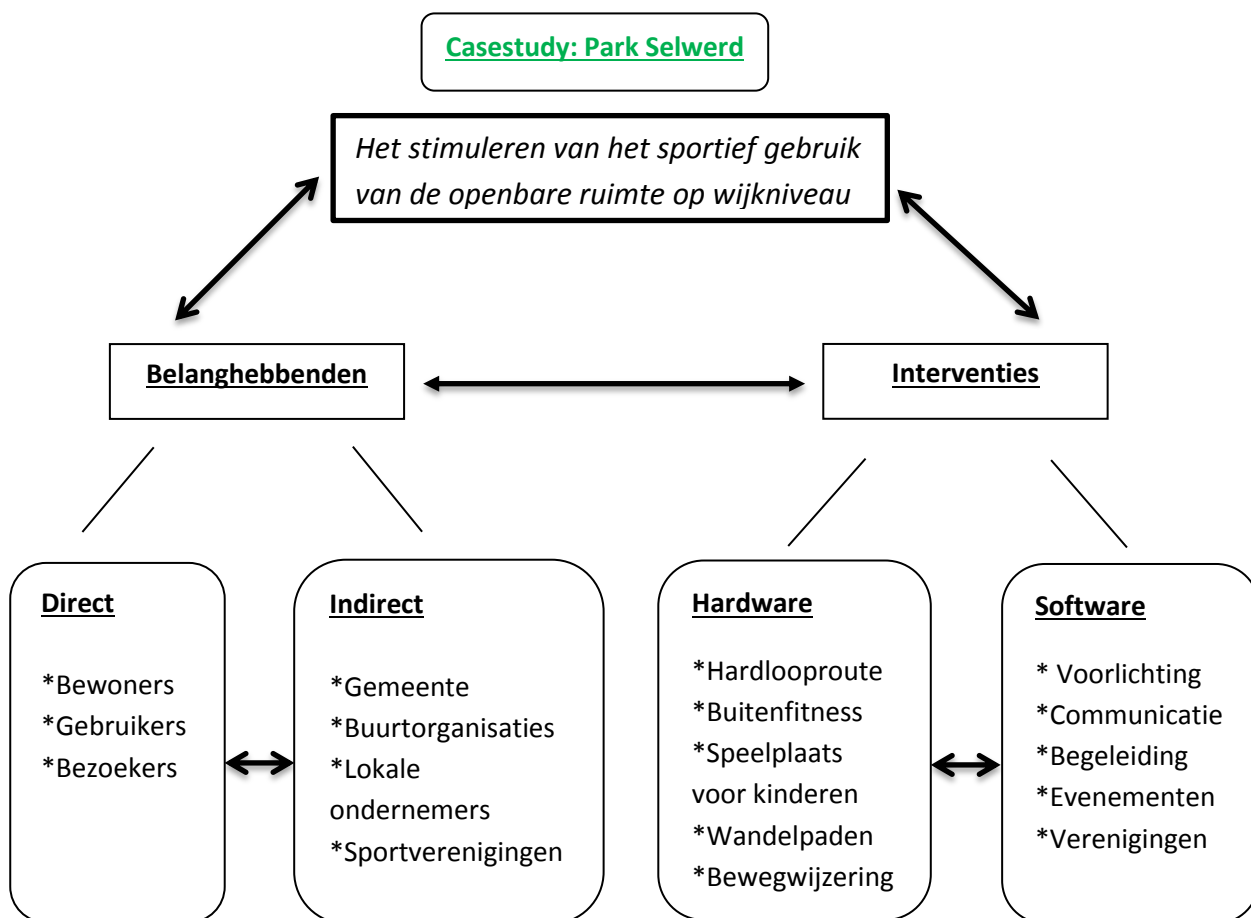
Bron: *Haskell et al., 2007*

In figuur 2.7.1 is te zien dat van de groep van 18-24 jarigen nog 59,6% voldoet aan de Combinorm, terwijl bij de groep 65+ers dit percentage nog slechts 39% is. Dit is een probleem wat niet alleen aan fysieke beperkingen ligt, maar meer aan de motivatie (Haskell et al., 2007). Een andere belangrijke conclusie uit het onderzoek van Haskell et al. (2007) is dat niet alleen ouderen in de Verenigde staten vaker inactief zijn en niet voldoen aan de Combinorm, maar dat dit een wereldwijd verschijnsel is. Gill et al. (2002) benoemen dat een belangrijke oorzaak voor inactiviteit onder ouderen is dat ze niet meer getriggerd worden om het huis te verlaten. Dit kan komen door zowel een gebrek aan fysieke mogelijkheden en/of aan het gebrek aan sociale contacten. Met name dat laatst is een probleem waar veel ouderen mee kampen.

Ondanks dat de leefstijl in de Verenigde Staten op tal van vlakken verschilt met die in Nederland is de richting van deze tendens (mensen bewegen minder naarmate ze ouder worden) in Nederland hetzelfde (de Vreede et al., 2008). Zij concluderen net als Haskell et al. (2007) namelijk dat ouderen vaker inactief zijn. Daarnaast concluderen ze dat de groep ouderen die wel actief zijn gemiddeld gezien minder frequent bewegen ten opzichte van de jongere generatie. Ondanks dat de voorwaarden om aan de Combinorm te voldoen al aangepast is op leeftijd (zie ook tabel 2.2.1),

neemt het percentage van de bevolkingsgroep wat aan de Combinorm voldoet af naarmate de leeftijd toeneemt (Haskell et al., 2007; de Vreede et al., 2008). Uit bovenstaande observaties kan geconcludeerd worden dat mensen naarmate ze ouder worden significant minder frequent bewegen. Hieraan liggen zowel fysieke als sociale redenen ten grondslag wat het van belang maakt dat voor alle doelgroepen de juiste faciliteiten en/of begeleiding aanwezig is. Kinderen hebben een andere begeleiding nodig dan ouderen en dat maakt specifiek beleid gericht op de doelgroep noodzakelijk. In paragraaf 2.8 zal de theorie die gebruikt wordt bij opstellen van de verwachtingen (in paragraaf 2.9) geïllustreerd worden in een conceptueel model.

2.8 Conceptueel model

Figuur 2.8.1: conceptueel model

2.8.1 Toelichting conceptueel model

In het conceptueel model zijn de hoofdthema's van dit onderzoek visueel weergegeven (zie figuur 2.8.1). Het model is eigenlijk tweeledig. Als het gaat om het stimuleren van het sportief gebruik van de openbare ruimte op wijkniveau moet er zowel rekening gehouden worden met alle belanghebbenden als dat er onderzocht moet worden welke interventies hieraan kunnen bijdragen. Beide aspecten zijn even belangrijk om het sportief gebruik in de openbare ruimte (op wijkniveau) te kunnen realiseren. Ook staan ze onderling in verbinding met elkaar. Stel dat bijvoorbeeld de gemeente Groningen sporten in Park Selwerd aantrekkelijker maakt met behulp van bepaalde

interventies dan betekent dit dat de dynamiek in het park verandert. Dit zorgt mogelijk voor een nieuwe groep belanghebbenden en potentieel een noodzaak tot nieuwe interventies. In het conceptueel model zijn de belanghebbenden opgesplitst in directe- en indirecte belanghebbenden. Tot de directe belanghebbenden behoren in ieder geval de bewoners, gebruikers en bezoekers van Park Selwerd. Immers, aanpassingen in en rondom het park zijn direct van invloed op de woon- en/of recreatiesituatie van deze groepen mensen.

Tot de indirecte belanghebbenden behoren in dit geval organisaties waarop een verandering van de dynamiek in Park Selwerd (potentieel) van invloed is. Zo is de wijkvoetbalclub ineens belanghebbende als er een voetbalveldje in het park gerealiseerd wordt, waar de wijkjeugd veelvuldig gebruikt van maakt, omdat dit consequenties kan hebben voor hun ledenaantal. Hier zal in dit onderzoek verder niet op ingegaan worden maar dit is wel een belangrijk aspect bij de afweging die beleidsmakers zullen moeten maken. De scheidslijn tussen directe en indirecte belanghebbenden is dun en dynamisch. De gemeente Groningen bijvoorbeeld is in eerste instantie een indirecte belanghebbende omdat zij van buitenaf acteert. Echter valt ook goed te beargumenteren dat de gemeente Groningen een direct belang heeft bij meer bewegen in het park. Zij is er namelijk bij gebaat dat Park Selwerd meer gebruikt wordt om in te sporten en te bewegen omdat dit ten goede komt aan zaken als de sociale cohesie in de wijk en de gezondheid van de wijkbewoners. Daarnaast heeft de gemeente er belang bij dat inwoners meer bewegen, zodat zij gezonder worden en de gemeente haar uitgaven voor gezondheidszorg in de hand kan houden (zie ook subparagraaf 2.3.1). Verder is het goed om te vermelden dat er belanghebbenden zijn (zoals de gemeente Groningen) die zowel interventies doen als belang hebben bij het resultaat van interventies. Bovenstaande maakt het belangrijk om vooraf rekening te houden met alle potentiële belanghebbenden en de aard van hun belang(en). Tot slot kan de aard van het belang veranderen gedurende de tijd. Een bewoner van Selwerd met kinderen die spelen in het park heeft een belang van andere aard dan diezelfde bewoner 10 jaar later waarbij de kinderen uit huis zijn en dus alleen zelf nog uitgenodigd kan worden om te bewegen in het park.

Naast rekening houden met belanghebbenden is het soort interventies van belang bij het realiseren van veranderingen in de openbare ruimte. Het gaat namelijk om aanpassingen in het leefmilieu van mensen en dat is vaak complexer dan het in eerste instantie lijkt. In de literatuur wordt bij het doen van interventies een onderscheid gemaakt tussen hardware en software (zie paragraaf 2.5). Een belangrijke conclusie van Cammelbeeck et al. (2014) is dat wanneer hardware of software interventies plaatsvinden in de wijk, de doelgroep duidelijk moet zijn. Vervolgens kunnen beleidsmakers samen met de doelgroep bekijken welke interventies gewenst zijn. Ook noemen zij dat het essentieel is om een koppeling te maken tussen hardware en software projecten bij het doen van interventies in de openbare ruimte, met name bij het doen van investeringen in hardware. Kortom, uit het conceptueel model blijkt de complexiteit van het doen van interventies in de openbare ruimte. Het conceptueel model zoals weergegeven in figuur 2.8.1. kan gebruikt worden bij tal van vraagstukken omtrent het stimuleren van het sportief gebruik van de openbare ruimte.

In dit specifieke onderzoek wil de gemeente Groningen wijkbewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord stimuleren om meer gebruik te maken van Park Selwerd. Om deze reden is er gekozen om in dit onderzoek in te zetten op de belanghebbenden "bewoners" en "gemeente" uit het conceptueel model. Aan de bewoners wordt gevraagd welke interventies (hardware en software) in hun ogen

bijdragen aan het sporten en bewegen in Park Selwerd. Op deze manier helpt het conceptueel model (zoals weergegeven in figuur 2.8.1) bij het opstellen van de verwachtingen in paragraaf 2.9 en het beantwoorden van de hoofdvraag.

2.9 Verwachtingen

Om de centrale onderzoeksvraag en de daarbij horende deelvragen zo volledig mogelijk te kunnen beantwoorden zijn de volgende verwachtingen opgesteld. De verwachtingen zijn gebaseerd op het literatuuronderzoek, het conceptueel model en de praktijkkennis die opgedaan is gedurende de stage bij de gemeente Groningen.

De verwachtingen zijn uitgesplitst voor de drie groepen belanghebbenden die centraal staan in dit onderzoek te weten ouderen (55+), ouders met kinderen en – als indirect belanghebbende – de gemeente. Vanwege de beperkte mogelijkheid tot onderzoek is er gekozen om de focus te leggen op deze drie groepen. Uit analyse (zie paragraaf 3.2) is gebleken dat bovenstaande groepen het meest relevant zijn in dit onderzoek. De verwachtingen zijn per groep gesplitst in een aantal thema's. Deze thema's dienen als codes voor de analyse van de transcripten van de interviews en de resultaten van de enquête (zie paragraaf 3.5).

De verwachtingen zijn weergegeven in de tabellen 2.9.1 t/m 2.9.3. In hoofdstuk 4 zullen de verwachtingen beantwoord worden en zullen de belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen de belanghebbenden besproken worden.

Belanghebbende: bewoners		Doelgroep: ouderen 55+
Thema	Tijd	De verwachting is dat..
<u>Gebruik</u>	Nu	ouderen Park Selwerd weinig gebruiken om in te sporten en bewegen
	Straks	ouderen van mening zijn dat Park Selwerd de potentie heeft om sporten en bewegen voor ouderen te faciliteren
<u>Hardware</u>	Nu	ouderen van mening zijn dat Park Selwerd weinig op ouderen gerichte fysieke (sport)voorzieningen heeft
	Straks	ouderen denken meer te gaan sporten en bewegen in Park Selwerd als er meer op hen gerichte fysieke (sport)voorzieningen worden aangebracht
<u>Software</u>	Nu	ouderen zullen aangeven niet bekend zijn met op hen gerichte (sport)activiteiten om sporten en bewegen in Park Selwerd te stimuleren
	Straks	ouderen denken meer te gaan sporten en bewegen in Park Selwerd als er op hen gerichte (sport)activiteiten worden georganiseerd
<u>Externe functies</u>	Nu	ouderen zullen aangeven dat externe functies in Park Selwerd zowel stimulerend als remmend werken op het gebruik van Park Selwerd door ouderen
	Straks	ouderen zullen aangeven dat ze denken dat de aard van externe functies in Park Selwerd mede bepaalt of ouderen in de toekomst van Park Selwerd gebruik zullen maken

Tabel 2.9.1: Verwachtingentabel voor de groep 'ouderen 55+'

Belanghebbende: bewoners		
<i>Doelgroep: ouders met kinderen</i>		
Thema	Tijd	De verwachting is dat..
<u>Gebruik</u>	Nu	ouders met kinderen aangeven dat Park Selwerd weinig door kinderen gebruikt wordt om te sporten en bewegen
	Straks	ouders met kinderen van mening zijn dat Park Selwerd de potentie heeft om sporten en bewegen voor kinderen te faciliteren
<u>Hardware</u>	Nu	ouders met kinderen van mening zijn dat Park Selwerd weinig op kinderen gerichte fysieke (sport)voorzieningen heeft
	Straks	ouders met kinderen denken dat wanneer er meer op kinderen gerichte fysieke (sport- en spel)voorzieningen worden aangebracht in Park Selwerd, kinderen hier gebruik van willen maken
<u>Software</u>	Nu	ouders met kinderen zullen aangeven niet bekend te zijn met (sport)activiteiten die georganiseerd worden voor kinderen om sporten en bewegen in Park Selwerd te stimuleren
	Straks	ouders met kinderen denken dat kinderen meer gaan sporten en bewegen in Park Selwerd als er meer open hen gerichte (sport)activiteiten worden georganiseerd
<u>Externe functies</u>	Nu	ouders met kinderen zullen aangeven dat externe functies in Park Selwerd zowel stimulerend als remmend werken op het gebruik van het Park Selwerd door kinderen
	Straks	ouders met kinderen zullen aangeven dat ze denken dat de aard van externe functies in Park Selwerd mede bepaalt of kinderen in de toekomst van het park gebruik zullen maken

Tabel 2.9.2: *Verwachtingentabel voor de groep 'ouders met kinderen'*

Belanghebbende: gemeente		
Thema	Tijd	De verwachting is dat..
<u>Doelstellingen</u>	Nu	de doelstellingen van de betrokken beleidsmakers van de gemeente omtrent het gebruik van Park Selwerd onvoldoende aansluiten op de wensen van de bewoners
	Straks	de beleidsmakers van de gemeente voornemens zijn om de wensen van de bewoners mee te nemen in het realiseren van hun doelstellingen
<u>Samenwerking tussen gemeentelijke diensten</u>	Nu	gemeentelijke diensten verschillende belangen hebben in Park Selwerd en hun beleid en ingrepen in Park Selwerd onvoldoende coördineren
	Straks	gemeentelijke diensten voornemens zijn om beleid en ingrepen in Park Selwerd beter te coördineren zodat in Park Selwerd meerdere doelstellingen succesvol tegelijkertijd kunnen worden gerealiseerd.
<u>Samenwerking tussen gemeente en (vertegenwoordigers van) bewoners</u>	Nu	de communicatie naar en samenwerking met (vertegenwoordigers van) bewoners vanuit de gemeente momenteel onvoldoende is
	Straks	de gemeente van plan is om te zorgen voor een goede relatie met (vertegenwoordigers van) bewoners om bewoners te stimuleren om te sporten en bewegen in Park Selwerd

Tabel 2.9.3: *Verwachtingentabel voor de groep 'gemeente'*

3. Methoden van Onderzoek

Het doel van dit onderzoek is om met behulp van de theorie te analyseren op welke manier interventies in de openbare ruimte een positieve bijdrage leveren aan het sportieve gebruik ervan. Aan de hand van een casestudy over Park Selwerd zal samen met de betrokken actoren bekeken worden welke interventies potentieel het (sportieve) gebruik van het park kunnen versterken. Uit de theorie is gebleken dat het belangrijk is om voor een wijkgerichte aanpak te gaan. Voordat wordt overgegaan op de methode van dataverzameling zal eerst het onderzoeksgebied in kaart gebracht worden in paragraaf 3.1

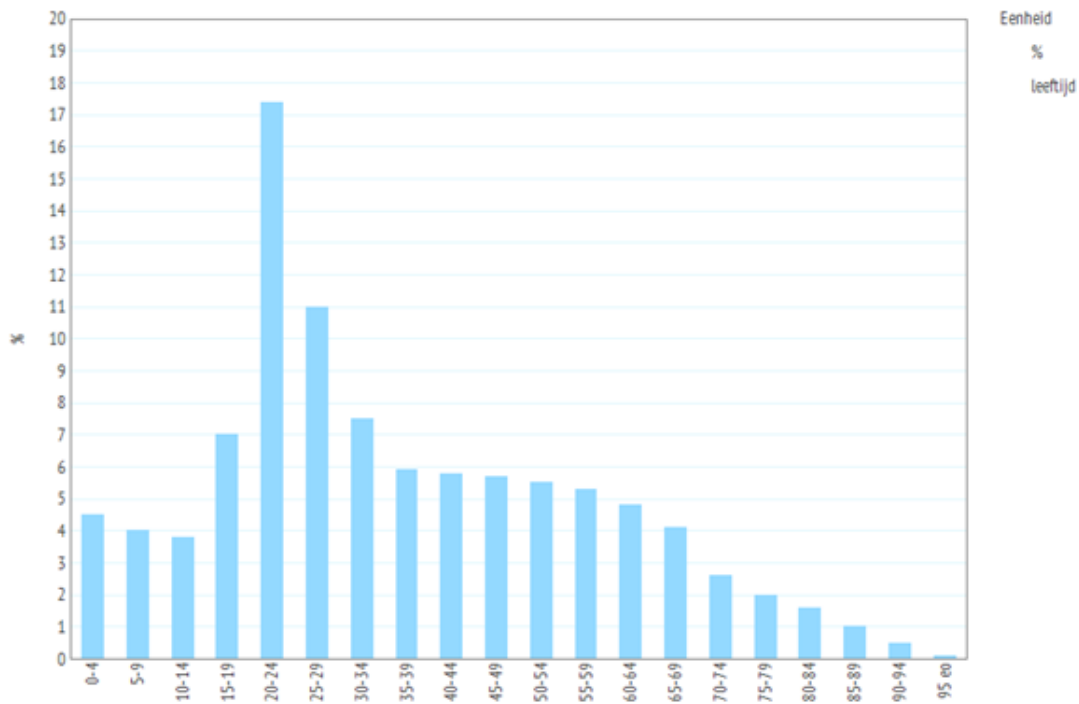
3.1 Het onderzoeksgebied

Naast de theoretische analyse over hoe interventies in de openbare ruimte (zowel hardware als software) kunnen bijdragen aan het sportieve gebruik daarvan richt dit onderzoek zich ook op de praktijk. In dit geval wordt aan de hand van een casestudy in Park Selwerd gekeken welke interventies mogelijk effectief kunnen zijn om dit park te activeren door mensen er meer te laten sporten en bewegen. Dit onderzoek richt zich op de bewoners van de wijken Selwerd en Paddepoel-Noord omdat zij geografisch gezien het dichtst bij het park wonen en dit daarmee de grootste groep (potentiële) gebruikers zijn. In 2015 had Selwerd 6589 inwoners en Paddepoel-Noord 5442 inwoners en daarmee woont ongeveer 6% van de Groningse bevolking in deze wijken (Groningenbuurtmonitor, 2016). Park Selwerd is de natuurlijke scheidslijn tussen beide wijken en is daarmee een uitermate geschikte plek voor de bewoners van beide wijken om elkaar te ontmoeten, om in te recreëren en/of om in te sporten en bewegen. Bij de keuze voor het onderzoeksgebied, is de doelstelling van de gemeente Groningen leidend geweest. Het doel van de gemeente Groningen is om op korte en middellange termijn zoveel mogelijk “Stadgers” in beweging te krijgen (Gemeente Groningen, 2016). Park Selwerd wordt als geschikte plek om te bewegen in de openbare ruimte gezien, maar hier wordt in de praktijk nog te weinig gebruik van gemaakt. De wens vanuit de gemeente Groningen is om hier verandering in te brengen en daarom is er gekozen voor het uitvoeren van een casestudy in Park Selwerd. Na het vaststellen van het onderzoeksgebied is het belangrijk om vast te stellen op welke doelgroepen het onderzoek zich het beste kan richten. Dit zal worden gedaan in paragraaf 3.2.

3.2 Keuze van de doelgroep

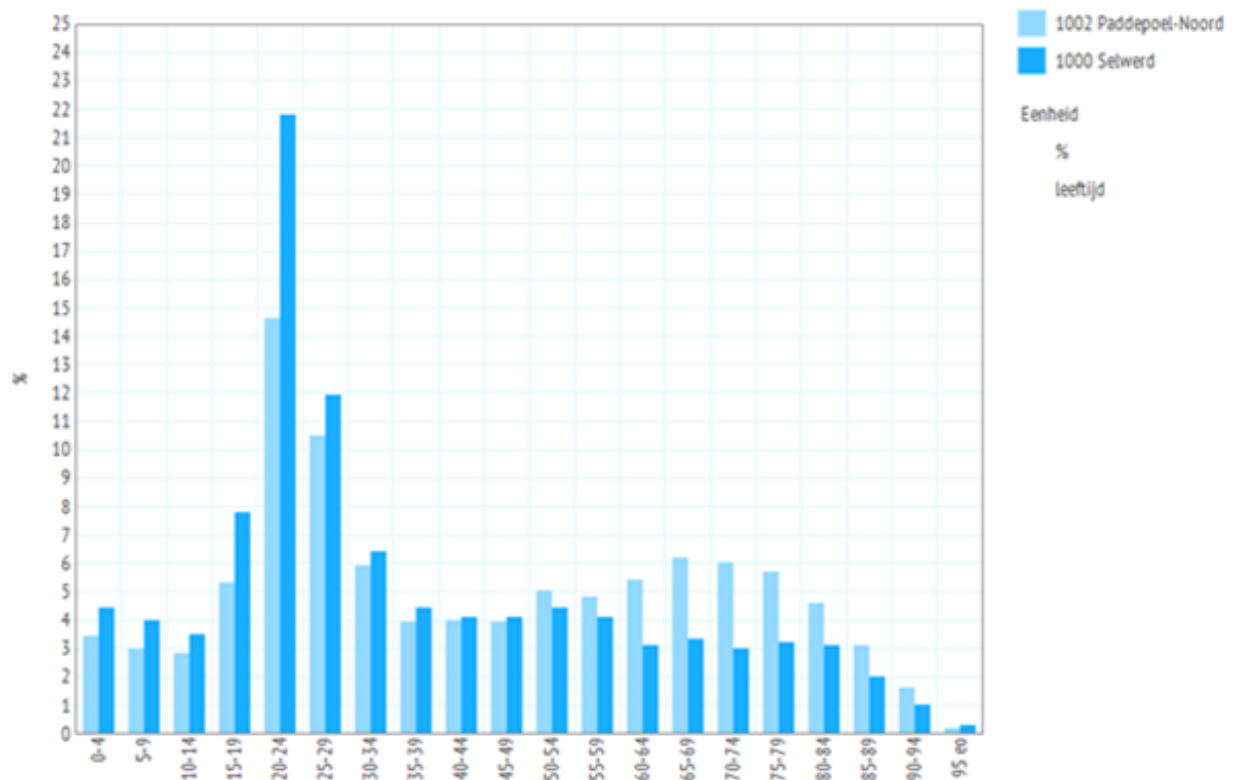
In de figuren 3.2.1 en 3.2.2 wordt de bevolkingsopbouw van de gemeente Groningen en de wijken Selwerd en Paddepoel-Noord weergegeven. Ook in deze wijken is de groep 20-24 jarigen oververtegenwoordigd. Dit heeft er alles mee te maken dat Groningen een studentenstad is en dat er relatief veel mensen van die leeftijdscategorie woonachtig zijn in Groningen. In Selwerd verhoogt de aanwezigheid van een aantal studentenflats het percentage bewoners in die leeftijdscategorie flink ten opzichte van Paddepoel. Echter, zowel Selwerd als Paddepoel-Noord liggen relatief ver van de binnenstad en studenten zijn in beide wijken niet oververtegenwoordigd vergeleken met het gemeentelijk gemiddelde (Gemeentebuurtmonitor, 2015). Daarnaast is het verloop onder studenten groot vanwege het feit dat de veel studenten na hun studietijd uit Groningen vertrekken. Verder hebben studenten tal van alternatieven om (goedkoop) te sporten en bewegen met elkaar. Park Selwerd ligt tussen de ACLO (de studentensportvoorziening in Groningen) en het Noorderplantsoen in waar veel studenten sporten en bewegen. Studenten die begeleid willen sporten kunnen terecht

bij de ACLO en studenten die in de openbare ruimte willen sporten en bewegen kunnen naar het Noorderplantsoen. De noodzaak om in te zetten op studenten is er dus nauwelijks en daarom is er gekozen is om studenten niet als doelgroep te kiezen in dit onderzoek.

Figuur 3.2.1: *Bevolkingspiramide gemeente Groningen 2015*

Bron: *Groningenbuurtmonitor, 2016*

Figuur 3.2.2: *Bevolkingspiramide Paddepoel-Noord en Selwerd 2015*

Bron: *Groningenbuurtmonitor, 2016*

In het conceptueel model in figuur 2.8.1 is genoemd dat bewoners, gebruikers en bezoekers behoren tot de directe belanghebbenden. Dit onderzoek richt zich allereerst op bewoners, aangezien de verwachting is dat zij ook de voornaamste gebruikers en bezoekers zullen zijn nu en in de nabije toekomst. Wanneer het gaat om het kiezen van de doelgroep is het belangrijk om een balans te vinden tussen de doelgroep die het meest kansrijk is om aan het bewegen te krijgen in deze situatie en de wens om zoveel mogelijk wijkbewoners van Paddepoel-Noord en Selwerd tot bewegen aan te zetten. Ook is er rekening gehouden met de wens van de gemeente Groningen om sporten en bewegen voor iedereen toegankelijk te maken. Oudere wijkbewoners (55+) en ouders met kinderen (<18) zijn dan de meest voor de hand liggende doelgroepen om het onderzoek op te richten.

De keuze voor ouderen als doelgroep is gebaseerd op het feit dat het percentage 55+ers dat woonachtig is in Selwerd en Paddepoel-Noord bij elkaar hoger ligt dan het Groningse gemiddelde. Daarnaast is bij observatie in de wijk vast te stellen dat veel mensen van die leeftijdscategorie aan het werk zijn in hun tuin of zich op straat begeven. Verder zijn ouderen minder mobiel en dat maakt het noodzakelijk voor deze groep om (sport)voorzieningen dicht bij huis te realiseren (Gill et al., 2002).

De keuze voor de doelgroep ouders met kinderen komt voort uit het feit dat de gemeente Groningen het belangrijk acht voor de ontwikkeling van kinderen om te kunnen sporten en bewegen (Gemeente Groningen, 2016). Vanuit de gemeente Groningen heerst de wens om in ieder geval alle kinderen aan te zetten om te sporten en bewegen in de wijk. Wanneer kinderen bekend zijn met sporten en bewegen zullen ze, wanneer ze volwassen zijn, eerder kiezen om dit te blijven doen (Gemeente Groningen, 2016). Daarnaast kan veel activiteit (bijvoorbeeld door spelende kinderen) ervoor zorgen dat ouderen het leuk vinden om te wandelen of fietsen door het park. Zo kan het stimuleren van bewegen voor beide doelgroepen het effect zelfs versterken. Naast de directe belanghebbenden richt dit onderzoek zich ook op één groep indirecte belanghebbenden, namelijk de verschillende betrokken diensten van de gemeente Groningen. Hiervoor is gekozen omdat vanuit de gemeente de doelstelling bestaat om meer mensen in Groningen te stimuleren om te gaan sporten en bewegen (Gemeente Groningen, 2016). Met name de manier waarop de verschillende diensten binnen de gemeente samenwerken en hoe de samenwerking met bewoners verloopt zijn hierbij object van studie.

3.3 Methode

Dit onderzoek is kwalitatief van aard. De belangrijkste overweging om te kiezen voor kwalitatief onderzoek is dat deze methode effectief is om van een relatief kleine groep mensen gedetailleerde informatie te verkrijgen over een bepaald vraagstuk (Berg et al., 2004). Een andere eigenschap van kwalitatief onderzoek is dat vraagstukken van meerdere kanten belicht worden en dat de uitkomsten niet eenduidig hoeven te zijn (O'Leary, 2013). Het is in dit onderzoek waardevol om verschillende inzichten met elkaar te kunnen vergelijken en ook daarvoor is de kwalitatieve onderzoeksmethode geschikt. Onze leefomgeving is continue aan verandering onderhevig en dat maakt kwalitatief onderzoek in de geografie noodzakelijk (Valentine, 2005). Met behulp van bijvoorbeeld interviews kan er antwoord gegeven worden op de vraag *waarom* mensen zich op een bepaalde manier gedragen en *hoe* beleidsmakers hier zo goed mogelijk op in kunnen spelen.

In dit onderzoek is gekozen voor het houden van interviews en het uitzetten van een enquête als manier van dataverzameling. Uit de theorie blijkt namelijk dat het belangrijk is dat beleidsmakers

bewoners betrekken bij het doen van interventies in de openbare ruimte. Door middel van het houden van interviews en het uitzetten van een enquête worden bewoners vooraf bij het proces betrokken en hebben ze de gelegenheid om aan te geven hoe zij Park Selwerd gebruiken en willen gebruiken. Dit is een effectieve manier om bewoners te betrekken bij het doen van interventies in de openbare ruimte.

Tot slot is het belangrijk om te noemen dat dit onderzoek zich richt op de vraag hoe mensen *verwachten* te reageren op bepaalde interventies in de openbare ruimte en niet hoe zij *daadwerkelijk* reageren op deze interventies. Het onderscheid tussen de verwachte reactie en daadwerkelijke reactie op bepaalde interventies staat in de internationale literatuur bekend als het verschil tussen “stated preferences analysis” en “revealed preferences analysis” (Adamowicz et al., 1994).

Dit onderzoek is een voorbeeld van een “stated preferences analysis”. Er wordt aan bewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord gevraagd of zij verwachten (meer) te gaan sporten en bewegen in Park Selwerd bij de komst van (sport)voorzieningen (hardware) of de organisatie van sportgerelateerde activiteiten (software) in het park. Dit biedt echter geen garantie dat zij hier ook daadwerkelijk gebruik van gaan maken op het moment dat deze voorzieningen er komen. De “stated preferences analysis” methode is effectief om vooraf in te schatten voor welke interventies draagvlak is en potentieel effectief kunnen zijn (Adamowicz et al., 1994). Op welke manier de interviews en de enquête gebruikt wordt als methode van dataverzameling in dit onderzoek wordt in de paragrafen 3.3.1 en 3.3.2 besproken.

3.3.1 Gebruik van interviews

Valentine (2005) omschrijft de waarde van het persoonlijk gesprek bij het doen van onderzoek in de geografie. Het doen van een interview is één van de meest voorkomende methoden om op die manier data te verzamelen. Tijdens een interview hebben mensen de gelegenheid om dieper op zaken in te gaan die ze belangrijk vinden en waar nodig bepaalde nuances te maken (Valentine, 2005). Tevens heeft de onderzoeker de mogelijkheid om door te vragen op bepaalde onderwerpen zodat alle relevante data verzameld worden. De kans op “missing data” is daarmee kleiner bij deze manier van onderzoek doen (Valentine, 2005).

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews. Aan de hand van de thema's die horen bij de verwachtingen uit paragraaf 2.9 zijn er voor zowel de bewoners als beleidsmakers vragenlijsten opgesteld (zie bijlage 1) die als leidraad diende voor het interview. Op deze manier komen in ieder geval de relevante thema's die helpen om de centrale onderzoeksvraag en de verwachtingen te beantwoorden aan bod. Het voordeel van semigestructureerde interviews ten opzichte van ongestructureerde interviews is dat deze methode de onderzoeker houvast biedt wanneer het gesprek moeizaam verloopt en er weinig informatie op tafel komt, terwijl het voordeel ten opzichte van gestructureerde interviews is dat de onderzoeker dieper in kan gaan op bepaalde onderwerpen als er onverwachtse informatie tijdens het gesprek naar voren komt. Zo kan hij extra data verzamelen (O'Leary, 2013). Dit maakt het doen van semigestructureerde interviews een geschikte methode van dataverzameling voor een relatief onervaren onderzoeker zoals ondergetekende (O'Leary, 2013).

3.3.2 Gebruik van enquête

Er is een enquête opgesteld voor bewoners met een aantal vragen over het (potentieel) gebruik van Park Selwerd. Een kanttekening bij het analyseren van de resultaten uit de enquête is dat op de bewonersbijeenkomsten voornamelijk wijkbewoners aanwezig waren die zich betrokken voelen met het park (zie paragraaf 3.4). De voornaamste reden voor deze groep om deze bijeenkomsten te bezoeken is namelijk omdat zij vragen, klachten en/of alternatieven hebben omtrent de plannen van de gemeente Groningen om het fietspad in Park Selwerd te verbreden en niet omdat zij geïnteresseerd zijn om te sporten en bewegen in Park Selwerd. Desondanks waren veel aanwezigen bereid om de enquête over het sportief gebruik van Park Selwerd in te vullen en vonden mensen het prettig dat ze in de enquête de mogelijkheid hadden om aan te geven op welke manier zij Park Selwerd gebruiken en willen gebruiken.

Van de in totaal 37 respondenten bezoeken 36 respondenten Park Selwerd wel eens, waarvan 33 op regelmatige basis (wekelijks of vaker). Dit illustreert dat de respondenten behoren tot een groep actieve wijkbewoners. Het gevaar hierbij is volgens Vrieling, Verhoeven en van de Wijdeven (2013) dat mening van deze groep wordt gezien als de mening van alle wijkbewoners. Om een beeld te geven van het type respondent zijn de belangrijkste gegevens van hen weergegeven in tabel 3.3.1.

Geslacht N=37	%	Leeftijd N=37	%	Hoogst afgeronde opleiding N=35	%	Thuiswonende kinderen N=28	%
Man	46	55+	49	Lagere school	0	Ja	25
Vrouw	49	35-55	38	VMBO/MAVO/LBO	17	Nee	75
Uitzondering ¹	5	18-35	8	HAVO/VWO	9		
		Uitzondering ²	5	MBO	9		
				HBO	34		
				WO	31		
Totaal:	100	Totaal:	100	Totaal:	100	Totaal	100

Tabel 3.3.1: Demografische factoren respondenten enquête.

Wat meteen opvalt in tabel 3.3.1 is dat sommige respondenten niet alle vragen hebben ingevuld. "Missing data" vanwege onvolledig of niet ingevulde enquêtevragen is dan ook één van de nadelen van een enquête ten opzichte van interviews (O'Leary, 2013). Het zou kunnen dat mensen het in bepaalde gevallen niet prettig vinden om op een vraag antwoord te geven en dat ze daarom de vraag open laten. Dit zou bijvoorbeeld een plausibel scenario zijn bij de vraag omtrent de hoogst afgeronde opleiding (zie tabel 3.3.1). Echter, er zijn maar weinig vragen die door alle respondenten zijn beantwoord. Het lijkt erop dat wanneer mensen geen mening hadden over een bepaalde vraag of deze vraag niet van toepassing achtten op henzelf ze deze opengelaten hebben. Dit zou bijvoorbeeld een plausibel scenario zijn bij de vraag omtrent de thuiswonende kinderen (zie tabel 3.3.1). Sommige mensen hebben waarschijnlijk deze vraag overgeslagen omdat ze geen thuiswonende kinderen hebben.

Daarnaast vallen er nog twee zaken op aan tabel 3.3.1. Allereerst is 65% van de respondenten hoogopgeleid (HBO of WO). Een veelvoorkomend probleem bij burgerparticipatie is volgens Bovens

¹ Eén persoon heeft geen keuze gemaakt bij het invullen van het geslacht.

² Een meisje van 9 heeft de enquête ingevuld.

(2006) en Pauwels en Pickery (2007) dat hoogopgeleide burgers meer vertegenwoordigd zijn dan laagopgeleide burgers. In dit geval is ook duidelijk te zien dat met name de hoogopgeleide wijkbewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord hun mening laten horen over de ontwikkelingen in Park Selwerd. Een ander opvallend statistiek uit tabel 3.3.1 is dat meer respondenten behoren tot de doelgroep "ouderen 55+" dan tot de doelgroep "ouders met kinderen".

Vanwege bovenstaande observaties zullen de uitkomsten van de enquête in dit onderzoek niet statistisch gebruikt worden, maar ter illustratie van de uitkomsten van de interviews met bewoners. Op deze manier kunnen de uitkomsten van de enquête de resultaten uit de interviews versterken of juist nuanceren zodat een beter beeld verkregen wordt van wat er leeft onder de bewoners ten aanzien van het park. De enquête draagt op deze manier bij aan het kwalitatieve karakter van het onderzoek.

3.4 Respondentenbenadering

Aangezien dit onderzoek bestaat uit het verspreiden van enquêtes en het doen van interviews zijn de respondenten op verschillende manieren geworven. Bij het benaderen van respondenten van de enquête zijn twee verschillende methoden gebruikt om respondenten te werven. Allereerst is de enquête na toestemming van het bestuur van de wijkraad Paddepoel via de wijkwebsite en de wijk Facebookpagina van Paddepoel een aantal keer onder de aandacht gebracht bij bewoners. Dit was niet mogelijk in Selwerd omdat die wijkraad middenin een transitie zit en momenteel inactief is. Het online verspreiden van de enquête heeft helaas niet gezorgd voor een hoge respons. In een tijdsbestek van vier weken hebben namelijk slechts acht personen online de enquête ingevuld.

De tweede methode om respondenten te werven is het face to face benaderen van respondenten. Volgens O'Leary (2013) is deze persoonlijke benadering een effectieve manier om respondenten te werven omdat mensen op deze manier zich vaak emotioneel betrokken voelen met de enquêteur en daarom sneller de enquête invullen. Het gevaar van deze benadering is dat mensen zich ongemakkelijk of verplicht voelen om de enquête in te vullen, echter daar was in dit geval geen sprake van. Deze benadering is toegepast tijdens de drie bewonersbijeenkomsten op woensdag 22 juni en donderdag 23 juni die gingen over het verbreden van het fietspad dat dwars door park Selwerd heen loopt. Dit bleek een effectieve manier om respondenten te werven, aangezien 29 van de 50 bezoekers van de bewonersbijeenkomsten (58%) de enquête heeft ingevuld.

Naast het verspreiden van enquêtes zijn er negen interviews gehouden. Valentine (2005) beschrijft vier verschillende methoden om respondenten te benaderen voor een interview. In dit onderzoek zijn twee van deze methoden gebruikt bij het benaderen van respondenten, namelijk de methoden "snowballing" en "via a questionnaire". Die laatste methode houdt in dat aan het eind van een enquête mensen de gelegenheid hebben om gegevens in te vullen wanneer ze open staan om mee te werken aan vervolgonderzoek (Valentine, 2005). In de enquête hadden respondenten de gelegenheid om aan het eind hun e-mail adres in te vullen. Op het moment dat de laatste interviews gepland werden waren er acht online enquêtes ingevuld met daarbij drie mensen die hun e-mail adres hadden ingevuld. Deze mensen per mail zijn benaderd om mee te werken aan een interview, mits ze tot de één van de doelgroepen behoorden. Uiteindelijk zag één respondent af van het vervolgonderzoek, één respondent behoorde niet tot de doelgroep en met één respondent is uiteindelijk een afspraak gemaakt voor een interview. Het nadeel van deze methode is volgens

Valentine (2005) dat je via deze methode vaak een homogene groep vindt die mee wil werken aan vervolgonderzoek. Deze nadelen gaan in dit geval echter niet op omdat er slechts één persoon via deze manier is geworven en het aantal interviews sowieso beperkt is. Tijdens dit onderzoek was deze methode een prettige manier was om nog een geschikte respondent te vinden.

De andere acht interviews zijn geworven via de methode "snowballing". Dit is een methode waarbij een bestaand contact je helpt met het werven van een ander contact (Valentine, 2005). Omdat dit onderzoek in samenwerking met de gemeente Groningen is uitgevoerd waren de betrokken beleidsmakers van de gemeente Groningen op deze manier gemakkelijk te werven voor een interview. De beleidsmakers hebben daarna contact gezocht met het bestuur van wijkraad Paddepoel om een extra interview te regelen. Na afloop van dit interview is weer een nieuwe respondent geworven via de andere respondent. De kracht van deze methode is dat relatief snel respondenten benaderd kunnen worden op deze manier (Valentine, 2005). Een zwakte van deze benadering is wederom het gevaar op een homogene groep respondenten (Valentine, 2005).

In tabel 3.4.1 (zie volgende pagina) zijn de respondenten weergegeven die meewerken aan dit onderzoek. Hierin zijn de respondenten onderverdeeld in de drie onderscheiden groepen, namelijk in de groep (bewoners) ouderen (55+), (bewoners) ouders met kinderen en beleidsmakers van de gemeente Groningen. De keuze om drie personen per groep te kiezen is gemaakt om zo de mening van drie soorten belanghebbenden te kunnen horen. Twee interviews per doelgroep is het minimum aantal interviews om iets te kunnen zeggen over de verwachtingen. Elk extra interview per groep draagt vervolgens bij aan de representativiteit van het onderzoek (O'Leary, 2013). Tijdens het derde interview werden veel zaken al herhaald waardoor een vierde interview in dit geval slechts een beperkte toevoeging zou hebben gehad.

Om evenwichtige resultaten te krijgen is er voor gekozen om van elke doelgroep drie interviews af te nemen in plaats van het extra onderzoek doen naar een specifieke doelgroep ten koste van een andere doelgroep. Omwille van tijd en het feit dat er nog een enquête verspreid is onder bewoners, waar ook aanvullende informatie uitgehaald kan worden, is er gekozen voor dit aantal respondenten.

<i>Naam respondent</i>	<i>Soort belanghebbende</i>	<i>Doelgroep</i>	<i>Leeftijd-categorie</i>	<i>Soort opleiding</i>	<i>Afstand tot Park Selwerd</i>	<i>Bijzonderheden</i>
Nienke	Bewoner	Ouderen	61-65	HBO	10 meter	Betrokken bij de op te richten wijkraad Selwerd
Martijn	Bewoner	Ouderen	56-60	HBO	750 meter	Betrokken bij wijkraad Paddepoel
Klaas	Bewoner	Ouderen	61-65	HBO	30 meter	Betrokken bij wijkraad Paddepoel
Loes	Bewoner	Ouders met kinderen	41-45	MBO	250 meter	
Krista	Bewoner	Ouders met kinderen	26-30	HBO	1000 meter	
Fleur	Bewoner	Ouders met kinderen	41-45	HBO	150 meter	
Jan	Projectsecretaris gemeente Groningen	-	62	HBO	n.v.t.	Project-ondersteuner fietspad
Jelle	Ontwikkelmanager Gemeente Groningen	-	52	WO	n.v.t.	Stagebegeleider
Marjolijn	Adviseur beleidsoperationalisering gemeente Groningen+ programma-manager Groningen FIT.	-	51	WO	n.v.t.	Was ondersteunend bij de workshops omtrent het fietspad.

Tabel 3.4.1: *Kenmerken respondenten interviews.*

N.B.: *De namen van bewoners zijn fictief, zie paragraaf 3.6*

3.5 Data analyse

Om de interviews zorgvuldig te kunnen analyseren is er voor gekozen om de interviews op te nemen met een geluidsrecorder. Vervolgens zijn deze opnames woordelijk getranscribeerd en gecodeerd. Het coderen gebeurt in dit geval door stukken tekst een bepaalde kleur te geven als dat deel ingaat op de vooraf gestelde thema's die per doelgroep centraal staan (zie paragraaf 2.9). Op deze manier kunnen de verwachtingen per thema gestructureerd beantwoord worden.

Naast de interviews worden ook de resultaten de enquêtes gebruikt bij het beantwoorden van de verwachtingen. Hiervoor wordt echter slechts gebruik gemaakt van een deel van de resultaten van de enquête omdat niet al alle vragen aansluiten bij de in paragraaf 2.9 opgestelde verwachtingen. De

reden hiervoor is dat dit onderzoek in samenwerking met de gemeente Groningen plaatsvindt. Hierdoor hebben sommige vragen niet direct te maken met dit onderzoek maar zijn deze vragen gesteld omdat ze de gemeente Groningen helpen om de wensen van bewoners te begrijpen. De resultaten van de enquête zijn weergegeven in bijlage 2. Deze bijlage bevat ook een toelichting op welke manier de resultaten van de enquête worden verwerkt in dit onderzoek.

3.6 Ethiek

Wat betreft de ethische aspecten is er in dit onderzoek rekening gehouden met een aantal kwesties. Allereerst staat de bescherming van de respondenten centraal. Alle respondenten van de interviews hebben een informatiebrief ontvangen met daarin uitgelegd wat het onderzoek inhoudt en wat de rechten van de respondenten waren. Hier stonden onder andere de contactgegevens van ondergetekende in voor het geval er achteraf vragen of opmerkingen zouden zijn. Daarnaast hadden alle respondenten altijd het recht om zich tijdens het interview terug te trekken zonder opgave van reden.

Daarnaast stond de anonimiteit van bewoners centraal. Dit is gedaan omdat sommige interviewvragen gericht zijn op persoonlijke ervaringen en gedachten van bewoners. Om deze reden zijn de namen van de bewoners in tabel 3.4.1 fictief en is er een leeftijdscategorisering van 5-jaarklassen aangebracht in de tabel. De beleidsmakers beantwoordden de interviewvragen voornamelijk vanuit hun functie en minder op persoonlijke titel. Hierdoor was het anoniem verwerken van de resultaten van deze groep niet nodig. Dit is voorafgaand aan het interview afgestemd met de beleidsmakers. Na het lezen van de informatiebrief hebben alle geïnterviewden een toestemmingsformulier ondertekend waarin ze aan gaven de informatie op de informatiebrief te hebben gelezen en hiermee akkoord te gaan. De informatiebrieven en toestemmingsformulieren die zijn overhandigd aan de geïnterviewden zijn te vinden in bijlage 2.

Tot slot beschouwd ik mijzelf als onafhankelijk onderzoeker omdat ik zelf geen bewoner ben van Park Selwerd en daar dus geen direct belang heb in dat park. Daarnaast heb ik geen belang bij de gemeente omdat ik daar slechts tijdelijk als onderzoeker/stagiair werkzaam ben en mij niet bemoei met meerjarenplannen en dergelijke. Hierdoor was mijn rol tijdens de interviews en de verspreiding van de enquêtes tijdens de bewonersavonden vrijwel objectief. Ik verwacht dat dit positief is voor het vertrouwen wat met name bewoners hebben in mijn rol als onderzoeker.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de belangrijkste bevindingen uit de interviews en de enquête gepresenteerd worden. Deze bevindingen zullen worden vergeleken met de in paragraaf 2.9 opgestelde verwachtingen. Zoals weergegeven is in tabel 3.3.1 zijn er in dit onderzoek twee groepen belanghebbenden geanalyseerd (bewoners en gemeente). Eerst zullen de resultaten van de bewoners besproken worden in paragraaf 4.1.

4.1 Resultaten bewoners

In deze paragraaf worden de resultaten per thema gepresenteerd voor de groep "bewoners". De groep "bewoners" is opgesplitst in twee doelgroepen (ouderen 55+ en ouders met kinderen). Voor elke doelgroep zijn specifieke, op de doelgroep gerichte verwachtingen opgesteld (zie ook de tabellen 2.9.1 en 2.9.2). De thema's waarover deze verwachtingen zijn opgesteld komen echter voor beide doelgroepen overeen. Daarom is ervoor gekozen om de resultaten voor de groep "bewoners" per thema te presenteren in plaats van per doelgroep. Deze structuur zorgt ervoor dat de overeenkomsten en verschillen tussen beide doelgroepen (per thema) helder weergegeven kunnen worden. Dit helpt bij het uiteindelijk trekken van conclusies en het doen van aanbevelingen in hoofdstuk 5.

In deze paragraaf worden per thema eerst de resultaten omtrent de huidige situatie gepresenteerd en vervolgens die van de toekomstige situatie, te beginnen in subparagraaf 4.1.1.

4.1.1 Gebruik

Huidige situatie

Uit de interviews met de doelgroep "ouderen" is naar voren gekomen dat alle respondenten aangeven Park Selwerd momenteel alleen te gebruiken om in te wandelen, recreëren of als doorvoerroute en niet als plek om in te sporten en bewegen. Dit blijkt ook uit een opmerking van Nienke (één van de geïnterviewden, woonachtig tegenover het park) dat zij eigenlijk nooit ouderen actief ziet sporten en bewegen in Park Selwerd.

Nienke³ *"Nou ja echt actiever sporters zijn natuurlijk vrij jonge mensen over het algemeen. Je ziet niet mensen van 70 jaar daar nog hardlopen ofzo. Maar die gaan er allemaal wel doorheen."*

Wel moet opgemerkt worden dat de respondenten van de doelgroep "ouderen" allemaal aangeven dat Park Selwerd door veel ouderen wordt gebruikt om in te wandelen. Wandelen is ook een manier om voldoende te bewegen en lijkt populair onder ouderen. Ouderen voldoen namelijk al aan de Combinorm wanneer ze minimaal vijf dagen per week een half uurtje wandelen (Hildebrandt et al., 2013). Of ouderen voldoende wandelen in Park Selwerd om aan de Combinorm te voldoen is niet onderzocht maar het lijkt erop dat een meerderheid van de ouderen die rondom Park Selwerd wonen wel degelijk beweegt in Park Selwerd. Dit blijkt ook uit de resultaten van de enquête waarin 78% van de respondenten aangeeft Park Selwerd te gebruiken om in te wandelen.

³ Alle citaten in dit hoofdstuk zijn afkomstig uit de in het kader van dit onderzoek gehouden interviews.

Uit de interviews met de doelgroep “ouders met kinderen” is naar voren gekomen dat alle respondenten het gevoel hebben dat weinig kinderen momenteel gebruik maken van Park Selwerd om te sporten en bewegen. Waar de ouderen aangeven Park Selwerd nog te gebruiken als doorvoerroute, om in te recreëren, of om in te wandelen, geven ouders met kinderen aan dat weinig kinderen van het park gebruik maken. Dit heeft er volgens hen voornamelijk mee te maken dat het park momenteel weinig uitnodigend is voor kinderen om er gebruik van te maken (zie ook subparagrafen 4.1.2 en 4.1.3).

In tegenstelling tot de uitkomsten van de interviews geeft de meerderheid van de respondenten van de enquête wel aan te sporten en te bewegen in Park Selwerd. Uit tabel 4.4.1 blijkt namelijk dat 77% van de respondenten aangeeft te sporten en bewegen in het park. Het verschil tussen de interviews en de enquête komt waarschijnlijk door verschillen in interpretatie. Tijdens de interviews is er gesproken over sporten en bewegen in algemene zin waardoor de respondenten wandelen en fietsen waarschijnlijk niet direct associeerden met sporten en bewegen.

Nienke: *“En ik gebruik het om met name te wandelen. Verder loop ik daar niet te sporten ofzo, maar wandelen en fietsen, op die manier kom je er doorheen.”*

Echter blijkt uit de resultaten van zowel de interviews als de enquête dat er momenteel weinig andere sport- en beweegactiviteiten dan wandelen en fietsen gedaan worden in Park Selwerd.

<i>Sport of beweegt u (of uw eventuele kinderen) wel eens in Park Selwerd (bijvoorbeeld hardlopen, fietsen, wandelen etc.)</i>	
<i>N=35</i>	
Antwoord	Percentage
Ja, alleen ik zelf	51
Ja, zowel mijn kinderen als ik	26
Ikzelf niet, mijn kinderen wel	0
Nee	23
Totaal	100

Tabel 4.1.1 *Enquête; sportparticipatie bewoners en hun eventuele kinderen*

Wat verder opvalt uit tabel 4.4.1 is dat alle respondenten die aangeven dat hun kinderen sporten en bewegen in Park Selwerd dit zelf ook doen. Dit versterkte de gedachte dat alleen kinderen van actieve gebruikers van Park Selwerd daar komen om te sporten en bewegen (voornamelijk om te spelen) en het park niet direct uitnodigt voor andere kinderen om dit ook te doen. Daar komt bij dat veel respondenten van de enquête aangeven dat het fietspad wat door Park Selwerd loopt onveilig te vinden. Dit is ook iets wat uit de interviews met de doelgroep “ouders met kinderen” naar voren komt en treffend wordt geïllustreerd in onderstaand citaat:

Fleur: *“Ik denk dat de ouders de kinderen wel voor de deur laten spelen zodat ze, ze in het zicht hebben. Maar echt de straat uit richting het park.., bij ons in de wijk gebeurt dat eigenlijk niet. Wel als je ze meeneemt naar het park, dan gaan ze wel mee, maar ze gaan niet alleen.”*

Toekomstige situatie

Over de vraag of Park Selwerd de potentie heeft om sporten en bewegen te faciliteren zijn de beide doelgroepen het eens. Alle zes de respondenten van de interviews geven aan kansen te zien om sporten en bewegen (meer) te faciliteren in Park Selwerd maar dat het park momenteel te weinig uitnodigt om dit daar te gaan doen.

Klaas: *“Nou kijk, op het moment dat je van het park zeg maar een goede voorziening kunt maken dan is het op zich al uitnodigend om daar wat te gaan doen”*

Zij geven aan te denken dat dit deels te maken heeft met het ontbreken van (sport)voorzieningen, maar dat ook onwetendheid over de mogelijkheden in het park en obstakels in het park (zoals veiligheid) redenen zijn voor mensen uit de buurt om er niet te gaan sporten en bewegen. Wanneer het park uitnodigender ingericht wordt verwachten de respondenten dat meer bewoners Park Selwerd zullen gebruiken om in te sporten en bewegen.

Klaas: *“Als wij ook kijken naar het outdoor fitnesscentrum bij het Reitdiep, wat ook een initiatief geweest is van de wijkraad van Paddepoel in samenwerking met het NLH, dan zien we dat dat daar een geweldig groot succes is. Die hele fitnessstoestellen zijn eigenlijk zo'n beetje de hele dag in gebruik. En dan zeggen wij van oké, dat was voor ons een schot in de roos, en als het daar functioneert dan gaat het zeker ook in Park Selwerd functioneren.*

Tot slot benadrukken alle respondenten regelmatig tijdens de interviews dat sporten en bewegen niet de enige functie moet zijn in het park. Zij geven aan dat veel mensen het park gebruiken als recreatieplek om bijvoorbeeld te genieten van de natuur of om tot rust te komen. De natuurfunctie wordt door veel respondenten als een belangrijke functie gezien.

Martijn: *“Verder is het park voor mij gewoon een lekker stukje groen waar ik met veel plezier doorheen fiets”.*

Nienke: *“De voornaamste functie is denk ik toch dat je in de stad even in de natuur bent”.*

Reflectie op verwachtingen

De verwachting dat zowel ouderen als ouders met kinderen Park Selwerd weinig gebruiken om in te sporten en bewegen worden deels bevestigd. Alle respondenten van de interviews geven aan dat dit momenteel nog (te) weinig gebeurt. Echter blijkt uit de resultaten van de enquête ook dat met name ouderen wel veel wandelen en/of fietsen in Park Selwerd wat ook een vorm van bewegen is.

Kortom, er wordt wel bewogen in Park Selwerd maar het beweeggedrag komt naar verwachting niet voort uit de functie die Park Selwerd inneemt in de wijk. Park Selwerd wordt door een deel van de bewoners gebruikt om in te wandelen en/of te fietsen maar het is de vraag of zij dat zonder de aanwezigheid van het park niet hadden gedaan. Een deel van de bewoners gebruikt het park namelijk als doorvoerroute of plek om de hond uit te laten. De geïnterviewden zijn het er dan ook over eens dat Park Selwerd de potentie heeft om sporten en bewegen voor ouders en kinderen te faciliteren. Om dit te bereiken zal het park uitnodigender ingericht moeten worden door er bijvoorbeeld (sport)voorzieningen te realiseren. Dit zal behandeld worden in subparagraaf 4.1.2.

4.1.2 Hardware

Huidige situatie

Alle drie de respondenten van de interviews van de doelgroep "ouderen" zijn het er over eens dat er weinig fysieke (sport)voorzieningen zijn in Park Selwerd die hen triggeren om daar te gaan bewegen. Zij geven aan te denken dat de afwezigheid van op ouderen gerichte fysieke (sport)voorzieningen één van de redenen is dat veel ouderen momenteel niet sporten en bewegen in het park. Deze gedachte lijkt te kloppen. Het ontbreken van (sport)faciliteiten in de buurt wordt namelijk door 30% van de individuen als een barrière ervaren om te participeren in fysieke activiteiten (zie tabel 2.4.1).

Daarnaast is dit in de theorie de meest genoemde collectieve/ omgevings specifieke barrière voor mensen om niet te gaan sporten en bewegen (Weinberg en Gould, 2014). Het feit dat een deel van de mensen zegt niet te participeren in fysieke activiteiten vanwege het ontbreken van de juiste (sport)voorzieningen is een belangrijke observatie. Het ontbreken van de juiste (sport)voorzieningen zorgt er bij alle geïnterviewden in ieder geval voor dat ze geen idee hebben hoe ze Park Selwerd kunnen gebruiken om te sporten en bewegen. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande citaten.

Nienke: *"Er is natuurlijk geen één toestel of apparaat wat je ergens anders wel ziet. Dat zie je bij het Reitdiep, daar heb je wel zo'n soort trainingsplaats.. Je hebt hier helemaal niets wat dat betreft."*

Martijn: *"Nee, wat zou ik daar moeten doen dan?"*

Hetzelfde geldt voor de doelgroep "ouders met kinderen". Ook zij zijn unaniem van mening dat er momenteel weinig (sport)voorzieningen zijn voor kinderen waardoor kinderen niet uitgenodigd worden om te sporten en bewegen in Park Selwerd. Kortom, bewoners zijn van mening dat er momenteel te weinig hardware (sport)voorzieningen zijn om sporten en bewegen aantrekkelijk te maken in het park.

Toekomstige situatie

Tijdens de interviews met de doelgroep "ouderen" is er aan de respondenten gevraagd of de komst van op hen gerichte fysieke (sport)voorzieningen ervoor gaat zorgen dat zij (meer) gaan sporten en bewegen in Park Selwerd. Uit de interviews blijkt dat twee van de drie respondenten verwachten gebruik te maken van eventuele fysieke (sport)voorzieningen in Park Selwerd. Zij zijn met name enthousiast over de mogelijke komst van een buitenfitness in Park Selwerd. Naast dat twee van de drie respondenten verwachten hier zelf gebruik van te maken geven ze alle drie aan dat ze verwachten dat een buitenfitness door veel bewoners gebruikt zal worden. Dit wordt ook genoemd in de interviews als er gevraagd wordt naar de potentie van een buitenfitness in de wijk:

Nienke: *"Ja dat denk ik zeker dat als je hier in de buurt woont dat je daar naar toe gaat. Ik zou het zelf ook doen."*

Ook de resultaten van de enquête lijken er op te duiden dat er draagvlak is voor de komst van een buitenfitness in Park Selwerd. Hierin geeft namelijk 46% van de respondenten aan behoefte te hebben aan voorzieningen voor een buitenfitness in Park Selwerd.

Ook de respondenten van de doelgroep “ouders met kinderen” geven aan perspectief te zien in de komst van een buitenfitness. Zij verwachten dat de komst van een buitenfitness er indirect voor kan zorgen dat kinderen meer gaan sporten en bewegen in Park Selwerd. Enerzijds doordat kinderen er zelf gebruik van kunnen maken. Anderzijds wordt er ook door een respondent benoemd dat de komst van een dergelijke voorziening er voor kan zorgen dat juist de ouders hier gebruik van gaan maken en dat ze hun kinderen meenemen naar het park.

Fleur: *“Een soort voetbalveldje toch ook.. en misschien een paar van die apparaten. Als de ouders gewoon lekker op die apparaten bezig zijn, terwijl die kinderen gewoon lekker op die twee sportvelden bezig zijn.”*

Het lijkt er op dat veel ouders hun (kleine) kinderen nu niet graag alleen naar Park Selwerd laten gaan vanwege de onveilige oversteek over het fietspad (zie subparagraaf 4.1.1). Mocht er reden zijn voor ouders om Park Selwerd te bezoeken dan kan dit indirect zorgen voor een grotere sport- en beweegparticipatie van kinderen in de wijk. Voorwaarde hiervoor is natuurlijk wel dat het aantrekkelijk is voor kinderen om in het park te spelen of te sporten. De komst van een klimrek of een op kinderen gericht sportveldje kan hieraan bijdragen. Tevens moeten externe functies die een barrière vormen om te sporten en bewegen in Park Selwerd zoveel mogelijk weggenomen worden (zie subparagraaf 4.1.4).

Ook benoemt een aantal respondenten dat het belangrijk is om rekening te houden met een eventuele noodzaak om aanvullende voorzieningen te realiseren mocht er in Park Selwerd een buitenfitness komen.

Klaas: *“Stel dat je het inderdaad voor elkaar krijgt dat het een outdoor fitness park gaat komen, dan zul je moeten kijken, oké voldoet het park in alle opzichten aan de wensen en aan die eisen. En dan komen we vanzelf tot de conclusie van er moeten bankjes bij, er moeten prullenbakken bij.”*

Verder benoemen vijf van de zes respondenten dat er naast een combinatie van fysieke (sport)voorzieningen (hardware – hardware) ook activiteiten moeten worden georganiseerd (hardware – software) om sporten en bewegen in Park Selwerd aantrekkelijk te maken voor bewoners. Dit sluit aan bij de bevindingen van Cammelbeeck et al. (2014) die het belang van een koppeling tussen hardware en software benoemen als voorwaarde voor het creëren van een beweegvriendelijke omgeving. Subparagraaf 4.1.3. zal verder ingaan op mening van bewoners omtrent software interventies in Park Selwerd.

Reflectie op verwachtingen

De verwachting dat zowel ouderen als ouders met kinderen van mening zijn dat Park Selwerd te weinig (op hun doelgroep gerichte) fysieke (sport)voorzieningen heeft wordt bevestigd tijdens de interviews. Ook verwachten alle respondenten dat de aanwezigheid van fysieke (sport)voorzieningen ervoor zorgt dat bewoners meer gaan sporten en bewegen in het park. Wel wordt er opgemerkt dat wanneer er fysieke (sport)gerelateerde voorzieningen komen dat aanvullende voorzieningen (zoals bankjes of prullenbakken) gewenst zijn.

4.1.3 Software

Huidige situatie

Uit de interviews kwam naar voren dat alle respondenten bekend zijn met de aanwezigheid van een loopgroep (Astrea) die gevestigd is in Park Selwerd. Mensen hebben bij Astrea de mogelijkheid om onder begeleiding op het eigen niveau te hardlopen in de eigen leefomgeving. Een kanttekening is wel dat Astrea slechts interessant is voor bewoners die hardlopen (of willen gaan hardlopen) en dat er contributieplicht is voor de leden. Volgens Weinberg & Gould (2014) blijkt dat te hoge kosten voor 37% van de individuen een barrière is om te participeren in fysieke activiteit (zie tabel 2.4.1).

Of de hoogte van de contributie (31 euro per half jaar) ouderen er in dit geval van weerhoudt om te gaan hardlopen is niet onderzocht. Wel is het waarschijnlijk dat dit de drempel voor mensen om te participeren verhoogd, zeker voor diegenen die niet intrinsiek gemotiveerd zijn om te gaan hardlopen (Weinberg & Gould, 2014).

Ook aan ouders met kinderen is gevraagd of er wel eens (sport)activiteiten in Park Selwerd georganiseerd worden voor kinderen. Alle respondenten geven aan geen weet te hebben van op kinderen gerichte sport- en beweegactiviteiten in Park Selwerd.

Toekomstige situatie

Door Cammelbeeck et al. (2014) is het belang van de koppeling tussen hardware en software interventies benadrukt. De aanwezigheid van (sport)voorzieningen is stap één, stap twee is echter om te zorgen dat mensen gebruik gaan maken van deze (sport)voorzieningen. Volgens een van de respondenten is dit in het verleden moeizaam gegaan bij soortgelijke initiatieven.

Klaas: *“Wij hebben het geprobeerd met het andere outdoor fitnesscentrum, op een gegeven moment heeft het NLH gezegd van.. oké we kunnen er mee doorgaan maar dan moeten jullie in ieder geval 200 handtekening van mensen verzamelen, die zeggen van ja als dat er gaat komen dan ga ik er gebruik van maken. En dat heeft vrij veel moeite gekost, want ik weet dat dit aan de mensen ligt in de wijk of dat dit een algemeen iets is, men is niet zo snel te enthousiasmeren om ergens voor te gaan.”*

Bovenstaand interviewcitaat illustreert waarom het belangrijk is om niet alleen in te zetten op hardware interventies in Park Selwerd maar juist een koppeling te maken met de software interventies. Het lijkt er namelijk op dat momenteel veel mensen niet uit zichzelf gaan sporten en bewegen in het park. Volgens Skinner et al. (2008) is een veelgemaakte fout van beleidsmakers dat zij er vanuit gaan dat mensen uit zichzelf gebruik maken van de aanwezige sportvoorzieningen in de wijk. In de praktijk blijkt echter dat niet de aanwezigheid van sportvoorzieningen maar het organiseren van sportprogramma's en (persoonlijke) begeleiding het meest effectief is om mensen aan te zetten om te gaan (en te blijven) sporten en bewegen in de wijk (Skinner et al., 2008).

Twee van de drie respondenten van de doelgroep “ouderen” geven tijdens de interviews aan dat het waardevol zou zijn om activiteiten te organiseren om buitensport te stimuleren in Park Selwerd. Ook geven zij aan dat wanneer er een positief imago ontstaat rondom sporten en bewegen en er de juiste sportvoorzieningen beschikbaar zijn in het park, ze verwachten dat mensen uit de buurt gaan participeren.

Klaas: *“Heb je de faciliteiten en voorzieningen en ga je er ook op een positieve manier dat bij de burgers kenbaar maken dat je dat er kunt doen omdat op termijn het effect is dat je gewoon gezonder leeft, ja dan denk ik dat heel veel mensen zullen zeggen van.. ja ga dat toch ook eens een keer doen. En men zegt altijd dat fitness is verslavend.. nou ik hoop dat, dat in dit geval ook een verslavend effect zal hebben en dat de mensen terugkomen.”*

Uit de interviews met de doelgroep “ouders met kinderen” is naar voren gekomen dat zij verwachten dat, wanneer er op kinderen gerichte sport(activiteiten) georganiseerd worden in Park Selwerd, kinderen hier gebruik van zullen maken. Wel noemt een respondent dat er momenteel al activiteiten voor kinderen worden georganiseerd in de wijk en dat het belangrijk is om eventuele op kinderen gerichte activiteiten in Park Selwerd te coördineren met bestaande activiteiten.

Loes: *“Dat zou wel leuk zijn, maar er zijn hier meerdere.. je hebt een speeltuin die op het moment bezig is en dan heb je nog iets met wijkwerkers of zoiets, dus bezig zijn om iets te organiseren. Er zijn meerdere dingen in de wijk die kinderen van de straat af proberen te houden.”*

Verder benoemen alle respondenten van de doelgroep “ouders met kinderen” dat zij Park Selwerd een geschikte plek vinden om (na)schoolse activiteiten in te organiseren. Het voordeel hiervan is dat kinderen op deze manier bekend raken met het park en dat maakt de kans groter dat ze ook in hun vrije tijd hier gaan sporten en bewegen.

Krista: *“Ja om daar slagbal te doen of weet ik wat. Ik denk dat het park op die manier ook meer geactiveerd wordt. En als kinderen ook weten van dat kunnen we daar doen.. van we hebben daar ook slagbal gedaan, dan kunnen we dat na schooltijd ook daar gaan doen. En als je naar deze school kijkt, de Vensterschool, die heeft een gigantisch sportveld maar dat moet je ook altijd delen. Waarom zou je dan niet wat verder lopen?”*

Reflectie op verwachtingen

Uit de interviews met de doelgroep “ouderen” is gebleken dat alle respondenten bekend zijn met op hen gerichte sport- en beweegactiviteiten in Park Selwerd. Dit komt niet overeen met de vooraf opgestelde verwachting voor deze doelgroep. Diezelfde verwachting ten aanzien van de doelgroep “ouders met kinderen” wordt wel bevestigd tijdens de interviews. Ouders met kinderen geven namelijk aan niet bekend te zijn met op kinderen gerichte (sport)activiteiten in Park Selwerd. De verwachtingen omtrent het toekomstig gebruik van Park Selwerd kunnen eenduidig beantwoord worden. Beide doelgroepen verwachten dat de organisatie van sport- en beweegactiviteiten in Park Selwerd bijdraagt aan de sport- en beweegparticipatie van buurtbewoners in het park. Zeker wanneer dit wordt gecombineerd met de aanleg van hardware (sport)voorzieningen.

Tot slot is het van belang om een positief imago omtrent sporten en bewegen in Park Selwerd te creëren. Dit betekent dat de verschillende functies die het park heeft op elkaar afgestemd moeten worden. Op welke manier de externe functies (potentieel) van invloed zijn op de sport- en beweegparticipatie van mensen in Park Selwerd zal worden besproken in subparagraaf 4.1.4.

4.1.4 Externe functies

Huidige situatie

Zoals ook genoemd is in subparagraaf 4.1.1 gebruiken veel ouderen Park Selwerd momenteel als een plek om tot rust te komen en te recreëren. Als er gevraagd wordt aan de geïnterviewde ouderen wat zij de belangrijkste functies vinden van Park Selwerd dan komen de ontmoetingsfunctie en natuurfunctie bij hen alle drie naar voren. Ouderen zijn het erover eens dat dit belangrijke externe functies zijn van Park Selwerd en dat deze functies behouden moeten blijven zodat het park aantrekkelijk blijft om te bezoeken. Bovenstaande observaties sluiten aan bij resultaten van de enquête. De meest voorkomende antwoorden op de vraag wat mensen positief vinden aan Park Selwerd zijn: "groen, natuur en rust".

Martijn: *"Volgens mij is elk park eigenlijk een ontmoetingsplek, waar mensen weer even rustig zitten, een sigaretje roken bewijs van spreken, de ongezonde mensen dus.. en dan even met de burens praten of even met iemand anders. Dat is het fijne van groene ruimtes, je komt even tot rust, je staat stil en je hebt even de tijd. In de straat doe je dat niet zo gauw, of minder gauw."*

Nienke: *"Een natuurplek om de hoek. Rust.. ja wat je nu hoort, de vogels.."*

Alle geïnterviewde ouderen benoemen dat er externe functies zijn in Park Selwerd die bewoners als negatief ervaren. Volgens hen zijn de bewoners momenteel het meest negatief over de plannen van de gemeente Groningen om het fietspad te verbreden. Zij zijn met name bang dat het fietspad ten kosten gaat van de natuur- en recreatiefunctie in het park.

Martijn: *"Nou kijk als de plannen van de gemeente doorgaan en er komt een enorm groot fietspad in, dan wordt er ook een stuk van het park in beslag genomen en dat is denk ik voor de kinderen en de gebruikers toch niet zo leuk."*

De respondenten geven aan dat de ontwikkelingen rondom het fietspad mede bepalen hoe zij net als veel andere bewoners aankijken tegen andere plannen in Park Selwerd. Men wil eerst duidelijkheid over wat er met het fietspad gaat gebeuren voordat ze willen nadenken over initiatieven zoals het stimuleren van sporten en bewegen in het park. Dit blijkt onder meer uit de reacties op de enquête waar de plannen omtrent het verbreden van het fietspad veel genoemd worden als negatieve externe functie. Ter illustratie; meer dan de helft van de respondenten noemt het (verbreden van het) fietspad als een obstakel om Park Selwerd te bezoeken. Ook werd er tijdens de bewonersavonden vaak genoemd dat de komst van eventuele sport(voorzieningen) geen "wisselgeld" moest zijn voor het verbreden van het fietspad.

Onderstaand citaat illustreert treffend dat een deel van de bewoners momenteel gefixeerd is op de plannen omtrent het verbreden van het fietspad. Als er uitgelegd wordt dat het doel van het interview is sporten en bewegen in Park Selwerd te stimuleren volgt onderstaand antwoord:

Nienke: *"Oké dat is goed voor mijn beeld, dat is namelijk een hele andere invalshoek dan waar ik de laatste tijd mee bezig geweest ben. Want wij zijn erg gefixeerd op het fietspad dat het breder wordt en bomen die eruit gaan en zo dus dat fietst een beetje langs elkaar heen als het ware.. jouw onderzoek en wat er nu aan de hand is."*

Het laatste punt dat veel door ouderen genoemd wordt is de problematiek rondom hondenpoep, aangezien Park Selwerd ook wordt gebruikt als hondenuitlaat gebied. Deze externe functie van Park Selwerd kan een barrière vormen voor mensen om te sporten en bewegen in het park omdat ze last hebben van hondenpoep.

Klaas: *“Probleem daarbij is ook dat hondenbezitters die mogen de honden daar los laten lopen, dat betekent dat je uitwerpselen hier en daar kunt vinden en dat vinden mensen die gaan joggen, vinden dat niet plezierig. Dus als je het ene gaat doen, zul je het andere moeten oplossen, door bijvoorbeeld zoals in Leeuwarden dat mensen daar een zakje kunnen pakken om uitwerpselen van hun hond te kunnen oppakken en die kun je dan in een soort prullenbak gooien die aangesloten is op het riool. Dan is het gelijk weg. Nou, dat soort zaken dat zou je kunnen doen om het park nog intensiever op een gezonde, schone manier te kunnen gebruiken.”*

Ook uit de interviews met de doelgroep “ouders met kinderen” komt naar voren dat zij net als de doelgroep “ouderen” kritisch zijn op de plannen van de gemeente Groningen om het fietspad te verbreden. De drukte op het fietspad zorgt volgens hen voor onveilige situaties (met name voor kinderen). Aangezien het fietspad gekruist moet worden om in Park Selwerd te komen vanaf de Selwerd kant is dit voor kinderen een belemmering om in het park te komen. Twee van de drie respondenten zullen hun kinderen niet snel naar het park laten gaan als de oversteek van het fietspad niet veiliger wordt en zij verwachten dat ditzelfde geldt voor andere ouders met kinderen. De oversteek van het fietspad is volgens de ouders het voornaamste probleem als het om veiligheid voor de kinderen gaat. Als men eenmaal in het park is dan zien alle respondenten Park Selwerd wel als een veilige plek voor kinderen.

Wanneer de ouders met kinderen gevraagd wordt naar de voornaamste functie van Park Selwerd benoemen zij dat het park meerdere functies heeft. Zij zien de sport- en beweefunctie als een belangrijke bijfunctie in Park Selwerd naast de ontmoeting- en recreatiefunctie.

Fleur: *“Ja meerdere functies, ruimte om samen te komen, ruimte voor recreëren, inderdaad bewegen.”*

Ondanks dat sporten en bewegen niet als de belangrijkste functie gezien wordt heeft het volgens alle respondenten wel de potentie om samen met andere doeleinden in het park gerealiseerd te worden. Wel wordt benadrukt in de interviews en in de enquête dat andere functies (zoals rust en recreatie) in Park Selwerd voor veel mensen belangrijk zijn. Dit maakt het van belang om de verschillende functies in het park goed op elkaar af te stemmen.

Krista: *“Ik denk dat dit ook wel naast elkaar.. nou ja naast elkaar, dan zit je met het hele ecologische deel. Ik denk dat het wel realiseerbaar is. Want dan heb je ook voor iedereen wat zeg maar. Maar dat zou je dan heel goed moeten inrichten. [...] Voor mensen die lekker in de rust willen sporten maar toch ook weer levendig is omdat iedereen bezig is.”*

Een laatste externe functie van Park Selwerd die volgens bewoners van invloed is op het gebruik van het park is een religieuze functie. In Park Selwerd is zowel een kerk als een moskee gevestigd die bezoekers van buitenaf trekken. Twee van de zes respondenten geven aan van wijkbewoners te horen dat de aanwezigheid van de moskee voor hen een belemmering vormt om naar Park Selwerd te gaan.

Klaas: *“Daar komt verder nog bij dat in Park Selwerd, daar is nu een witte boerderij gevestigd, dat is de moskee. Dat houdt in, dat is een Islamitische gemeenschap.., ja die kan het niet zo waarderen dat honden daar lopen en dames met hoofddoekjes op dat wordt ook gezien als; dat is niet onze cultuur. Ik wil daar verder niet beschuldigend naar wijzen, maar het is wel zo dat heel veel vrouwen die voelen zich een beetje bedreigd op het moment dat die moskee in gebruik is, dat de deuren open zijn en dat er islamieten voor de deur zitten. En dan komen ze er niet graag, dus dat wekt behoorlijk veel weerstand op, met name bij vrouwen.”*

Toekomstige situatie

De verwachting is dat de aard van de externe functies in Park Selwerd mede zal bepalen of ouderen in de toekomst nog gebruik maken van het park. De belangrijkste discussie die momenteel gevoerd wordt is de eventuele verbreding van het fietspad dat door Park Selwerd loopt. Veel bewoners zijn daar op tegen en mochten de plannen doorgang vinden dan verwachten alle respondenten van de doelgroep “ouderen” dat dit negatieve gevolgen heeft voor het toekomstig gebruik van Park Selwerd. Volgens hen vinden veel ouderen het namelijk niet prettig om over te steken vanwege de drukte en dit gevoel zal alleen maar versterkt worden wanneer het fietspad verbreed gaat worden denken zij.

Nienke: *“Ja het kan best zijn dat mensen die normaal hier langs lopen dat die dat straks niet meer gaan doen omdat ze daar moeten oversteken, dat zou kunnen. Maar goed dat oversteken hebben ze daar net zo.”*

Een ander voorbeeld van een obstakel om Park Selwerd te gebruiken dat werd genoemd tijdens de interviews met ouderen was de overlast van hondenpoep in het park. Deze overlast kan voorkomen worden door een deel van het park aan te wijzen als hondenuitlaat gebied en een ander deel hondenvrij te maken. Door dit soort maatregelen te nemen kan Park Selwerd in de toekomst een aantrekkelijkere plek worden om in te recreëren en/of in te sporten en bewegen.

Klaas: *“Want stel dat je die hondenoverlast weet te beperken op wat voor manier dan ook dan zullen mensen zeggen met hun kinderen van.. we gaan gezellig even in het park zitten..”*

Verder zegt een respondent dat het Astreaveldje een sportieve functie zou moeten krijgen. Door dit veldje op een sportieve manier in te richten zou je bewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord direct een aanleiding geven naar het park te gaan om daar te sporten en bewegen. Daarnaast kunnen andere delen van het park gebruikt worden voor andere doeleinden wat de diversiteit van Park Selwerd ten goede komt. Bovenstaande observaties komen overeen met de bevindingen van Cammelbeeck et al. (2014) die het belang van een doelgroep gerichte benadering benoemen. In dit geval lijkt het effectief om samen met de doelgroep (de bewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord) te bepalen voor welke doeleinden bewoners Park Selwerd (willen) gebruiken. Op deze manier kan er rekening gehouden worden met de wensen van de bewoners bij het doen van interventies in het park.

Klaas: *“Ja, een sportieve functie. En laat het vooral ook integreren in het park, dus zonder omheining [...] Ik denk als je dat gaat doen, dan ga je de aantrekkelijkheid van het park enorm vergroten. En de behoefte om het nog meer te gaan gebruiken om te recreëren dus ook.”*

Ook ouders met kinderen verwachten dat de ontwikkelingen rondom het fietspad van invloed is op het toekomstig gebruik van Park Selwerd door kinderen. Zij verwachten dat wanneer het fietspad

verbreed wordt het fietspad intensiever gebruikt gaat worden waardoor de oversteek naar het park drukker wordt. Twee van de drie respondenten verwachten dat dit een negatief effect heeft op het toekomstig gebruik van het park door kinderen.

Loes: *“Veiligheid en.. nou ja ik heb dus gewoon heel veel contact met mensen in de buurt. Dat die ook heel erg zitten met de oversteekveiligheid, voor de kinderen maar ook mensen met honden. En die zeggen van die laten.. ik weet niet precies waar ze dan hun hond uit laten maar ze zeggen van als dat pad zo breed wordt dan heb je geen ruimte meer om te lopen.”*

Echter wordt er ook genoemd door een respondent dat het fietspad geen belemmering hoeft te vormen om te sporten en bewegen in Park Selwerd wanneer er een veilige oversteek komt. Het is met name belangrijk dat de gemeente Groningen samenwerkt met bewoners bij het doen van interventies en hierbij rekening houdt met de wensen van de bewoners (zie ook subparagraaf 4.2.3).

Krista: *“Ja mensen horen gelijk een fietssnelweg en denken van aaah.. dat is niets. Maar als ze gewoon horen van het is een veilig park waar gefietst kan worden maar ook gesport.. kijk dat wordt dan al heel anders gepresenteerd. Ik denk dat dit men veel meer uitnodigt wordt om erheen te gaan.”*

Verder wordt er nog door twee van de drie respondenten genoemd dat er een stuk in Park Selwerd gereserveerd moet worden voor kinderen om te spelen zonder dat ze last hebben van hondenpoep. Die problematiek rondom hondenpoep in Park Selwerd wordt ook genoemd in de enquête. Om sporten en bewegen in Park Selwerd aantrekkelijk te maken moeten dit soort negatieve externe functies in het park weggenomen worden.

Loes: *“Eigenlijk van alles een beetje, dat voor iedereen echt wat is. Een gedeelte dan voor hondenuitlaat. Maar ook dat er gewoon een stuk is waar de kinderen kunnen spelen, dat zou ik het fijnste vinden. Niet dat ze aan het spelen zijn dat ze moeten oppassen dat ze ergens in stappen of zoiets.”*

Tot slot wordt er nog opgemerkt dat de moskee door buurtgenoten als obstakel gezien wordt en dat dit ten koste gaat van de ruimte in Park Selwerd en de mogelijkheid om buiten te sporten. Bij het plaatsen van eventuele buitenvoorzieningen moet er hiermee rekening gehouden worden. Het is niet wenselijk om buitensportvoorzieningen in de buurt van de moskee te plaatsen. Het Astreaveldje aan de andere kant van het park lijkt wel een geschikte locatie om buitensport te faciliteren in Park Selwerd.

Loes: *“Dat is gewoon wat ik een beetje als een obstakel zie.. ik heb helemaal niets tegen de moskee of zo, ik heb heel veel vrienden die moslim zijn en ik weet ook veel van hun geloof.. maar dat is gewoon iets wat ik een beetje als minpunt zie. En dan vooral als ze straks groter gaan worden en dan nemen ze meer ruimte van het park in, dan heb je misschien ook dat vrouwen misschien nog minder ruimte hebben in het park om deel te nemen zeg maar.”*

Reflectie op verwachtingen

De verwachting dat externe functies in Park Selwerd stimulerend of remmend werken op het gebruik van het park door beide groepen wordt bevestigd tijdens de interviews. De functies “ontmoeten” en “natuur” zorgen ervoor dat ouderen meer gebruik maken van het park. Ook ouders met kinderen benoemen dit maar deze functies hebben meer betrekking op henzelf dan op hun kinderen. Beide

doelgroepen benoemen wel dat externe functies in het Park Selwerd (zoals bijvoorbeeld het fietspad) remmend werken op het gebruik van het park. Geconcludeerd kan worden dat de verwachtingen voor beide doelgroepen bevestigd kunnen worden. Beide doelgroepen geven namelijk aan dat de aard van de externe functies mede bepalen of ouderen en kinderen gebruik zullen maken van Park Selwerd in de toekomst.

4.1.5 Resumé

In deze paragraaf zijn de belangrijkste uitkomsten besproken van de vier thema's die centraal stonden tijdens de interviews. De resultaten uit de interviews en de enquête wijzen er op dat bewoners momenteel weinig bezig zijn met sporten en bewegen in Park Selwerd. Veel bewoners zien het park als een ontmoetingsplek of een plek om tot rust te komen en te genieten van de natuur. Daarnaast liggen de plannen omtrent het verbreden van het fietspad in Park Selwerd erg gevoelig bij veel bewoners. Zij zijn bang dat een verbreed fietspad ten koste gaat van de ecologische functie van het park en de toegankelijkheid van het park. Wel valt op dat bewoners kansen zien om sporten en bewegen te faciliteren in Park Selwerd. De aanwezigheid van (sport)voorzieningen zoals een buitenfitness is volgens veel respondenten een uitgelezen kans om deze functie te realiseren in Park Selwerd. Wel vinden ze het nog steeds belangrijk dat de ontmoetingsfunctie en natuurfunctie van het park behouden blijft. *"Het park moet gewoon een park blijven"* is dan ook een aantal keer genoemd tijdens de interviews.

Paragraaf 4.2 zal zich meer richten op de procesmatige kant van dit onderzoek. Welke rol speelt de gemeente Groningen in dit verhaal en hoe draagt dit bij aan het stimuleren van sporten en bewegen in Park Selwerd?

4.2 Resultaten gemeente

In deze paragraaf zullen de gemeentelijke processen die verband hebben met het activeren van Park Selwerd worden besproken. Op welke manier zijn conflicterende gemeentelijke doelstellingen, de coördinatie tussen gemeentelijke diensten en de samenwerking met bewoners(organisaties) van invloed op het doel om sporten en bewegen in Park Selwerd te stimuleren? Om antwoord te geven op bovenstaande vragen en deze processen te analyseren is er met drie betrokken beleidsmakers van de gemeente Groningen gesproken. Jan is betrokken als projectsecretaris bij het verbreden van het fietspad wat door Park Selwerd loopt terwijl Jelle en Marjolijn betrokken zijn bij het activeren van Park Selwerd met als doel om sporten en bewegen daar te stimuleren (zie tabel 3.4.1). Allereerst zullen de twee verschillende doelstellingen die van invloed zijn op Park Selwerd besproken worden in subparagraaf 4.2.1.

4.2.1 Doelstellingen

Huidige situatie

De verwachting is dat de doelstellingen van de beleidsmakers onvoldoende aansluiten bij de wensen van bewoners. Eén van de doelstellingen is om door Park Selwerd een snelle fietsroute aan te leggen zodat Zernike beter wordt verbonden met de binnenstad.

Jan: *“Park Selwerd is wat mij betreft gewoon een onderdeel van de wijk waar de mogelijkheid is om een snelle fietsroute te creëren omdat die er eigenlijk al deels is. Maar om grotere aantallen fietsers te kunnen verwerken moet het pad verbreed worden.”*

Het is duidelijk dat bovenstaande doelstelling van de gemeente Groningen niet rijmt met de wensen van bewoners omtrent het gebruik van Park Selwerd. Deze zogenaamde slimme fietsroutes zijn bedoeld om een snelle verbinding te creëren voor studenten tussen de binnenstad en Zernike. Bewoners hebben weinig voordeel van deze fietsroute die door het park loopt. Zij ervaren met name de overlast van studenten die volgens hen geen rekening houden met de omgeving. Onderstaande opmerking van een geïnterviewde bewoner illustreert perfect de frustratie van sommige bewoners:

Klaas: *“Een obstakel is natuurlijk het fietspad op zich. Die studenten eigenlijk daar, de studenten van en naar het Zernike complex. Studenten zijn ware acrobaten, die hebben een koptelefoon op en luisteren naar muziek, of weet ik waar ze naar luisteren. Ze fietsen met losse handen omdat ze ook nog aan het chatten zijn met hun mobiel. Tja, die mensen letten dus niet echt op het verkeer. Als je dan ook gaat joggen in het park en je loopt rond het fietspad dan is de kans redelijk groot dat je aangereden wordt door een fietser.”*

De tweede doelstelling van de gemeente Groningen is er op gericht om zoveel mogelijk mensen te stimuleren om te gaan sporten en bewegen in de openbare ruimte. Deze doelstelling valt binnen een meerjarenprogramma om de openbare ruimte een aantrekkelijke plek te maken om in te sporten en bewegen (Gemeente Groningen, 2016). Dit onderzoek bekijkt de mogelijkheden om deze doelstelling te realiseren in Park Selwerd.

Jelle: *“In die visie over sport is de doelstelling om zoveel mogelijk mensen aan het sporten te krijgen en in die visie constateren we dat heel veel mensen georganiseerd sporten maar het overgrote deel eigenlijk ongeorganiseerd sport in de openbare ruimte en dat we daar in de openbare ruimte er niet altijd rekening houden met de inrichting ervan. [...] Daar doen we een*

aantal projecten in en daarbij kijken we ook naar parken omdat we in de stad ook een voorbeeld hebben van een park wat het ontzettend goed doet, maar we hebben ook heel veel parken die eigenlijk heel rustig zijn. En dan is de vraag, hoe komt dat nou eigenlijk. Het Noorderplantsoen is eigenlijk een park wat overvol is, misschien wel te vol, maar er zijn ook heel veel parken die helemaal niet als zodanig worden gebruikt terwijl ze best wel vergelijkbaar zijn met het Noorderplantsoen. "

Zoals al besproken is in paragraaf 4.2 komt deze doelstelling niet direct overeen met de wensen van bewoners. Veel mensen zien Park Selwerd als groene plek die rust en ontspanning biedt in de stedelijke omgeving. Sporten en bewegen zou een interessante bijfunctie kunnen zijn in Park Selwerd maar momenteel leeft deze wens nog niet echt bij bewoners.

Toekomstige situatie

De verwachting is dat de beleidsmakers het belang inzien om te luisteren naar de wensen van bewoners voor het succesvol realiseren van hun doelstellingen. Bij het realiseren van de geplande infrastructurele aanpassingen aan het fietspad in Park Selwerd is dit zeker het geval. Er zijn drie bewonersbijeenkomsten georganiseerd waar bewoners feedback konden geven en alternatieven konden aandragen over de plannen omtrent het verbreden van het fietspad.

Jan: *"Nou ja, de Raad heeft besloten dat de participatie met de bewoners dat die meer ruimte geboden moet worden, en daar nemen we dan ook even de tijd voor en dat is eigenlijk wat aan onze opdracht is toegevoegd."*

Als het gaat om het stimuleren van sporten en bewegen in Park Selwerd realiseren beleidsmakers dat deze doelstelling aan moet sluiten bij de behoefte van bewoners. Het uitvoeren van dit onderzoek is een voorbeeld waarbij de gemeente Groningen probeert om toekomstige interventies in het park beter te laten aansluiten bij de wensen van bewoners.

Jelle: *"dus uiteindelijk wil je het liefst heel veel ruimte vlakbij en rondom het huis, of school of waar men ook verblijft, zo aantrekkelijk maken om te bewegen omdat dit de beste manier is om te bewegen. En natuurlijk moeten mensen die keuze uiteindelijk altijd zelf maken, maar je kan het wel zo aantrekkelijk mogelijk maken."*

De kans dat de gemeentelijke doelstelling om burgers aan te zetten om meer te sporten en te bewegen in Park Selwerd gerealiseerd wordt, wordt groter als de gemeente bij haar interventies beter aansluit bij de wensen die bewoners hebben t.a.v. sporten en bewegen in het park (zie ook subparagraaf 4.2.3).

Reflectie verwachtingen

De verwachting dat de doelstellingen van de gemeente Groningen onvoldoende aansluiten bij de wensen van bewoners kan worden bevestigd. Bewoners zijn met name ontevreden over de plannen om het fietspad dat door Park Selwerd loopt te verbreden. Ook de verwachting dat de gemeente voornemens is om in de toekomst de wensen van bewoners mee te nemen bij het realiseren van hun doelstellingen kan worden bevestigd. Dit blijkt onder andere uit de bewonersbijeenkomsten die georganiseerd zijn om met burgers in gesprek te gaan over de plannen om het fietspad te verbreden.

4.2.2 Samenwerking tussen gemeentelijke diensten

Uit subparagraaf 4.2.1 blijkt dat de gemeente Groningen momenteel twee doelstellingen tegelijkertijd probeert te realiseren in Park Selwerd. Ondanks dat de gemeente Groningen bestaat uit verschillende afdelingen die afzonderlijk van elkaar opereren zien bewoners de gemeente Groningen over het algemeen als één organisatie. Dit maakt het belangrijk dat gemeentelijke diensten goed samenwerken en hun beleid goed coördineren en in samenhang presenteren.

Huidige situatie

De verwachting dat gemeentelijke diensten hun beleid en ingrepen in Park Selwerd op dit moment onvoldoende coördineren lijkt te kloppen. Wanneer gemeentelijke diensten hun plannen onvoldoende coördineren kan dit voor onduidelijkheid en onvrede zorgen onder bewoners. Dit is nu het geval in Park Selwerd. De doelstelling omtrent het stimuleren van sporten en bewegen in Park Selwerd wordt overschaduwd door de plannen van dezelfde gemeente omtrent het verbreden van het fietspad in het park.

Bovenstaande werd erg duidelijk tijdens de bewonersbijeenkomsten. In plaats van dat bewoners enthousiast waren dat ze betrokken werden bij de eventuele komst van nieuwe (sport)voorzieningen in het park, waren ze voornamelijk ontevreden over de rol van de gemeente Groningen in Park Selwerd vanwege de plannen omtrent het verbreden van het fietspad. Dit geldt natuurlijk niet voor alle bewoners maar dit gevoel heerst zeker bij een deel van de bewoners. Deze negatieve situatie kan doorbroken worden wanneer de gemeentelijke diensten hun beleid in Park Selwerd in de toekomst beter coördineren en in samenhang presenteren.

Toekomstige situatie

Een veel voorkomend probleem bij de coördinatie van gemeentelijke diensten is dat stedelijk beleid onvoldoende gecoördineerd wordt met wijkgericht beleid. In de praktijk betekent dit dat stedelijk beleid soms zelfs tegen wijkgericht beleid in gaat. Dit is het geval in Park Selwerd waar de belangen van verschillende gemeentelijke diensten momenteel conflicteren. Dat het afstemmen van stedelijke- en wijkgerichte doelstellingen een behoorlijke complexe materie is illustreert de onderstaande passage:

Marjolijn: *“Ik had dan de tijd even wat terug willen draaien en wat anders willen aanpakken. Je ziet echt hier dat stedelijk beleid en wijkgericht beleid een beetje tegen mekaar in gaat. De fietsstrategie is toch heel erg stedelijk ingezet en dat gaat niet helemaal goed samen met dat wij zeggen.. ja van onderop samenwerking met burgers [...] Eigenlijk is het de bedoeling dat alles waar je stedelijk mee bezig bent, dat je altijd bedenkt wat de impact is in een bepaald gebied. Dat kan soms een wijk zijn, een buurt, een stadsdeel of een straat.. dus eigenlijk moet je elke keer denken aan wat betekent het voor mensen die daar wonen en dat moet je over die hele route dan doen en dat is ook best een ingewikkelde klus. Hoe doe je dat dan, hoe steek je dat nou democratisch aan.”*

Alle beleidsmakers erkennen ook dat idealiter verschillende beleidszaken integraal moeten worden opgepakt maar dat dit in de praktijk niet altijd mogelijk is. Een mogelijke oplossing volgens één van de beleidsmakers is om verschillende beleidsdoelen na elkaar te realiseren.

Jan: *“Het mooiste zou inderdaad zijn als je dingen echt integraal kunt oppakken. Maar vaak is het zo dat in tijd er geen goede aansluiting te maken is en dan moet je gewoon de dingen opvolgend aan elkaar doen.”*

Het gevaar van beleidsdoelen na elkaar realiseren is echter dat conflicterende problemen pas later aan het licht komen wat ten koste kan gaan van het realiseren van (een deel van) de beleidsdoelen. Uit de interviews blijkt dat alle beleidsmakers van mening zijn dat meerdere beleidsdoelstellingen gelijktijdig kunnen worden gerealiseerd in Park Selwerd. Zo wordt er bijvoorbeeld genoemd dat de geplande infrastructurele aanpassingen in het park de doelstelling om sporten en bewegen in het park te stimuleren niet in de weg hoeft te zitten. Het zou volgens Jelle zelfs kunnen zorgen dat het park aantrekkelijker wordt om te bezoeken.

Jan: *“De functie van het park kan losstaan van het feit dat er een verbetering aan de infrastructuur wordt gedaan. Dat maakt alleen de bereikbaarheid groter, zonder dat je de andere doelstellingen in de weg zit.”*

Jelle: *“Dus dat is de ene kant van het verhaal, maar ik vind in dit geval dat er ook wel goed gecombineerd kan worden want ik denk ook in dit geval dat mensen angstig voor de verbreding van het fietspad zijn, dat het te druk wordt en te onveilig wordt. Maar je kan het ook omkeren, kijk naar het Noorderplantsoen, daar loopt eigenlijk een heel breed fietspad doorheen, het is nauwelijks meer een fietspad maar meer een weggetje [...] Doordat daar zoveel mensen fietsen wordt het ook aantrekkelijker voor andere mensen om daar te flaneren is misschien een beetje een te groot woord maar om daar gezien te worden, ja, mensen zoeken elkaar toch graag op. Dus kan wel een goede reden zijn om meer reuring in het park te brengen.”*

Geconcludeerd kan worden dat vanwege de complexiteit van het doen van interventies in de openbare ruimte het belangrijk is om stedelijk beleid en wijkgericht beleid goed te coördineren. De gemeente erkent dit, maar noemt tegelijkertijd ook dat het onvermijdelijk is dat sommige beleidszaken los van elkaar gerealiseerd moeten worden.

Dat er tijdens de bewonersbijeenkomsten omtrent infrastructurele ingrepen in Park Selwerd ook ruimte gemaakt was om bewoners te vragen naar hun wensen ten aanzien van het park is een stap in de goede richting om in de toekomst succesvol meerdere doelstellingen gelijktijdig te kunnen realiseren in het park. Burgers zien de gemeente immers als één geheel en hebben behoefte aan een duidelijke en integrale gebiedsvisie. Op die manier ontstaat er wederzijds begrip en dit vergroot de kans op een succesvolle samenwerking tussen de gemeente en bewoners. Subparagraaf 4.3.3 zal hier verder op in gaan.

Reflectie verwachtingen

De verwachting, dat gemeentelijke diensten verschillende belangen hebben in Park Selwerd en hun beleid en ingrepen in Park Selwerd onvoldoende coördineren, kan worden bevestigd. De beleidsmakers erkennen dit probleem. Echter benoemen zij ook dat vanwege de complexiteit van ruimtelijke opgaven en andere factoren (zoals tijdsdruk of geld) het soms noodzakelijk is om zaken na elkaar te realiseren in plaats van gelijktijdig. Wel blijkt uit de interviews dat alle drie de beleidsmakers voornemens zijn om beleid en ingrepen in Park Selwerd beter te coördineren zodat meerdere doelstellingen gelijktijdig in het park gerealiseerd kunnen worden.

4.2.3 De relatie tussen bewoners en de gemeente

Huidige situatie

Om succesvolle interventies te doen is het belangrijk dat de gemeente duidelijk is in haar communicatie naar bewoners. Het onvoldoende coördineren van beleid en ingrepen in Park Selwerd heeft een negatief effect op de samenwerking tussen de gemeente en bewoners. De plannen omtrent de infrastructurele aanpassingen in Park Selwerd zijn daar een voorbeeld van. Dit wordt ook genoemd door een bewoner.

Nienke: *“Nou wat ze nu doen.. een beetje te laat denk ik.. vragen aan de omwonenden, van wat vind je van zo’n fietspad. Nu hebben ze van die bijeenkomsten.., en ik denk dat als je de recreatie of het gebruik van het park hoog in het vaandel hebt, zou je dat ook op die manier kunnen doen. Mensen bij elkaar halen en dat je een handvat geeft, van denk in die en die richting.. En er is ook geld beschikbaar.. van we hebben zoveel geld en wat kunnen we daar dan mee doen om dat te verbeteren, ja.”*

Ook de beleidsmakers erkennen dat de communicatie vanuit de gemeente bij ruimtelijke ingrepen beter kan. Zo is in het geval van Park Selwerd met name het probleem dat er vooraf niet gecommuniceerd is naar bewoners wat de infrastructurele plannen inhouden en wat de impact zal zijn voor het park. Hierdoor voelen de bewoners zich niet gehoord en dat zorgt ervoor dat andere plannen in Park Selwerd nu ook een negatieve lading krijgen.

Marjolijn: *“Eigenlijk willen we het tegenwoordig meer andersom doen. We hebben plannen die willen voorleggen.. wat vinden zij ervan? Hebben zij misschien nog betere ideeën? We stellen ons in die zien wat bescheidend en wat voorzichtiger op en als overheid willen en kunnen we ook niet alles bepalen omdat we ook minder geld hebben. Zo simpel ligt het ook weer. En hier vind ik het gewoon zonde dat je eerste een heleboel negatieve reuring krijgt terwijl je ondertussen hier ook al positief mee bezig wilt zijn. Maar dat proces kun je wel moeilijk nog positief insteken. En het kan nu overkomen op bewoners als een soort, nou ja pleister op de wonden ofzo en dat is ook jammer. Dus nee daar hebben we denk ik.., als gemeente doen we het lang niet altijd goed.., daar hebben we wel wat last van.. En dat vindt de wethouder denk ik ook zelf jammer, hij wil wel samenwerken met bewoners.”*

De gemeente Groningen wel wil samenwerken met (vertegenwoordigers van) bewoners, echter loopt dit momenteel nog niet soepel in Park Selwerd. Om sporten en bewegen in het park succesvol te stimuleren zal deze samenwerking in de toekomst geïntensiveerd moeten worden.

Toekomstige situatie

Het is belangrijk om de negativiteit die er heerst onder sommige bewoners weg te nemen. Dit maakt het belangrijk om de bewoners te laten meedenken over de invulling van Park Selwerd. Om burgers succesvol te laten participeren is het volgens Oude Vrielink en Wijdeven (2011) belangrijk dat de overheid een aanvullende in plaats van invullende rol inneemt bij burgerinitiatieven. De kans dat bewoners bijvoorbeeld gaan sporten en bewegen in Park Selwerd is veel groter wanneer bewoners een beweegmiddag organiseren dan wanneer de gemeente Groningen dit doet. De overheid dient zich volgens Oude Vrielink en Wijdeven (2011) op de achtergrond te houden en slechts een faciliterende rol in te nemen. Wél heeft de gemeente Groningen als overheidsinstantie een taak om te investeren in een goede relatie met bewoners en hen daarbij ook vertrouwen te geven. Door

bewoners zelf verantwoordelijkheden te geven is de kans groter dat zij zelf met een initiatief komen en dat dit initiatief uiteindelijk ook succesvol wordt (zie ook paragraaf 2.5.1 (Oude Vrielink en Wijdeven, 2011)).

Daarnaast heeft de gemeente Groningen ook een bepaalde verantwoordelijkheid om het gezonde leefgedrag van haar inwoners te stimuleren. Uit diverse onderzoeken (bijvoorbeeld van Northridge et al., 2003) blijkt dat het stimuleren van sporten en bewegen in de wijk positieve effecten heeft op de gezondheid en het welzijn van mensen in de wijk. De gemeente Groningen kan burgers echter niet dwingen om te gaan bewegen. Toch ligt er volgens de beleidsmakers een taak weggelegd voor overheden om burgers te verleiden en inspireren om te gaan sporten en bewegen in Park Selwerd.

Marjolijn: *“Ja.. nee, kijk je zegt het wel zelf heel grappig het een soort contradictie, want je zegt stimuleren van bovenaf, maar stimuleren doe je eigenlijk van onderop. Je hebt er niks over te zeggen wat mensen gaan doen dus je kunt niks bepalen, je kunt zo hooguit verleiden en inspireren.*

Jelle: *“Het mooiste zou zijn als de bewoners en bezoekers er zelf mee komen, en deels gebeurt dit ook wel, mensen die zelf loopgroepen of een bootcampclub hebben, die zeggen dat het wat nadrukkelijk gemaakt zou kunnen worden. We hebben ook het idee (dat hebben we met de bewegende stad ook gemerkt) dat we wel mensen moeten inspireren omdat mensen, burgers ook heel vaak niet weten wat de mogelijkheden wel niet zijn en als je dit dan laat zien dat ze dan heel enthousiast worden [...] Dan heb je daarin als overheid wel een opgave om in ieder geval mensen te inspireren en ook andere ideeën te laten zien zodat ze op basis daarvan nog steeds hun eigen keuze kunnen maken maar wel een betere kennis of achtergrond hebben. Dat is je rol als overheid, maar uiteindelijk moet de keuze zoveel mogelijk bij de burgers zijn.*

De beleidsmakers zijn het erover eens dat de idealiter bewoners zelf initiatief zouden moeten nemen om bijvoorbeeld sporten en bewegen in de openbare ruimte met elkaar te organiseren en dat de gemeente hoogstens een faciliterende rol zou moeten spelen. Echter, wanneer burgers niet uit zichzelf sporten en bewegen is het wel de taak van de gemeente om mensen te verleiden om dit wel te gaan doen. Dit kan al door simpele interventies zoals het duidelijk aangeven wat wel en niet in de openbare ruimte kan en mag. Onderstaande passage illustreert passend het belang van duidelijke communicatie vanuit de overheid.

Marjolijn: *“Ik zou één voorbeeldje geven. Ik liep eens langs zo’n outdoor fitnesscentrum, daar waren twee dikke Turkse mevrouwen, tenminste ik denk dat ze Turks waren, die waren aan het sporten, hartstikke leuk. Dus ik zeg tegen die mevrouwen, o wat leuk dat u hier.. gaat u vaak hier naar toe? En ze schrokken daar heel erg van, van.. ja sorry we weten dat het niet mag. Terwijl het gewoon mag, daar is het juist voor bedoeld. [...] Dat is niet de bedoeling dat mensen denken van o shit, als er een gemeentebestuurder aankomt dan moet je wegwezen hier, dat is niet de bedoeling natuurlijk. Hoe communiceer je met bewoners? Hoe maak je duidelijk.. er staat niets bij, dat zou misschien helpen om een groot bord te plaatsen van.. dit is voor alle bewoners, maak er vooral gebruik van weet je wel! Kom hier lekker sporten, alle bewoners welkom! Gewoon simpel Nederlands.”*

Ook is er aan bewoners gevraagd hoe zij de rol van de gemeente zien als het gaat om het stimuleren van sporten en bewegen in Park Selwerd. Moet de gemeente hier proactief in zijn, moet dit via de vertegenwoordigers van bewoners gecoördineerd worden of moet de gemeente zich met dit soort

zaken juist niet bezig houden? Hieronder zijn enkele conflicterende reacties van bewoners weergegeven:

Klaas: *“En als dat daarnaast ook nog door de gemeente meer gestimuleerd zou kunnen worden, op welke manier weet ik ook niet maar daar zijn vast methoden voor.. om de mensen wat meer in beweging te krijgen dan zou het absoluut helpen aan de gezondheid van de bewoners.”*

Martijn: *“Ja dat denk ik wel, maar dat soort dingen moet je niet doen via de gemeente, dat moet je gewoon zelf doen. Ik vind dat gewoon.. gemeente moet misschien sporttoestellen faciliteren, maar teveel organiseren vanuit de gemeente vind ik overdreven. Ik vind dat mensen dat zelf moeten doen. Dat is met al die dingen zo, als je dat allemaal gaat organiseren.. naar mijn idee vind ik dat onzin. Dat is voor vrijwilligers, mensen die het gewoon leuk vinden om te doen en het willen doen.”*

Uit bovenstaande citaten blijkt dat de mening van bewoners over de precieze rol van de gemeente in Park Selwerd verschilt. Drie van de zes respondenten zijn van mening dat de gemeente naast het ondersteunen van bewonersinitiatieven zelf ook een voorttrekkende rol moet spelen om sporten en bewegen in het park te stimuleren. Echter, de andere helft van de respondenten is van mening dat het met name de verantwoordelijkheid van burgers zelf is om met een initiatief te komen als ze iets willen in de wijk. De gemeente moet volgens hen slechts een faciliterende positie innemen en op die manier de burgers ondersteunen. Wanneer er geen burgerinitiatieven ontstaan dan zou de gemeente volgens hen niet moeten interveniëren in Park Selwerd. Wel zijn alle geïnterviewde bewoners het eens dat het de taak van de gemeente is om eventuele bewonersinitiatieven te ondersteunen.

Tot slot is er aan bewoners gevraagd waarom er momenteel nauwelijks bewonersinitiatieven zijn in Park Selwerd. Zij geven aan dat de samenwerking tussen de bewoners en de gemeente niet goed verloopt. Vier van de zes respondenten zeggen dat dit deels ligt aan het feit dat de samenwerking tussen de gemeenten en de wijkraden niet soepel verloopt. De wijkraad van Selwerd is momenteel zelfs inactief.

Fleur: *“Omdat dat wijkraden wat rommelen. De wijkraad van Selwerd is er nu niet, die is nu opnieuw in opbouw. En die deed dat samen met Paddepoel. Dus dat moet weer opnieuw aangezwengeld worden.”*

Bewoners en gemeente zijn het er over eens dat de wijkraden een intermediaire rol kunnen vervullen tussen bewoners en gemeente. Op deze manier kunnen bewonersinitiatieven makkelijker gerealiseerd worden omdat de wijkraden rechtstreekse lijnen hebben met de gemeente.

Fleur: *“Ja, ja dat zou wel mooi zijn als de wijkraad dat weer oppakt. Ja je hebt ook allemaal van die buurtverenigingen in Selwerd zoals de BSV Selwerd, en daar wordt ook aan gewerkt om die meer samen te laten werken. En dan zouden ze misschien ook bepaalde dingen gezamenlijk kunnen organiseren in het park. Maar als er gewoon wat meer informatie over komt wat de gemeente daarin weetje wel.. want je moet de vergunningen aanvragen, hoe gaat dat in zijn werk? Als dat een beetje makkelijk aangeboden wordt dan weten we ook wat we moeten doen.”*

Een ander voordeel van een goede samenwerking tussen de wijkraden van Paddepoel en Selwerd en de gemeente Groningen is dat de wijkraden de bewoners kunnen vertegenwoordigen. De onvrede

met betrekking tot bijvoorbeeld de plannen omtrent het fietspad zou op deze manier in een vroeg stadium door de wijkraden aangekaart kunnen worden bij de gemeente. Op deze manier zouden bewoners al tijdens de planvorming gehoord kunnen worden. Door als gemeente via de wijkraden met bewoners te communiceren kweekt de gemeente goodwill en dit heeft naar waarschijnlijkheid ook een positieve weerslag op de bereidheid van burgers om mee te denken over manieren om sporten en bewegen in Park Selwerd te stimuleren. Bewoners kunnen via de wijkraden participeren en worden zo betrokken bij de potentiële interventies in Park Selwerd.

Reflectie verwachtingen

De verwachting dat de communicatie naar en samenwerking met (vertegenwoordigers van) bewoners vanuit de gemeente momenteel onvoldoende is kan worden bevestigd. Bewoners zijn hier ontevreden over en ook de beleidsmakers erkennen dit probleem. De verwachting dat de gemeente van plan is om te zorgen voor een goede relatie met (vertegenwoordigers) van bewoners kan ook bevestigd worden. Uit de resultaten blijkt ook dat met name het intensiveren en professionaliseren van het contact met de wijkraden van Paddepoel en Selwerd als oplossing wordt genoemd om deze relatie te verbeteren. Deze wijkraden kunnen als intermediair optreden tussen de gemeente en bewoners. Dit vergroot de kans op succesvolle bewonersinitiatieven.

4.2.4 Reflectie resultaten

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste bevindingen gepresenteerd aan de hand van de uitkomsten uit de interviews en de enquête. Een belangrijke bevinding is dat er (nog) niet echt behoefte bij de meeste bewoners lijkt te zijn om te gaan sporten en bewegen in Park Selwerd. Een meerderheid van de bewoners gebruikt Park Selwerd momenteel als plek om in te recreëren of om te genieten van de natuur en vindt dat prima. Een andere belangrijke bevinding is dat veel bewoners momenteel ontevreden zijn over de plannen van de gemeente Groningen om het fietspad in Park Selwerd te verbreden. Zij zijn van mening dat dit ten koste gaat van onder andere de ecologische functie van het park en de veiligheid om het park te bereiken en te gebruiken.

Toen er echter werd doorgevraagd tijdens de interviews bleek dat bewoners toch wel toekomst zien in het sporten en bewegen in Park Selwerd. Zij geven aan dat de beschikbare ruimte beter en meer benut kan worden door wijkbewoners en dat Park Selwerd een kansrijke plek is om sport en beweegactiviteiten in te faciliteren. Wel geven de meeste bewoners aan dat het belangrijk is om hardware en software interventies te doen in Park Selwerd om medebewoners naar het park te krijgen. Een laatste belangrijke observatie is dat zowel de bewoners als de beleidsmakers erkennen dat de samenwerking tussen de gemeente Groningen en (vertegenwoordigers van) bewoners momenteel niet optimaal verloopt. Voor zowel de gemeente Groningen als bewoners zou het positief zijn als de wijkraden weer optimaal functioneren.

Tot slot is het belangrijk om te benoemen dat de groep bewoners die geïnterviewd en geënquêteerd is, voornamelijk bestaat uit actieve en betrokken wijkbewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord. Ook zijn zij bovengemiddeld hoogopgeleid (zie ook tabellen 3.3.1 en 3.4.1). Pauwels en Pickery (2007) waarschuwen voor het gevaar van ongelijke burgerparticipatie. De bevindingen uit dit hoofdstuk zijn om bovenstaande reden niet te generaliseren voor alle wijkbewoners en hier moet rekening mee gehouden worden bij het lezen van de conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 5.

5. Conclusies, aanbevelingen en reflectie

5.1 Conclusies

Het doel van dit onderzoek is om te weten te komen wat de kansen en beperkingen van de openbare ruimte zijn bij het stimuleren van mensen om te gaan sporten en bewegen in de eigen leefomgeving. Dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met de gemeente Groningen en draait om de volgende hoofdvraag:

“Kan de openbare ruimte in Park Selwerd kan bijdragen aan het stimuleren van sporten en bewegen door bewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord.”

Om deze vraag zo volledig mogelijk te beantwoorden zijn er vier deelvragen opgesteld, die elk aan de hand van de theorie en de resultaten beantwoord zullen worden.

Wat is de huidige functie van Park Selwerd voor bewoners t.a.v. sporten en bewegen?

Uit de resultaten blijkt dat momenteel weinig bewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord Park Selwerd gebruiken om in te sporten en bewegen. Eén van de belangrijkste oorzaken hiervoor is dat het Park Selwerd momenteel niet uitnodigt om er te gaan sporten en bewegen. Momenteel wordt er én te weinig georganiseerd én zijn er te weinig voorzieningen in Park Selwerd om sporten en bewegen aantrekkelijk te maken voor bewoners. Uit de resultaten blijkt dan ook dat veel bewoners Park Selwerd momenteel voornamelijk gebruiken als doorvoerroute, te genieten van de natuur of voor het uitlaten van hun hond.

Welke veranderingen zijn gewenst om de doelstelling, dat bewoners het park meer gaan gebruiken voor sporten en bewegen, te bereiken?

Om bovenstaande doelstelling te bereiken is het allereerst belangrijk dat de samenwerking tussen de gemeente en bewoners wordt verbeterd. Momenteel heerst er bij een deel van de bewoners onvrede over de rol die de gemeente speelt in Park Selwerd. Om deze onvrede weg te nemen is het belangrijk dat de communicatie naar bewoners duidelijk en transparant verloopt. Door in te zetten op een goede communicatie hebben bewoners het gevoel dat ze serieus genomen worden en invloed hebben op de plannen in het park. Uit de gesprekken met bewoners blijkt dat zij van mening zijn dat er voor wijkraden een belangrijke rol is weggelegd. Wijkraden kunnen als intermediair opereren tussen bewoners en de gemeente. Enerzijds zorg je hiermee voor dat gemeentelijke plannen vroegtijdig naar bewoners gecommuniceerd kunnen worden op een toegankelijke manier. Wijkraden kunnen vervolgens de feedback van bewoners bundelen en met de gemeente in gesprek gaan hierover.

Anderzijds is er nog een potentiële rol weggelegd voor de wijkraden in het coördineren van burgerinitiatieven. Uit het artikel van Vrielink en Wijdeven (2011) blijkt namelijk dat het belangrijk is dat de overheid een aanvullende rol speelt bij burgerinitiatieven en zich wat op de achtergrond houdt. Wel benoemen Bovens (2006) en Pauwels en Pickery (2007) dat de overheid toch ook zelf invloed op wijkinterventies moet blijven uitoefenen vanwege de nadelen van burgerparticipatie. Zij noemen bijvoorbeeld het gevaar dat, als je als overheid de verantwoordelijkheid teveel bij burgers legt, slechts de mening van diegenen die participeren wordt gehoord. Wanneer wijkraden burgerinitiatieven coördineren is het gemakkelijker voor mensen om een initiatief op te zetten omdat de wijkraden dan de organisatorische zaken rondom het initiatief met de gemeente kan

regelen. Daarnaast kan de gemeente haar eigen initiatieven, vanuit haar beleid, met de wijkraad bespreken. De komst van de buitenfitness in het Reitdiep is een goed voorbeeld van een succesvolle samenwerking tussen de gemeente en bewoners om sporten en bewegen van burgers te stimuleren. Een aantal actieve bewoners heeft in de buurt gepeild of deze voorziening veel gebruikt zou worden en vervolgens is de buitenfitness gerealiseerd door de gemeente. Het blijkt ook uit de resultaten dat bewoners en beleidsmakers eensgezind positief zijn over het succes van deze buitenfitness in het Reitdiep.

Naast een goede samenwerking tussen de bewoners en de gemeente is het belangrijk dat er zowel hardware als software wordt gerealiseerd in Park Selwerd. Uiteraard moeten deze hardware en software interventies gericht zijn op de doelstelling om sporten en bewegen in Park Selwerd aantrekkelijk te maken. Bewoners hebben eensgezind het belang hiervan benoemd. Deze hardware en software interventies moeten in overleg met de bewoners gerealiseerd worden zodat de er ook daadwerkelijk gebruik van gemaakt wordt. Bewoners benoemen tevens dat het belangrijk is om deze interventies onderling te koppelen. Dit sluit aan bij de observaties van Cammelbeeck et al. (2014).

Sluit dat aan op de wensen die de bewoners zelf hebben t.a.v. de voorzieningen in het park?

Ja en nee. Ja, omdat uit de resultaten blijkt dat bewoners de potentie zien van Park Selwerd om er sporten en bewegen in te faciliteren. Zij benoemen met name dat fysieke (sport)voorzieningen momenteel ontbreken in het park en dat ze verwachten dat de wanneer deze er komen (zoals een buitenfitness) deze veel gebruikt zullen worden.

Nee, omdat voor veel bewoners de huidige (ecologische) functie van Park Selwerd prima is. Uit de gesprekken met bewoners tijdens de bewonersbijeenkomsten en uit de resultaten van de interviews blijkt heel duidelijk dat veel bewoners Park Selwerd als een plek zien om even tot rust te komen, met de hond te wandelen of lekker te genieten van de natuur. De gemeentelijke plannen om het fietspad te verbreden zorgt voor veel weerstand onder bewoners. Het enige wat veel bewoners eigenlijk willen is dat het park blijft zoals het nu is.

In hoeverre zijn externe functies en/of obstakels van het park of zijn omgeving van invloed op het gebruik van het park?

Uit de resultaten blijkt dat externe functies in Park Selwerd enorm van invloed zijn op het gebruik van het park. Bij het realiseren van doelstellingen ten aanzien van het stimuleren van sporten en bewegen is het belangrijk om rekening te houden met de impact die externe functies op het park hebben. Het feit dat bewoners momenteel ontevreden zijn over de plannen van de gemeente omtrent het fietspad heeft een direct effect op de houding van hen jegens de plannen van diezelfde gemeente om sporten en bewegen in Park Selwerd te stimuleren. Het is daarom belangrijk om voorafgaand aan het doen van interventies te luisteren naar de mening van bewoners en deze mening mee te nemen in de besluitvorming.

Uiteindelijk kan geconcludeerd worden dat de openbare ruimte in Park Selwerd kan bijdragen aan het stimuleren van sporten en bewegen door bewoners van Selwerd en Paddepoel-Noord, mits er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Deze voorwaarden zullen worden besproken in paragraaf 5.2.

5.2 Aanbevelingen

De openbare ruimte van Park Selwerd biedt de potentie om sporten en bewegen in te faciliteren. Om dit daadwerkelijk te realiseren is het belangrijk om rekening te houden met een aantal voorwaarden. De belangrijkste voorwaarde is dat er een goede samenwerking plaatsvindt tussen de gemeente Groningen en bewoners. Een aandachtspunt voor de gemeente Groningen is om te zorgen dat de verschillende gemeentelijke diensten hun activiteiten ten aanzien van het park coördineren. Een integrale en gebiedsgerichte benadering draagt bij aan een goede verstandshouding en wederzijds begrip tussen de gemeente en bewoners.

Organisatorisch gezien is het aan te bevelen om wijkraden een prominente rol te laten spelen in het contact tussen de gemeente en bewoners. Op die manier worden bewoners vertegenwoordigd door gelijkgestemden, wat de drempel om initiatieven te ontplooiën voor bewoners naar verwachting verlaagd. Uit de theorie blijkt namelijk dat bewonersinitiatieven veelal effectiever zijn dan gemeentelijke initiatieven. In het verleden is de samenwerking tussen de wijkraden van Selwerd en Paddepoel onderling en tussen de wijkraden en de gemeente niet optimaal verlopen. In de huidige situatie is de wijkraad van Selwerd zelfs inactief. Goed functionerende wijkraden die intermediair kunnen optreden tussen de gemeente en bewoners lijken onmisbaar om met succes interventies te doen in Park Selwerd. De gemeente zou er goed aan doen het contact met deze wijkraden te intensiveren en hen te ondersteunen op organisatorisch gebied.

Wanneer het contact met de wijkraden optimaal verloopt is het verstandig om samen met de bestuurders van deze wijkraden te kijken welke hardware en software interventies potentieel bijdragen aan het sportief gebruik van Park Selwerd. De wijkraden kunnen vervolgens de wensen van bewoners peilen en dit terugkoppelen naar de gemeente. Het neerleggen van deze opdracht bij de wijkraden heeft naar verwachting twee voordelen. Enerzijds vergroot dit de betrokkenheid bij bewoners omdat zij zich meer verbonden voelen met de mensen van de wijkraad dan de mensen van de gemeenten. Anderzijds krijgen de wijkraden meer verantwoordelijkheid wat de betrokkenheid van hen in de wijk vergroot. De bestuurders van de wijkraden zijn namelijk zelf directe belanghebbenden en hebben baat bij succesvolle interventies in de wijk.

5.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Dit onderzoek kan gekwalificeerd worden als een verkennend onderzoek waarin gekeken is naar de mogelijkheden om in de openbare ruimte (in dit geval in Park Selwerd) sporten en bewegen te faciliteren en te stimuleren. Een vervolgonderzoek kan voortborduren op dit onderzoek en bovenstaande conclusies en aanbevelingen. Hieruit blijkt dat het in ieder geval waardevol is om de mogelijkheden om een buitenfitness te realiseren in Park Selwerd verder te onderzoeken. Naar verwachting zullen veel mensen positief reageren als er plannen komen om een buitenfitness te realiseren in het park. De insteek van dat vervolgonderzoek zou dan met name moeten zijn hoe deze buitenfitness eruit moet komen te zien, waar deze in het park geplaatst moet worden en welke aanvullende (sport)voorzieningen (zowel hardware als software) daaraan toegevoegd moeten worden.

Een tweede optie voor vervolgonderzoek is om in gesprek te gaan met de tegenover het park liggende Vensterschool (en leerlingen van deze school) om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om bijvoorbeeld gym of naschoolse activiteiten in Park Selwerd te organiseren. Tot slot is het

nuttig om aan de (andere) kinderen in de wijken Selwerd en Paddepoel-Noord te vragen wat zij graag willen doen in het park en welke voorzieningen hiervoor nodig zijn.

5.4 Reflectie en beperkingen

De reflectie op dit onderzoek bestaat uit drie onderdelen. Allereerst zal gereflecteerd worden op de gebruikte theorie, vervolgens op de gehanteerde onderzoeksmethode en tot slot op de resultaten.

Ten aanzien van de theorie kan gesteld worden dat de meeste theorie bruikbaar is gebleken voor het onderzoek. De eerst helft van het theoretisch kader (paragraaf 2.1 t/m 2.4) bevat voornamelijk theorie die de wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie van dit onderzoek onderbouwd. De verwachtingen voor dit onderzoek zijn met name vastgesteld op basis van het tweede gedeelte van het theoretisch kader (paragraaf 2.5 t/m 2.7). Dit gedeelte bevat theorie over de manier waarop wijkinterventies succes kunnen hebben, op welke manier de overheid burgerparticipatie moet faciliteren en hoe hardware en software voorzieningen kunnen bijdragen aan het stimuleren van sporten en bewegen in de openbare ruimte. Een aandachtspunt blijft om de juiste verhouding te vinden tussen literatuur die bijgedragen heeft aan het uitvoeren van het onderzoek en de literatuur die de legitimiteit van het onderzoek onderbouwd. Dit onderzoeksthema heeft veel raakvlakken met vakgebieden buiten de economische geografie en daarbij is het onderzoek in samenwerking met de gemeente Groningen is uitgevoerd. Dit zijn redenen geweest om het theoretisch kader op deze manier in te delen.

Ten aanzien van de methodologie kan gesteld worden dat deze effectief is gebleken om de hoofd- en deelvragen te beantwoorden. Het houden van interviews is een prettige manier gebleken om in relatief korte tijd veel te weten komen over hoe mensen Park Selwerd gebruiken en willen gebruiken. De enquête is vervolgens gebruikt om resultaten van de interviews te versterken of nuanceren. Een zwakte van de methodologie is dat er vraagtekens gezet kunnen worden bij de representativiteit van de onderzoekspopulatie.

Ten aanzien van de onderzoeksuitkomsten kan gesteld worden dat de relatief homogene onderzoekspopulatie (dit geldt met name voor de respondenten van de enquête) er mede voor zorgt dat er geen harde conclusies getrokken kunnen worden uit de resultaten. Daar komt bij dat dit onderzoek een voorbeeld is van een "stated preferences analysis" (Adamowicz et al., 1994). Dat betekent dat het onzeker is of bewoners die zeggen te denken meer te gaan sporten en bewegen bij de komst van hardware en software (sport)voorzieningen in Park Selwerd, ook daadwerkelijk meer gaan sporten en bewegen mochten deze (sport)voorzieningen gerealiseerd worden in het park.

Om bovenstaande redenen kunnen er geen concrete aanbevelingen gedaan worden omtrent het realiseren van (sport)voorzieningen in Park Selwerd. Dit heeft met name te maken met het tijdsframe waarbinnen dit onderzoek plaatsvindt. Het is binnen het kader van een afstudeerscriptie eenmaal niet mogelijk om binnen een paar maanden een groot onderzoek te doen met voldoende interviews/enquêtes/tellingen waarbij er met enige zekerheid gesteld kan worden dat bepaalde interventies succesvol zullen zijn. Wel zijn de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek nuttig om te gebruiken bij het realiseren van de doelstellingen van de gemeente Groningen in Park Selwerd. Ik raad de gemeente Groningen dan ook aan om de conclusies en aanbevelingen voor vervolgonderzoek serieus te bekijken. Park Selwerd lijkt namelijk een geschikte plek om sporten en

bewegen in te faciliteren, mits er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Ondanks dat het onderzoek niet altijd even soepel is verlopen, met name door conflicterende belangen in Park Selwerd, kijk ik toch met een positief gevoel terug op het onderzoeksproces en de leerervaring die ik heb opgedaan.

6. Literatuurlijst

Adamowicz, W., Louviere, J., & Williams, M. (1994). Combining revealed and stated preference methods for valuing environmental amenities. *Journal of environmental economics and management*, 26(3), 271-292.

Ainsworth, B. E., Haskell, W. L., Herrmann, S. D., Meckes, N., Bassett Jr, D. R., Tudor-Locke, C., ... en Leon, A. S. (2011). 2011 Compendium of Physical Activities: a second update of codes and MET values. *Medicine and science in sports and exercise*, 43(8), 1575-1581.

Berg, B. L., Lune, H., en Lune, H. (2004). *Qualitative research methods for the social sciences* (Vol. 5). Boston, MA: Pearson.

Björk, J., Albin, M., Grahn, P., Jacobsson, H., Ardö, J., Wadbro, J., ... en Skärbäck, E. (2008). Recreational values of the natural environment in relation to neighbourhood satisfaction, physical activity, obesity and wellbeing. *Journal of epidemiology and community health*, 62(4), e2-e2.

Bovens, M. A. (2006). De diplomademocratie: Over de spanning tussen meritocratie en democratie. *B en M: tijdschrift voor beleid, politiek en maatschappij*, 33(4), 205-218.

Breedveld, K. en Tiessen-Raaphorst, A. (2009). *Sporten gemeten; methodologische implicaties van sportonderzoek*. Den Haag / 's-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau / W.J.H. Mulier Instituut

Boonstra, N., en Hermens, N. (2011). De maatschappelijke waarde van sport. Een literatuurreview naar de inverdieneffecten van sport. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Cammelbeeck, C., Engbers, L.H., Kunen, M., en L'abée, D. (2014). Ontwerpprincipes voor een beweegvriendelijke omgeving. Ede: Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB).

Centraal Bureau voor de Statistiek (2016). Prognose bevolking op 1 januari; leeftijd en geslacht, 2012-2060. Beschikbaar via:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81412ned&D1=a&D2=0,131-133&D3=0-3,8,13,18,23,28,33,38,43&VW=T> , geraadpleegd op 17 februari 2016.

De Greef, M. (2009). Het belang van bewegen voor onze gezondheid. *Partnership*.

De Vreede, P. L., Bausch-Goldbohm, R. A., van Meeteren, N. L., en Hopman-Rock, M. (2008). *Beweeggedrag van ouderen in Nederland*. Leiden: TNO.

Dekkers, C., en Van Mechelen, W. (2006). Overgewicht, lichamelijke inactiviteit en ziekteverzuim bij werknemers. *Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen*, 84(1), 53-55.

Galster, G. C. (2012). The mechanism (s) of neighbourhood effects: Theory, evidence, and policy

implications. In *Neighbourhood effects research: New perspectives* (pp. 23-56). Springer Netherlands.

Gemeente Groningen (2016). Sport en Beweging. *Concept meerjarenprogramma 2016-2020*.

Gordon-Larsen, P., Nelson, M. C., Page, P., en Popkin, B. M. (2006). Inequality in the built environment underlies key health disparities in physical activity and obesity. *Pediatrics*, *117*(2), 417-424.

Gill, T. M., Baker, D. I., Gottschalk, M., Peduzzi, P. N., Allore, H., en Byers, A. (2002). A program to prevent functional decline in physically frail, elderly persons who live at home. *New England Journal of Medicine*, *347*(14), 1068-1074.

Groningenbuurtmonitor (2016). Onderzoek en statistiek Groningen. Beschikbaar via:

<https://groningen.buurtmonitor.nl/> [geraadpleegd op 07-06-2016]

Haskell, W. L., Lee, I. M., Pate, R. R., Powell, K. E., Blair, S. N., Franklin, B. A., ... en Bauman, A. (2007). Physical activity and public health: updated recommendation for adults from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. *Circulation*, *116*(9), 1081.

Heath, G. W., Brownson, R. C., Kruger, J., Miles, R., Powell, K. E., Ramsey, L. T., en Task Force on Community Preventive Services. (2006). The effectiveness of urban design and land use and transport policies and practices to increase physical activity: a systematic review. *Journal of Physical Activity & Health*, *3*, S55.

Hildebrandt, V. H., en Ooijendijk, W. T. M. (2009). 6 Bewegen bij volwassenen. In *Sportgeneeskunde* (pp. 51-66). Bohn Stafleu van Loghum.

Hildebrandt, V. H., Bernaards, C. M., en Stubbe, J. H. (2013). Trendrapport bewegen en gezondheid 2010/2011 [Trend report physical activity and health 2010/2011]. TNO: Leiden; 2010.

Jans, M. P., De Kraker, H., en Hildebrandt, V. H. (2007). Mensen die te weinig bewegen of te dik zijn denken met persoonlijk advies en 'beweegmaatje' meer in beweging te komen. *TSG*, *85*(3), 152-159.

Jehoel-Gijsbers, G. J. M. (2009). *Kunnen alle kinderen meedoen?: een onderzoek naar de maatschappelijke participatie van arme kinderen: nulmeting*. SCP, Sociaal en Cultureel Planbureau.

NOC*NSF, (2010)., Nederland in de Top 10. Naar een winnend topsportklimaat. Beschikbaar via: <http://www.nocnsf.nl/cms/showpage.aspx?id=4665&mid=1092>, geraadpleegd op 14 januari 2016

Northridge, M. E., Sclar, E. D., en Biswas, M. P. (2003). Sorting out the connections between the built environment and health: a conceptual framework for navigating pathways and planning healthy cities. *Journal of Urban Health*, *80*(4), 556-568.

Notté, R. J. (2012). Sport is goed, sporten is gezond, een sporter is aantrekkelijk. Ik sport niet. Onderzoek naar de werking van agency; verzet tegen een dominant discours. Een kritisch kwalitatief onderzoek naar de betekenisconstructie van niet-sporters.

O'Leary, Z. (2013). *The essential guide to doing your research project*. Sage

Oude Vrielink, M., en Wijdeven, T. (2011). Ondersteuning in vieren: Zichtlijnen in het faciliteren van burgerinitiatieven in de buurt. *B en M: tijdschrift voor beleid, politiek en maatschappij*, 38(4), 438-455.

Pauwels, G., en Pickery, J. (2007). Wie participeert niet. *Ongelijke deelname aan het maatschappelijke leven in verschillende domeinen*.

Stevens, T. (1999). Sport en sportgeschiedenis in Nederland. Groniek, (144).

Skinner, J., Zakus, D. H., en Cowell, J. (2008). Development through sport: Building social capital in disadvantaged communities. *Sport management review*, 11(3), 253-275.

Stokvis, R. (2011). Bewegingsonderzoek in een sociaalhistorisch vacuüm. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 89(7), 367-371.

Tiessen-Raaphorst, A., Verbeek, D., de Haan, J., en Breedveld, K. (2010). Sport: een leven lang. *Rapportage sport 2010*. Den Haag/ 's-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut

Tiessen-Raaphorst, A., van den Dool, R., en Vogels, H. M. G. (2014). Uitstappers en doorzetters: de persoonlijke en sociale context van sportdeelname en tijdsbesteding aan sport. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau

Tiessen-Raaphorst, A. (2015). *Rapportage Sport 2014*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Tiggeman, M., en Williamson, S. (2000). The effect of exercise on body satisfaction and self-esteem as a function of gender and age. *Sex roles*, 43(1), 119-127.

Valentine, G. (2005). Tell me about...: using interviews as a research methodology. Hoofdstuk 7, p. 110-127 in Flowerdew, R., en Martin, D. (2005). *Methods in human geography: a guide for students doing a research project*. Pearson Education.

Vartanian, L. R., en Shaprow, J. G. (2008). Effects of weight stigma on exercise motivation and behavior a preliminary investigation among college-aged females. *Journal of Health Psychology*, 13(1), 131-138.

Vrielink, M. O., Verhoeven, I., en van de Wijdeven, T. (2013). Meedoen met de overheid?. *Bestuurskunde*, 22(2), 13-22.

Weinberg, R. S., en Gould, D. (2014). *Foundations of Sport and Exercise Psychology*, 6E. Human Kinetics.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Voorbereidende vragen interviews

In deze bijlage zijn de voorbereide vragen voor de interviews met beleidsmakers en bewoners weergegeven. Het doel van de interviews was om doormiddel van een gesprek meer te weten komen over de onderzoeksthema's. Deze vragen dienen als hulpmiddel om de verwachtingen te beantwoorden en waar nodig het gesprek op gang te houden. Tijdens de interviews is er afgeweken van onderstaand format als de onderzoeker dit nodig achtte.

Format interviews bewoners

Welke associatie roept Park Selwerd bij u op? Welk gevoel heeft u bij het park?

Maakt u wel eens gebruik van Park Selwerd? Waarom wel of niet?

Heeft u kinderen? Maken uw kinderen wel eens gebruik van het park? Waarom wel of niet?

→ *vindt u het park een veilige en comfortabele plek voor uw kinderen om in te spelen*

#Wat is voor u de functie van het park in de buurt? Wat zou dit moeten zijn?

*functie voorbeelden; sporten, ontmoeten, recreëren, spelen, natuur

→ Zouden meerdere functies samen kunnen gaan? Waarom wel/niet

Bent u van mening dat Park Selwerd een centrale rol in de buurt inneemt? Is het een ontmoetingsplek? Zou dit het moeten worden?

Bent u van mening dat de gemeente buurtbewoners moeten stimuleren om meer van het park gebruik te maken of niet? En op welke manier zou dit dan eventueel moeten gebeuren?

#Doet u aan sport? Zou u Park Selwerd als een geschikte locatie zien om in te sporten en/of bewegen? Waarom wel of niet?

*Wat zou u stimuleren om te gaan sporten/bewegen in het park, wat zijn juist obstakels?

Wat vindt u van de voorzieningen in het park? Zijn er nog (sport)voorzieningen die ontbreken of moeten verbeteren in uw ogen?

Zou u, wanner er voldoende (financiële) ondersteuning komt enthousiast zijn te participeren in het opzetten van een (sportieve) activiteit of evenement in Park Selwerd? |

*Voorbeeldje is het uitzetten van een prijsvraag 'het beste idee voor Park Selwerd'

Heeft u nog andere ideeën met betrekking tot de invulling van Park Selwerd?

Heeft u verder nog vragen, opmerkingen of aanvullingen op dit interview?

Format interviews beleidsmakers

Vanuit uw afdeling in de gemeente Groningen als senior beleidsmedewerker sport en recreatie bent u betrokken bij het gebruik van Park Selwerd. Zou u iets meer over uw rol in dit proces kunnen vertellen

Welke belangen spelen er vanuit uw afdeling in Park Selwerd?

Momenteel spelen er vanuit de gemeente twee zaken tegelijkertijd in Park Selwerd. Enerzijds het verbreden van het fietspad wat door het park loopt, anderzijds de doelstelling om bewoners te stimuleren om het park meer (op een sportieve manier) te gebruiken. Kunnen deze zaken in uw ogen naast elkaar gerealiseerd worden? Zo ja, op welke manier zou dit het beste gedaan kunnen worden?

#De gemeente Groningen schrijft in haar Meerjarenprogramma over Sport en Bewegen (2016-2020) dat de doelstelling vanuit de gemeente is om zoveel mogelijk Stadgers in beweging te krijgen. Is Park Selwerd in uw ogen geschikt om aan deze doelstelling bij te dragen en waarom?

Welke functie zou Park Selwerd moeten vervullen in de wijk Selwerd in uw ogen?

Bent u van mening dat de gemeente Groningen de verantwoordelijkheid heeft om proactief te zijn in het stimuleren van bewoners om gebruik te maken van Park Selwerd?

Uit onderzoek blijkt dat het waardevol is bij het doen van interventies in de openbare ruimte om bewoners en belanghebbenden vooraf te betrekken. Hoe ziet u dit en wat zou de rol van de gemeente Groningen moeten zijn om bovenstaande doelstellingen te bereiken?

Op welke doelgroep zou de gemeente voornamelijk moeten inzetten in uw ogen?

Mocht de belangstelling om het Park Selwerd meer te gebruiken onder deze doelgroep minimaal zijn, welke rol moet de gemeente dan aannemen? Moet ze dan energie blijven steken in dezelfde doelgroep, inzetten op een andere doelgroep of juist zich terugtrekken in uw ogen?

Bent u bekend met initiatieven uit het verleden die opgezet zijn in Park Selwerd om de doelstellingen uit het Meerjarenprogramma te bereiken? Zo ja, heeft u voorbeelden hiervan en hoe succesvol waren ze?

Wat vindt u van het idee om een prijsvraag [het beste idee in Park Selwerd' in de wijk uit te zetten onder bewoners met als doel dat bewoners zelf een idee komen om een evenement of activiteit in Park Selwerd te organiseren. De gemeente zou bewoners hierin dan financieel en organisatorisch kunnen ondersteunen.

Heeft u nog andere ideeën met betrekking tot de invulling van Park Selwerd?

Heeft u verder nog vragen, opmerkingen of aanvullingen op dit interview?

Bijlage 2 Informatiebrieven en toestemmingsformulieren

Zoals in paragraaf 3.6 is genoemd is het belangrijk om ethisch verantwoord onderzoek te doen. In deze bijlage zijn de informatiebrieven en toestemmingsformulieren voor zowel bewoners als beleidsmakers bijgevoegd. De informatie in de brief en op het toestemmingsformulier is verschillend voor beide groepen omdat de vraagstelling in beide onderzoeken verschilt en om de anonimiteit van de bewoners in dit onderzoek te waarborgen.

Informatiebrief bewoners:

Informatiebrief voor interview n.a.v. scriptie van de Rijksuniversiteit Groningen

Beste heer/mevrouw,

In deze brief wordt beschreven wat er komt kijken bij deelname aan dit onderzoek. Als u nog vragen heeft na het lezen van de brief dan hoor ik het graag. Ook als u achteraf nog vragen heeft kunt u mij bereiken via onderstaande contactgegevens. Ook kunt u mij tijdens het gesprek nog vragen stellen.

Wat is het doel van dit onderzoek?

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de verschillende visies op het gebruik van Park Selwerd. Samen met u als bewoner/gebruiker van Park Selwerd willen we kijken naar de functie die Park Selwerd heeft en zou moeten hebben.

Wat houdt uw deelname in?

De volgende onderwerpen zullen in het gesprek aan bod komen:

- Uw mening over de functie van Park Selwerd
- Redenen voor u (of uw kinderen) om het park wel of niet te gebruiken
- Kansen en beperkingen die u ziet om in Park Selwerd te sporten of te bewegen

U heeft zich niet kunnen voorbereiden op dit gesprek, het gaat immers om uw eigen mening. Het gesprek zal ongeveer een halfuur duren. U kunt tijdens het gesprek altijd aangeven als u wilt stoppen of even een pauze wilt nemen. Ook kunt u het aangeven wanneer u een vraag niet wilt beantwoorden.

Wat gebeurt er als u niet meer wilt deelnemen aan dit project?

U beslist zelf of u meedoet aan het onderzoek. Deelname is vrijwillig. Als u tijdens het interview niet meer mee wilt doen kunt u elk moment stoppen. Hier hoeft u geen reden voor te geven. U verplicht zich tot niets.

Wat gebeurt er met uw gegevens?

Het gesprek zal worden opgenomen met een audio-recorder, als u hier toestemming voor geeft. Dit zodat ik mijn aandacht goed bij het gesprek kan houden en naderhand geen dingen verkeerd herinner of vergeet. Wel zal ik tijdens het gesprek alvast zoveel mogelijk notuleren. Er wordt **vertrouwelijk** met uw gegevens omgegaan. Wel kunnen uw antwoorden opgenomen worden in mijn afstudeerscriptie. Hierin blijft u anoniem en zullen uw antwoorden niet getraceerd kunnen worden naar u als persoon. Tot slot, kunt u naderhand aangeven als u niet meer achter bepaalde antwoorden staat. Deze antwoorden zullen dan geschrapt worden en niet meer gebruikt worden binnen het project.

Toestemmingsformulier

Als alles voor u duidelijk is en u eventuele vragen aan mij hebt kunnen stellen zal ik u vragen of het toestemmingsformulier wilt ondertekenen. U gaat hiermee géén verplichting aan. Het doel van het toestemmingsformulier is alleen om te bevestigen dat u vrijwillig deelneemt aan dit project en dat u

weet wat deelname aan het project inhoudt. Ook zou ik graag nog enkele gegevens van uw mogen noteren op dit formulier voor mijn onderzoek.

Hartelijke groeten,
Oscar Hulleman

Email: o.a.hulleman@student.rug.nl
Tel.nr.: 06-52228103

Format toestemmingsformulier bewoners

Met het ondertekenen van dit formulier geef ik aan de informatiebrief over het onderzoek naar het gebruik van Park Selwerd door Oscar Hulleman zorgvuldig gelezen te hebben en hiermee akkoord te gaan.

Datum:

Handtekening:

Graag zou ik nog wat achtergrondgegevens willen noteren:

Geslacht:

Leeftijd:

Opleiding:

Hoe ver woont u ongeveer van het park?

Overige opmerkingen:

Informatiebrief beleidsmakers

Informatiebrief voor interview n.a.v. scriptie van de Rijksuniversiteit Groningen

Beste heer/mevrouw,

In deze brief wordt beschreven wat er komt kijken bij deelname aan dit onderzoek. Als u nog vragen heeft na het lezen van de brief dan hoor ik het graag. Ook als u achteraf nog vragen heeft kunt u mij bereiken via onderstaande contactgegevens. Ook kunt u mij tijdens het gesprek nog vragen stellen.

Wat is het doel van dit onderzoek?

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de verschillende visies op het gebruik van Park Selwerd. Samen met u als belanghebbende willen we kijken naar de functie die Park Selwerd heeft en zou moeten hebben.

Wat houdt uw deelname in?

De volgende onderwerpen zullen in het gesprek aan bod komen:

- Uw mening over de functie van Park Selwerd
- Kansen en beperkingen die u ziet om in Park Selwerd te sporten of te bewegen
- Hoe u aankijkt tegen het tegelijkertijd uitvoeren van verschillende projecten in het park.
- Welke rol de gemeente Groningen in zou moeten nemen in het activeren van het park.

U heeft zich niet kunnen voorbereiden op dit gesprek, het gaat immers om uw eigen mening. Het gesprek zal ongeveer een halfuur duren. U kunt tijdens het gesprek altijd aangeven als u wilt stoppen of even een pauze wilt nemen. Ook kunt u het aangeven wanneer u een vraag niet wilt beantwoorden.

Wat gebeurt er als u niet meer wilt deelnemen aan dit project?

U beslist zelf of u meedoet aan het onderzoek. Deelname is vrijwillig. Als u tijdens het interview niet meer mee wilt doen kunt u elk moment stoppen. Hier hoeft u geen reden voor te geven. U verplicht zich tot niets.

Wat gebeurt er met uw gegevens?

Het gesprek zal worden opgenomen met een audio-recorder, als u hier toestemming voor geeft. Dit zodat ik mijn aandacht goed bij het gesprek kan houden en naderhand geen dingen verkeerd herinner of vergeet. Wel zal ik tijdens het gesprek alvast zoveel mogelijk notuleren. Er wordt **vertrouwelijk** met uw gegevens omgegaan. Wel kunnen uw antwoorden opgenomen worden in mijn afstudeerscriptie en zal uw rol als beleidsmaker hierbij genoemd worden om perspectief te schetsen. Tot slot, kunt u naderhand aangeven als u niet meer achter bepaalde antwoorden staat. Deze antwoorden zullen dan geschrapt worden en niet meer gebruikt worden binnen het project.

Toestemmingsformulier

Als alles voor u duidelijk is en u eventuele vragen aan mij hebt kunnen stellen zal ik u vragen of het toestemmingsformulier wilt ondertekenen. U gaat hiermee géén verplichting aan. Het doel van het toestemmingsformulier is alleen om te bevestigen dat u vrijwillig deelneemt aan dit project en dat u weet wat deelname aan het project inhoudt. Ook zou ik graag nog enkele gegevens van uw mogen noteren op dit formulier voor mijn onderzoek.

Hartelijke groeten,
Oscar Hulleman

Email: o.a.hulleman@student.rug.nl
Tel.nr.: 06-52228103

Format toestemmingsformulier beleidsmakers

Met het ondertekenen van dit formulier geef ik aan de informatiebrief over het onderzoek naar het gebruik van Park Selwerd door Oscar Hulleman zorgvuldig gelezen te hebben en hiermee akkoord te gaan.

Naam:

Datum:

Handtekening:

Graag zou ik nog wat achtergrondgegevens willen noteren:

Geslacht:

Leeftijd:

Opleiding:

Werkzaam als (functie):

Overige opmerkingen: